

Treball de Recerca

L'interès d'una novel·la

Vull agrair el suport incondicional de la meua àvia Anna, a la Montse, als pares, als amics i als familiars que m'han ajudat en la realització d'aquest treball de recerca.

*Cada dia llegeixo i cada dia m'adono que em
falta tot per llegir. I de tant en tant he de
rellegir , tot i que només rellegeixo allò que es
mereix el privilegi de la relectura.*

– *I què fa merèixer aquest privilegi? [...]*

– *La capacitat de poder fascinar el lector;
de fer-lo admirar-se per la intel·ligència que hi
ha al llibre que rellegeix o per la bellesa que
genera. Tot i que amb la relectura, per la seva
naturalesa, sempre entrem en contradicció. [...]*

*Un llibre que no mereix ser rellegit tampoc
mereixia ser llegit. [...] Però abans de llegir-lo
no sabíem que no mereixia la pena la relectura.*

La vida és així de cruel.

Jo Confesso. JAUME CABRÉ

Índex

1. Introducció.....	8
2. Entrevistes.....	10
Llibreteres.....	12
Rosa Viñallonga.....	12
Maria José Díez.....	13
Editors.....	15
Joan Maluquer.....	15
Crítics Literaris.....	17
Ricard Ruiz.....	17
Escriptors.....	20
Jaume Cabré.....	20
Carles Peramo.....	21
Gemma Armengol.....	23
Bibliotecaris.....	27
Carme Galve.....	27
Marta Serra.....	28
Lector i revisor-corrector.....	30
Xavier Cros.....	30
Agent literari.....	33
Pau Centellas.....	33
3. Enquestes.....	35
Perfil dels enquestats.....	35
Màrqueting.....	37
Llengua preferent.....	39
Gustos literaris.....	40
4. Només era la seva ombra.....	42
Pròleg.....	45
Part 1.....	48
Capítol 1.....	48
Capítol 2.....	50
Capítol 3.....	52
Capítol 4.....	54
Capítol 5.....	57
Part 2.....	60
Capítol 6.....	60
Capítol 7.....	63

Capítol 8.....	66
Capítol 9.....	69
Part 3.....	72
Capítol 10.....	72
Capítol 11.....	75
Capítol 12.....	79
Part 4.....	81
Capítol 13.....	81
Capítol 14.....	83
Capítol 15.....	86
Capítol 16.....	89
Epíleg.....	92
5. Construcció de la meva novel·la.....	95
Idea general.....	95
Argument.....	95
Personatges.....	96
Elisabet.....	96
Esteve.....	97
Tomàs.....	97
Josep.....	98
Pilar.....	99
Miquel.....	99
Sara.....	100
Júlia.....	100
Cristina.....	101
Felícia.....	101
Temps i espai.....	102
Narrador.....	102
Llenguatge.....	103
Títol.....	104
6. Conclusions.....	105
7. Bibliografia.....	107
Webs.....	107
Novel·les.....	107

Introducció

És inevitable admetre que vivim en un món que desperta un xiuxiueig de sentiments a tothom qui se'l mira. Així doncs, és probable que els qui hi hagin posat els peus, se n'hagin adonat i, en despertar tals emocions, ho hagin volgut deixar de manera perdurable.

La literatura és un recull d'aquelles experiències que un bon dia algú va voler que constessin per escrit. És tot allò que l'ésser humà ha viscut o li queda per viure. Va des del desig més íntim a les pors més col·lectives. Són els somnis que difícilment podran ser realitat fora de la màgia de la imaginació. És el testament d'uns dubtes que encara perduren però també l'eina gràcies a la qual, coneixem les respostes d'uns savis que van viure fa més de mil anys. Ha sigut el canal de comunicació més important de la nostra espècie però també l'art més ric i divers que aquesta ha pogut inventar.

La literatura és tot allò que una vegada vam ser; és tot allò que som avui o que potser mai no podrem esdevenir, però sobretot són les idees que continuen insistint i ens recorden que ja fa molt temps que vivim en un món que desperta rumors farcits de sentiments difícils de passar per alt i que volen deixar constància que encara hi són presents.

Però què hauríem de fer per escriure de tal manera que els sentiments o les opinions, els records o els pensaments, els dubtes o els somnis arribessin a tothom? Com s'hauria d'escriure per tal de no fer de la literatura una llosa per al lector i transformar-la en una ploma? O, potser, aquesta no és la pregunta i hom s'hauria de preocupar per enriquir aquesta eina de comunicació que s'ha transformat en art? Potser s'ha de filar més prim i no es tracta d'arribar a tothom, sinó a una elit que li doni continuïtat? Com s'escriu actualment? S'està fent de manera correcta? Correcte? De quina manera hem d'entendre aquest adjectiu? L'èxit o el fracàs de la literatura, més concretament de les novel·les, es correspon a la seva qualitat?

Aquest treball de recerca busca la creació de la novel·la ideal i és, per tant, una recerca que no tindrà final, perquè tal i com m'han advertit diverses veus, no hi ha una recepta secreta, no es pot trobar quelcom que no existeix. És un objectiu inassolible que em fa il·lusió perseguir, és una utopia que perdria la gràcia tan bon punt es descobrís. Tot i així, em vull prendre el meu treball com a pauta a seguir o a evitar per tal de realitzar la meua pròpia obra.

A continuació podeu llegir aquest treball de camp on consten afirmacions de persones que treballen en el sector literari i les respostes d'enquestes realitzades als destinataris de les novel·les o les obres en general. Per tant, he volgut consultar l'opinió de persones que coneixen a fons el que vull saber, però també preguntar l'opinió del públic lector. Com que la informació que volia trobar tenia un punt de subjectivitat, era més prudent assegurar-me el tret d'aquesta manera.

A l'última part del treball he escrit una novel·la que intenta recollir les conclusions extretes. No vol ser un *best seller* ni un model a prendre com a exemple, sinó la part més creativa de tota la feina realitzada al llarg d'aquest any. Un resum de les idees que m'han proporcionat les entrevistes i les enquestes, és a dir, les diferents fonts que he consultat.

A què es deu l'interès d'una novel·la? Així doncs, comença el meu treball de recerca.

Entrevistes

Aquest treball de recerca es fonamenta en les conclusions extretes d'onze entrevistes realitzades a diferents professionals del sector novel·lístic (escriptors, lectors professionals, editors, llibreters, bibliotecaris i crítics literaris) i en les respostes obtingudes de les enquestes fetes al públic lector.

Els criteris que he utilitzat per seleccionar les persones a qui havia de fer l'entrevista han estat diversos, però amb un mateix objectiu: trobar punts de vista diferents o fins i tot contraposats per tal de crear la meua pròpia opinió de com hauria de ser una novel·la. Així doncs, en un principi vaig elaborar una llista de noms: tres escriptors (un de conegut, un de proper i un de recomanat per la tutora) tres llibreters i tres bibliotecaris (de Barcelona, d'una capital de comarca i d'un poble petit) i dos editors (un de proper i un d'una editorial més coneguda).

A partir de les persones amb qui podia contactar i de les oportunitats que m'anaven sorgint (coneixia altres professionals o les mateixes persones entrevistades s'oferien a passar-me el contacte d'un company de feina) he anat modificant la llista inicial i l'he adaptada a les meves possibilitats.

Un cop aconseguides, he resumit les seves afirmacions i les he comentat de manera més entenedora per aclarir conceptes o per transmetre més adequadament la seva opinió i la manera de pensar que em va semblar captar durant l'entrevista. Haig d'esmentar que vaig pensar en separar-les en dos grups: les relacionades amb la qualitat literària de la novel·la i, per tant, amb allò que conté, i les que parlen de popularitat o acceptació del públic, és a dir, amb la quantitat venuda de llibres i altres aspectes relacionats amb el format i difusió. El problema el vaig trobar quan em vaig adonar que aquests dos aspectes van tan entrelaçats entre si que no es podien separar. Em va resultar inviable, així doncs,

analitzar per separat la literatura i el màrqueting, i això, encara que en un principi sembli un *handicap* pel fet de no poder encaminar una part del treball com volia, ha estat una ajuda i he tingut en compte aquest aspecte durant la redacció d'aquest treball.

Tot i així, la meua novel·la intentarà reflectir tots els aspectes més relacionats amb les conclusions de caire qualitatiu pel fet d'haver-la enfocat des d'un punt de vista literari, no de màrqueting.

Llibreteres

Rosa Viñallonga

Rosa Viñallonga és sòcia i directora de La Gralla, una llibreria cooperativista de Granollers, fundada el 1966. Ha estat una llibreria pionera pel què fa a les xerrades amb escriptors de prestigi, la seva participació activa com a entitat a la ciutat i va ser la primera de Granollers en promocionar un contacte més directe entre llibre i consumidor.

- *El lector ve dirigit pels mitjans de comunicació, per tant, cada cop hi ha menys diversitat de demanda.*

Segurament es deu a la manca d'informació o al costum de fer el què fa tothom i s'accentua amb el fet que els crítics només opinen sobre uns llibres en concret. El què hom coneix és sobre el que sent a dir, per tant, si només es parla sobre uns certs títols només es demanaran aquests títols.

- *Els booms vénen influenciats per l'opinió de la multitud i pel cinema i cada cop són més difícils d'evitar.*

Lligat a l'afirmació anterior, les modes empenyen l'èxit dels *best sellers* i, d'altra banda, el cinema és una molt bona promoció per a un llibre. Aquest és un sector que arriba amb molta més facilitat a un ventall de públic més ampli i és, també, una forma de publicitat que afavoreix la venda d'un llibre.

- *Les tendències fan canviar l'opinió que es pot tenir d'un gènere.*

Un exemple d'aquesta afirmació és la novel·la negra, que fa uns anys es considerava un gènere de segona, però que, amb l'arribada d'obres d'escriptors nòrdics, ha tornat a agafar embranzida. Dins aquest sector, els temes que més èxit tenen són la segona guerra mundial, el nazisme, la novel·la negra dins de Barcelona i els d'ambient rural després de la guerra civil.

- *Els llibres d'assaig, la novel·la policíaca i de ciència ficció i la romàntica són els gèneres que més es venen.*

Així doncs, podem entendre que hi ha un interès important en documentació, ja que els llibres d'assaig encapçalen aquesta llista. D'altra banda, els tres tipus de novel·la restant són gèneres que volen allunyar la realitat i la vida quotidiana.

Maria José Díez

És la propietària de la llibreria *Àgora* de la Garriga, que forma part de l'Agrupació de Serveis i Comerciants de la Garriga (ASIC)

- *Donem oportunitat preferent als autors novells, ja que considerem que és vital donar-los a conèixer*

A la seva llibreria aposten per tot tipus d'autors, especialment els novells. Tot i així, el possible lector serà qui acabarà decidint. Els llibres que es posaran a la venda, però, estan condicionats per la demanda, els comentaris de crítics i plataformes professionals a més del criteri professional dels llibreters. És a dir, que hi ha factors externs que condicionen la tria dels autors.

- *El lector té les idees molt més clares perquè està molt més informat gràcies a les revistes especialitzades, Internet i els suplementes dels diaris.*

La figura del llibreter cada vegada queda més arraconada. Tot i així és important continuar fonamentant la cultura. Segons Díez no volen passar a ser simples venedors, sinó donar a conèixer el seu criteri sobre la literatura.

- *El lector prefereix l'autor que deixa un missatge intel·ligent*

Independentment que la lectura sigui senzilla o complicada, algunes novel·les volen transmetre una idea o pensament. Les que agraden més són les que el saben comunicar de manera que provoqui al lector algun tipus d'emoció.

- *Els adults tendeixen a la narrativa històrica i a la novel·la policiaca.*

Aquests dos fets s'argumenten de manera diferent: l'interès per la novel·la històrica es deu a la necessitat de conèixer o recordar temps passats. Pel què fa la novel·la negra, que va venir fonamentada pel boom dels escriptors nòrdics, la intriga i el suspens que suggereixen la resolució d'un enigma en són la motivació principal.

- *Tot allò que ens és atractiu visualment ens activa una necessitat de tenir-ho.*

Molts lectors, quan entren a una llibreria sense un autor o títol clar, es deixen guiar per les cobertes dels llibres. Per tant, és un element vital i és molt important tenir-lo en compte.

- *Les obres d'èxit semblen ser-ho pel fet d'obeir a certs corrents que reflecteixen els interessos i les preocupacions del públic en un moment determinat.*

Aquelles novel·les que anomenem *best sellers* acostumen a tractar totes d'un mateix tema, que durant la seva època efervescent interessarà a una majoria i sabrà arribar a un gran nombre de lectors. En el moment en què el mercat se satura, aquest tema deixa d'estar de moda i, per tant, els llibres que en parlen també. Es tracta de connectar amb els lectors fent servir un tema determinat, d'una manera en concret i en una temporada que pot ser més o menys llarga. Són aspectes que no es poden arribar a controlar.

Editors

Joan Maluquer

(Barcelona 1962) Llicenciat en filologia clàssica membre del Col·legi de Periodistes de Catalunya. Ha estat director adjunt de Curial Edicions Catalanes SA (1993-1996) i director d'Editorial Thassàlia SA (1996- 2000). Actualment és director d'Edicions Galerada. Les línies d'edició principals d'aquesta empresa són l'assaig històric, la poesia i la narrativa.

- *No llegim prou en català.*

Maluquer considera que des de moltes llibreries s'impulsa el consum de llibres en castellà amb els aparadors o els congressos de llibreters. És cert que el llibre infantil surt més en llengua catalana, però ja un cop entrada l'adolescència canvia el marc de prestigi.

- *A Itàlia es llegeix molt més.*

Un dels problemes principals per a una editorial petita aquí, a Catalunya, és que costa molt de fer créixer. En canvi, a Itàlia, com que es llegeix molt més, si tens èxit amb un exemplar et dona embranzida per a la resta.

- *El català evoluciona cap a l'empobriment.*

Cada cop més, les editorials creuen en la pèrdua gramatical i lèxica per tal d'atrapar un major nombre de lectors. Així doncs, opten per modernitzar les edicions de fa 40 o 50 anys, per exemple, i fer-les més amenes. D'aquesta manera se subestima el lector traient pronoms febles perquè creuen que no els entendrà.

- *Les 30 primeres pàgines d'una novel·la són les que decideixen l'interès del lector envers l'obra.*

L'empobriment que comentàvem abans es realitza sobretot en aquestes 30 primeres pàgines. És un fet constatat, doncs, que és aquesta primera impressió la que decideix la continuïtat de la lectura.

- *Amb l'anomenada literatura juvenil es perd riquesa lèxica i dialectal.*

Amb adaptacions com *Tirant lo Blanc* per a joves, Maluquer creu que s'està menystenint la capacitat d'aquest públic lector i així es perd l'alta literatura. Per tant, és partidari que no es faci distinció de tipus de literatura en funció de l'edat.

- *En una novel·la hi ha d'haver fets de sang i fetge, l'has de poder emmarcar en una situació determinada, ha d'estar ben escrita i no ha de ser gaire estàtica.*

Aquests són uns dels trets predominants al mercat literari. Tot i això també és important que l'editor cregui en la proposta que ofereix l'escriptor. Cal remarcar la importància de la rapidesa d'accions, ja que cada vegada disposem de menys temps per llegir i s'ha d'economitzar la possible estona de lectura. Encara que *els nivells de lectura no pugen*.

Crítics Literaris

Ricard Ruiz

Llicenciat en ciències de la comunicació per la Universitat Autònoma de Barcelona. Crític literari, escriptor i col·laborador habitual de *TV3-Canal 33*, *Time Out*, *Com Ràdio*, i *RAC-1*. Participa de manera regular al suplement literari “El Periódico-Libros” i ha col·laborat en diferents obres col·lectives. El 2005 escriu *Las voces del laberinto. Historias reales sobre la esquizofrenia*.

- *Llibres com el Còdigo da Vinci, que no són bons, han sabut atrapar el lector perquè han fet servir temes que en aquell moment eren molt importants d'una manera molt hàbil.*

Que un llibre tingui intriga no és garantia que sigui bo. Un exemple clar és aquesta novel·la de misteri de Dan Brown. Conté errades històriques, geogràfiques, religioses i culturals i ha aixecat una gran polèmica. En canvi, ha estat un èxit de vendes perquè ha sabut com tractar els temes que calia (o que interessaven al lector).

- *Els llibres s'han de comparar amb els seus iguals.*

No s'haurien de comparar les característiques d'un *best seller* amb les d'un clàssic ni a l'inrevés, perquè parlem de dos conceptes diferents d'entendre la novel·la. Cada tipologia té els seus defectes i les seves virtuts i, per tant, no són comparables.

- *La intriga, la dosificació del suspens i les modes són elements d'atracció cap al lector.*

Aquests són els elements que Ruiz considera més importants. Va destacar la importància de Hitchcock pel que fa al suspens. No cal que l'escena de la qual estiguis parlant sigui gaire interessant: si una història parla d'una parella prenent un cafè segurament no serà un aspecte molt rellevant, però si abans algú hi ha posat una bomba i està a punt d'explotar, digui el que digui la parella tindrà molta importància perquè saps que seran les seves últimes paraules.

- *No s'hauria d'escriure com si els lectors fossin ases.*

Les capacitats del públic lector tot sovint se subestimen i l'escriptor opta per un llenguatge empobrit. Encara que últimament els llibres que han tingut més èxit estan protagonitzats per nens o adolescents, de manera que utilitzen un llenguatge planer, també hi ha altres autors com Jaume Cabré que han tingut molt èxit i els seus llibres no són senzills.

- *Per escriure una novel·la has de saber què s'ha escrit abans.*

Segons Ruiz, escriure és un diàleg amb la tradició i encara que sigui per rebutjar-la, s'ha de conèixer. De la mateixa manera que no seria possible crear plats sense saber de cuina o comprendre sense haver escoltat música. S'han de tenir precedents culturals abans d'escriure un llibre, no per prendre'ls com a model, sinó per poder-se orientar i tenir algun referent.

- *Els clàssics són universals i intemporals.*

Es necessita temps per saber si un llibre pot esdevenir un clàssic. Aquests fan una lectura d'una època i tenen prou interpretacions com perquè al llarg del temps vagin variant. Parlen d'aspectes que es poden entendre sempre i pertot.

- *Els crítics haurien de comparar els llibres amb els seus iguals, no escriure per ells ni parlar dels mateixos llibres.*

El primer aspecte ja l'hem comentat abans: no es poden comparar les característiques d'obres que no tenen res a veure entre elles. A més, molts crítics emboliquen i enfarfeguen les seves opinions, de manera que no acaben de deixar clar si el llibre val la pena o no (raó principal per la qual escriuen). El tercer aspecte que comenta Ruiz és la tendència de molts crítics a ignorar sectors de la literatura com ara el còmic i a centrar-se només en els títols premiats.

- *En els últims anys hi ha hagut una sèrie de llibres que han tingut èxit perquè han estat protagonitzats per nens o adolescents.*

La raó d'aquest fet s'explica perquè, d'aquesta manera, els protagonistes fan servir un

llenguatge més planer entenedor per a tothom.

- *La varietat sempre és bona, s'ha de donar al públic opcions perquè pugui triar.*

Encara que les modes i els gustos facin destacar uns títols en concret, és important la introducció d'altres gèneres per tal que els lectors no es quedin sense descobrir moltes de les opcions que tenen.

- *S'hauria de convèncer la gent de les oportunitats que et brinda la lectura.*

La manera menys eficaç de potenciar la lectura és obligar a llegir. Per contra, s'hauria d'explicar la capacitat que aquesta permet de conèixer altres mons i viure altres vides.

- *El boca-orella de les xarxes socials són la principal eina de crítica i opinió dels lectors.*

Aquest és un sistema de difusió molt important. Està a l'abast de tothom i arriba a molta gent. És per això que el paper del crític literari ha quedat més reduït i li costa més guanyar-se l'autoritat.

Escriptors

Jaume Cabré

(Barcelona 1947) Llicenciat en filologia catalana per la Universitat de Barcelona. És professor a la Universitat de Lleida i escriptor. Ha treballat en guionatge televisiu i cinematogràfic, però és conegut actualment com l'autor de dues novel·les d'èxit: *Les veus del Pamano* (2004) i *Jo confesso* (2011), entre d'altres.

- *Els editors alemanys m'han dit que els interessa les descripcions dels personatges (de carn i ossos), les temàtiques i la meua manera d'escriure.*

Cabré no té gaire clara la resposta de per què ha agradat tant arreu d'Europa. Confia en els comentaris dels crítics estrangers, però no deixa que factors externs el condicionin. Les característiques que el fan sobreeixir al mercat literari destaquen per ser complexes i per no posar-ho fàcil al lector.

- *Només tinc compromís amb la llengua i els personatges que van sorgint.*

Cabré comenta que no té cap compromís amb l'editor ni els lectors. Aquest fet justificaria el temps que dedica per escriure una obra (per escriure *Jo confesso* va necessitar vuit anys).

- *Les modes canvien, la qualitat sempre existeix.*

No es planteja els elements que fan de la seva obra un èxit perquè ni creu que existeixin i, en el cas que n'hi hagués, no en voldria esdevenir esclau. La qualitat, ara bé, és un aspecte subjectiu que no té fórmula.

- *La qualitat, com a lector, la té un llibre que es du a dins i que quan s'acaba fa pena no poder-lo continuar.*

No només el fet de ficar-se dins el llibre, sinó de deixar que el llibre es fiqui dins teu és potser un símptoma d'estar llegint un bon llibre. Pensar-hi encara que no l'estiguis llegint, sentir i commoure's amb els personatges. Per tant, podem saber les conseqüències de llegir un llibre que té qualitat, però no en podem saber les causes.

- *Les qüestions tècniques són les que fan que una novel·la sigui interessant.*

En un principi, el meu treball de recerca parlava d'èxit o fracàs de les novel·les i, d'aquesta manera, m'estava encarant al cantó més comercial de la literatura. En canvi, si parlem de l'interès de les novel·les, ens estem referint als personatges o a l'obra en si mateixa, no pas al mercat.

- *Una novel·la ha d'avançar, sorprendre l'escriptor i el lector. Per això es pot fer servir el suspens i l'epifania¹.*

En citar aquest aspecte, Cabré també va fer referència a Hitchcock i va posar el mateix exemple que Ricard Ruiz: el d'una parella que conversava sense saber que sota la seva taula s'hi amagava una bomba. Si s'allarga la situació en surt el suspens. Sorpren l'escriptor quan la crea i el lector quan la descobreix.

- *L'interès no només es refereix a accions, també a paraules o expressions boniques.*

La literatura té la sort de poder utilitzar paraules que potser parlant no es farien servir. Potser aquesta és una manera de sorprendre el lector i, per tant, de crear-li interès per la lectura.

- *Al lector se l'ha d'atrapar amb el cap i amb el cor.*

Es refereix a elements argumentals (el cap) i a elements sentimentals (el cor). Vol dir, saber crear trames que despertin la curiositat al lector i mostrar les accions dels personatges de manera que creïn, no confusió però sí complexitat, fer que el lector se senti company del personatge.

Carles Peramo

(1967, Barcelona) Carles Peramo va abandonar els estudis als disset anys i va treballar en diferents feines que no tenien res a veure amb el món literari. Contra tot el que hagués pogut creure el seu cercle social, el 1997 va entrar a formar part del claustre de l'Aula de Lletres, a Barcelona, com a professor de Tècniques de Novel·la i Conte i encara hi

1. Epifania: sensació sobtada de realització o comprensió de l'essència de quelcom.

treballa. És autor dels llibres *Me refiero a los Játac* (2007) i *Media vuelta de vida* (2010), entre altres.

- *Un llibre té diversos aspectes a assolir: que expliqui una bona història, que els personatges estiguin redactats amb profunditat, que aportï idees interessants i que estigui ben escrit.*

Aquesta afirmació, Peramo la va dir fent una reflexió literària. Des del punt de vista del lector és difícil afirmar la qualitat d'un llibre, ja que hi ha aspectes, com les influències externes o els gustos personals, que modifiquen l'objectivitat (ens preguntem si un llibre és bo, no si ens agrada). En canvi, podem observar amb perspectiva els clàssics, que han sobreviscut al llarg de la història. Concretament l'última afirmació, *que estigui ben escrit*, Peramo fa referència als clàssics i en destaca el seu llenguatge despulat i sense elitismes. No és més bonic el text que es fa més difícil de llegir.

- *En comptes de narrar moralitats és millor deixar reflexionar al lector a través dels personatges.*

El lector no vol que li diguin allò que ha de fer i el que no. En canvi, si el que actua correctament és el personatge, dónes una eina de reflexió i comparació al lector.

- *La majoria de lectors volen sinceritat.*

Sovint, escriure suposa plasmar al paper les pròpies vacil·lacions, de manera que l'autor treu tot el neguit que porta a dins. D'aquesta manera, moltes obres es poden tornar miralls de la vida, no només de l'escriptor, sinó també del lector. Aquesta sinceritat no agrada a tothom, tot i que encara una majoria la prefereix.

- *És més complicat escriure sobre un mateix.*

Peramo va començar escrivint llibres de terror, totalment allunyats de la seva realitat. Ara, però s'ha aventurat a escriure *Me refiero a los Játac*, on surten referents a les seves amistats i d'aquí poc traurà un llibre sobre un camioner que volia ser escriptor, la seva història. Per tant, pot parlar amb experiència: revelar les veritats sempre costa i no tots els que hi estan implicats volen participar-hi.

- *Per tocar l'ànima del lector, primer has de tocar la teva.*

És important deixar clar des d'un principi que l'escriptor també és lector de la seva pròpia obra. Si no és capaç de fer sentir res a si mateix, per què els altres ho haurien de sentir? De la mateixa manera que ho fan els músics amb les seves peces, els pintors amb els seus quadres o els directors amb les seves pel·lícules, també un escriptor s'hauria de commoure en llegir la seva obra.

- *Una història pot sortir de qualsevol lloc.*

Tot pot portar a escriure una història. Encara que no vol escriure les seves memòries juvenils, deixa que petits detalls de la seva vida es filtrin dins la història. El nom d'un gos, la marca d'un cotxe o el lloc de treball poden coincidir encara que el seu periple no sigui el mateix.

- *L'èxit es pot mirar des de tres punts de vista: el de l'escriptor, el de la crítica i el comercial.*

El valor literari vist com a escriptor és explicar el que es volia dir, que ja és difícil i no sempre s'acompleix. Normalment comences a escriure una novel·la amb unes expectatives i l'acabes amb unes de totalment diferents. La crítica són opinions de professionals i si són positives ja hauria de ser un motiu de celebració. El pitjor per a una novel·la és que ni tan sols sigui criticada, que sigui ignorada. El tercer èxit no està a l'abast de tothom. Per això és de l'opinió que la importància d'aquest últim no pot sobrepassar el fet d'implicar-se emocionalment i de demostrar una actitud determinada.

Gemma Armengol

(Barcelona, 1971) Gemma Armengol és treballadora social i s'ha iniciat en l'escriptura amb la col·lecció infantil *Els Animals del Jardí* amb il·lustracions d'Oscar Julve. Actualment també està treballant sobre una novel·la encarada a públic adult.

- *Com més coneguis els teus personatges més fàcil et serà desenvolupar la història.*

És més senzill escriure sobre algú que t'és proper, perquè en parlaràs de manera més còmoda, no hauràs d'improvisar ni et sentiràs distant o aliè a allò que li pugui passar.

Aquí rau la importància de tot el que s'escriu que no apareix a la novel·la. No només s'ha de planificar el fil argumental, sinó que s'han de conèixer a fons els personatges.

- *Hi ha d'haver algun tipus de connexió entre lector i personatge.*

Una història té més credibilitat si conté elements que els relacionem amb nosaltres. Si no existeix cap mena de lligam entre lector i personatge, aquest segon deixarà de ser interessant i res del que faci serà important i, per tant, la història també es tornarà avorrida.

- *L'interessant de les històries està en les emocions dels personatges.*

No cal que el lloc o l'època on succeeixen les accions dels personatges ni l'ambient o la situació social o el passat del personatge sigui semblant al del lector. El que realment és internacional i travessa temps i espai són les emocions que provoca una lectura i les experiències que t'aporta. El fil argumental no cal que sigui gaire interessant si el que et desperta és profund i et commou.

- *No cal que hi hagi un assassinat o una explosió perquè un llibre sigui interessant, la clau està en saber crear un ambient de tensió, que no va lligada amb la intriga policíaca.*

L'impacte que provoca un fet sorprenent és una tècnica com una altra, però no garanteix cap mena de continuïtat. És interessant el temps que dura, una estona molt curta. El que realment pot fer seguir la lectura és la tensió, una sensació de tibantor que cada vegada va a més. Armengol posava l'exemple de la pel·lícula dels *Ocells*.

- *Un bon llibre infantil també pot fer gaudir els adults.*

Una lectura infantil es classifica d'aquesta manera pel registre i la complexitat lèxica, però no deixa de ser una història carregada d'accions i que pretén treballar algun valor, per tant, té elements que poden interessar a una persona de més edat.

- *El més difícil i el més important són els valors que hi ha de fons.*

Tot i no ser-ne conscients, les moralitats que ens transmeten molts contes que llegim quan som petits ens queden gravades. L'autor no pot ser objectiu, en aquest sentit, sempre escriurà segons la seva manera de veure el món. És per això que Armengol

intenta i aconsella enviar missatges positius que puguin reforçar el poder de cadascú i que ajudin a formar la canalla com a persones. Per tant, en aquest sentit, les accions o la història quedaria en un segon terme.

- *No és tan important el que li passa a la protagonista, sinó com ho viu.*

L'autora té en curs una novel·la per a adults que treballarà des del punt de vista psicològic, on les accions de la protagonista no tindran tanta rellevància. Buscarà la tensió que dèiem abans en un altre sentit, segurament del tot oposat: les lectures infantils busquen l'acció, la novel·la psicològica la reflexió.

- *Una novel·la té interès si hi ha tensió i hi ha un bon treball de personatges.*

La tensió és un aspecte que va anar sorgint al llarg de l'entrevista i va remarcar cada vegada. Armengol considera una obra ben escrita aquella que no deixa la descripció dels personatges de manera superficial i que treballa la seva coherència, les relacions entre ells i les seves emocions.

- *Com més reflexionat ho tinguis més transmetrà el text i seràs sincer amb el lector.*

Defensar una novel·la davant la crítica pot resultar molt complicat si l'editorial que l'ha publicat n'ha fet canviar el nucli. L'essència de l'obra ja no és la mateixa i, de fet, ja no es tracta d'una història pròpiament teva. Per tant, si has reflexionat sobre allò que escrius i no dius res en va, l'obra serà tota teva: exposaràs els teus sentiments i seràs transparent amb el lector. No estaràs venent la teva opinió a cap editorial.

- *Al voltant d'escriure hi ha molts mites, molt idealitzats, d'inspiració i que a la primera et surt una novel·la fantàstica... Tot això és mentida.*

Escriure, encara que no ho sembli, no és tan senzill com posar paraules una rere l'altra. Hi ha un treball previ que no apareix plasmat a la feina final, però que hi és i que resulta necessari per desenvolupar l'obra amb comoditat. La idea només és l'impuls que et pot portar a escriure i a partir d'aquí la situació et demanen a personatges i aquests et demanen un passat que tu com a autor has de conèixer.

- *Els llibres il·lustrats són més cars de publicar i les editorials et demanen fer una*

col·lecció.

Aquesta és la resposta pràctica al per què de la col·lecció *Animals de jardí*. Les il·lustracions resulten més cares i, si hi ha més d'un conte, és més senzill comprar-los d'una tirada. Si compres el primer llibre d'una col·lecció i t'agrada, segurament t'emportaràs un segon o un tercer.

Bibliotecaris

Carme Galve

Carme Galve és diplomada en Biblioteconomia i Documentació i llicenciada en Documentació per la Universitat de Barcelona. Treballa en la gestió de biblioteques públiques des de 2002 i dirigeix la Biblioteca Jaume Fuster, biblioteca central del Districte de Gràcia, des de la seva inauguració el 2005.

- *No ha canviat el consum de novel·les des de la crisi.*

La diferència no s'ha notat al sector novel·lístic, però sí en d'altres. Per exemple, ha augmentat la demanda de llibres de formació.

- *A les biblioteques mantenim els long sellers.*

La biblioteca no té res a veure amb les llibreries i es mostren com un model alternatiu a la demanda de *best sellers*. Així doncs, a les botigues de llibres el model de *long seller* cau mentre que el préstec d'aquest tipus de llibres es manté.

- *El consum de novel·les ha crescut perquè s'han incrementat els públics.*

Aquesta biblioteca en concret és relativament nova i, per tant, des de la seva inauguració fins ara, s'ha donat a conèixer i ha anat captant més usuaris. Entre d'altres serveis, també ha augmentat la demanda de novel·les, però perquè hi ha més gent que les demana, no perquè cada persona en demana més.

- *No ens restringim a la bona literatura: prestem obres d'autors de referència i intentem oferir un ventall de possibilitats.*

A l'hora de triar quines novel·les es posaran a prestar, busquen les novetats i els autors de referència, però intenten no descartar cap tipus de literatura. Intenten promocionar-la, i per tant, han d'adreçar-se a qualsevol tipus de lector.

- *Personalment, m'agrada que les novel·les tinguin un llenguatge molt directe, encara que la realitat sigui crua.*

Com a opinió personal de Galve, les novel·les haurien de dirigir-se al lector amb transparència. Va insistir en el plaer de la lectura, que mai no hauria de ser una imposició

i quan li vaig preguntar per les lectures escolars em va contestar que *no és una bona manera per promocionar la lectura* i també es va mostrar a favor de literatura no elitista: *L'important és llegir.*

Marta Serra

Marta Serra treballa a la Biblioteca Roca Umbert de Granollers, dins l'àrea general i serveis d'escoles. És l'encarregada d'escollir els llibres que comprarà la biblioteca per tal de posar-los a préstec.

- *Hi ha molta gent que em demana alguna cosa per distreure.*

El públic que entra a una biblioteca sense les idees clares acostuma a demanar consell al bibliotecari. Potser per la crisi i per les ganes de desconnectar les lectures senzilles actualment tenen molta acollida. També cal destacar el públic de novel·la històrica i un *molt molt gran* de novel·la negra.

- *La novel·la agradarà al lector si té una trama ben pensada i construïda, original... a vegades és un cop de sort.*

No només els elements interns d'una novel·la són les claus perquè aquesta arribi al major nombre de lectors possibles. També elements com la publicitat, el boca-orella, l'editorial. Si una obra és bona es mantindrà al llarg del temps.

- *El chick lit té molt bona acollida.*

Aquest gènere el protagonitza una dona de mitjana edat que treballa i té problemes amb l'amor. Potser la realitat que envolta el personatge i la semblança que hi troben els lectors són uns dels estímuls perquè tingui èxit.

- *No ha pujat gaire el consum de novel·les, però tampoc ha disminuït.*

La biblioteca Roca Umbert es considera de barri i, en estar més allunyada del centre de la ciutat, el perfil d'usuari no és tan lector, sinó més aviat estudiant. L'altra biblioteca de Granollers, Can Pedrals, acull més el primer perfil, és a dir, les diferències en demanda de novel·les no es noten tant en aquesta biblioteca de barri perquè el nombre de lectors és

més petit.

- *Si compro deu novel·les, set intentaré que siguin top vendes i tres de caire més alternatiu.*

De la mateixa manera que amb Galve, Serra també és partidària d'oferir als usuaris un ventall de possibilitats tan gran com li sigui possible. El conflicte es troba a l'hora d'intentar no deixar de banda els gèneres minoritaris i continuar oferint els grans èxits.

Lector i revisor-corrector

Xavier Cros

Actualment treballa de lector, de revisor-corrector i ocasionalment de traductor per l'editorial Gallimard, una de les tres grans cases editorials franceses, a París.

- *Tenim un criteri de qualitat, però també de política econòmica. Hi ha altres casos que es publiquen per raons de prestigi.*

L'ofici de lector no només es dedica a analitzar l'estil i l'estructura de les obres, sinó que també n'estudia les possibilitats de mercat. Hi ha llibres que poden ser molt bons però que si no concorden amb la cultura d'un país segurament no tindran gaires lectors. De vegades, però, es tradueixen obres de grans autors que, encara que no tinguin gaire sortida, serviran per donar més prestigi a l'editorial. Un exemple és *El quadern gris* de Josep Pla, que s'està traduint al francès.

- *S'està publicant poc en llengua catalana perquè no hi ha grans obres que transcendeixin a nivell de qualitat.*

A més de traductor i corrector també dóna consell a l'editorial sobre les novetats de la literatura catalana i, de tant en tant, recomana alguna lectura que ell hagi trobat interessant. Aquesta possibilitat més subjectiva, però, no és gaire freqüent, ja que considera que costa trobar obres d'una certa qualitat.

- *La dificultat més gran és saber si al públic francès li agradarà.*

No tots els llibres s'adeqüen a totes les cultures. Un exemple són les obres sud-americanes que, pel to que prenen (irònic i burlesc i a vegades una mica vulgar), no tenen bona acollida. Tot i així, Cros va remarcar la gran qualitat d'aquestes obres.

- *A través dels mitjans de comunicació t'estan bombardejant constantment.*

Hi ha diverses maneres per saber que s'ha publicat un llibre determinat. Les que ens pressionen més són el boca-orella i la premsa i la seva constància és molt difícil d'evitar.

- *No m'he vist pressionat pels aspectes comercials, però si aconsellat.*

En treballar com a lector d'obres que ja han sigut publicades, Cros rep llibres que ja han

sigut llegits i ja se n'ha fet crítica. És a dir, que si ha de treballar sobre un llibre que ha tingut bona rebuda li prestarà més atenció.

- *Si fos un lector d'obres manuscrites suposo que rebria molta molta molta porqueria.*

Ell treballa amb llibres que possiblement seran traduïts i si un llibre no només s'ha publicat, sinó que també pot ser portat a altres països amb diferents llengües vol dir que tindrà, en teoria, una certa qualitat. Si ets l'encarregat de fer un primer filtre, el primer de tots (el lector és l'encarregat de destriar els millors llibres i després l'editor en tornarà a fer una selecció) el llistó de qualitat de les obres que t'arriben no és el mateix. Tot i això ell considera que *la dificultat màxima està a trobar les bones novel·les, perquè la gran majoria són dolentes.*

- *Mal escrit vol dir que hi ha una sintaxi i una gramàtica que són errònies, que el ritme també ho és... Amb el que no em fico mai és amb el contingut.*

A l'hora de fer una fitxa sobre una novel·la, el lector ha de pensar de cara als possibles lectors que podria tenir. Així doncs, ha de ser tan objectiu com pugui i ell em deia que si un llibre està ben escrit, encara que fins i tot l'avorreixi, ell el defensarà. Considera que no cal opinar sobre el contingut.

- *Si un llibre enganxa és perquè està ben estructurat, no perquè sigui bo.*

La qualitat d'un llibre restaria més aviat en allò que transmet i en com ho fa. Ja no parlem de conceptes de gramàtica o lèxic, sinó dels sentiments que et pot despertar. Cros comentava també que per qualificar un llibre com a bo o dolent n'has d'haver llegit molts més abans.

- *Jo penso que l'autor quan està fent una gran novel·la no n'és conscient, per sort.*

Aquesta és una de les moltes afirmacions que he rebut en demanar una fórmula per escriure un llibre perfecte. No s'hauria de pensar en els possibles lectors que tindrà una obra mentre s'està escrivint, *la literatura és això, hi ha una part màgica que no podem controlar* em va dir i va posar l'exemple de Cervantes i *Don Quijote*, obra que no va ser

escrita per ser un clàssic de la literatura castellana, a diferència de la *Galatea* del mateix autor.

- *La novel·la que pot agradar al màxim de lectors possibles és molt senzilla i està condemnada a ser únicament didàctica.*

Tot i que hi poden haver novel·les molt ben escrites que estiguin fetes per enganxar, la majoria de best sellers utilitzen una literatura senzilla que només pretén distreure, no intenten transcendir ni ser recordades. Un exemple que posava és *L'ombra del vent*, que la considera una obra molt ben escrita i estructurada, però no la recomanaria.

- *Per mi, una novel·la m'ha d'aportar bellesa, continguts i una història que me la faci sentir encara que jo sigui molt aliè a allò que m'estigui explicant. És a dir, psicològica però no snob.*

Cros comentava que està fet *de mil·lèsimes parts de moltes novel·les* i de literatura que ha llegit. No vol que l'autor l'intenti convèncer de res, només que, si pot ser de manera bonica, li *expliqui veritats*. Alguns autors, però, carreguen les seves obres de cites literàries de clàssics. Cros és partidari d'històries molt més senzilles, que li aportin vivències. Al final de l'entrevista em deixava com a exemple de l'anterior descripció *Señales que precederan al fin del mundo* de Yuri Herrera i em destacava la forma, la força i la poètica amb al qual està narrada i em deixava la història (el fil conductor) en un segon pla.

Agent literari

Pau Centellas

Pau Centellas treballa des de fa més de treze anys a l'Agència Literària Silvia Bastos com a agent literari i anteriorment havia treballat com a lector durant dos anys. Es va llicenciar a la Universitat Pompeu Fabra en humanitats.

- *Haig de saber valorar cada novel·la pel que és en si mateixa i amb respecte de la tradició i gènere en què s'inscriu.*

Per poder declarar la qualitat d'una novel·la s'acostuma a comparar i es podria dir que és un fet equivocat, ja que l'adjectiu bo o dolent no hauria de ser universal. Per a cada gènere es pot interpretar de manera diferent i, a l'hora de fer crítica, s'han de tenir en compte aspectes que van més enllà de la novel·la en si, com poden ser els seus lectors, per exemple

- *Una novel·la és bona quan tenim la sensació que el que passa al llibre és essencial a les nostres vides.*

Es refereix al fet de transportar-se dins de la història i fer-la pròpia, de figurar-se la vida dels personatges com si fossin reals o de commoure's amb tot el que transmet.

- *L'agent literari vetlla pels interessos editorials i literaris dels autors.*

Aquest ofici és cada cop més imprescindible per a un autor que vulgui entrar al mercat. No només és el gestor, també negocia les condicions que proposa l'editorial a favor de l'autor.

- *Per un autor novell és necessari trobar una editorial que pugui complir les seves perspectives.*

És important que l'editorial s'adeqüi a l'obra de l'autor, no equivocar-se en aquest sentit. Tenir clars uns objectius, per part de l'autor, de manera que tingui clar què espera de la seva carrera.

- *Depenent del cas fas un negoci, vas a favor de la literatura o les dues coses van lligades.*

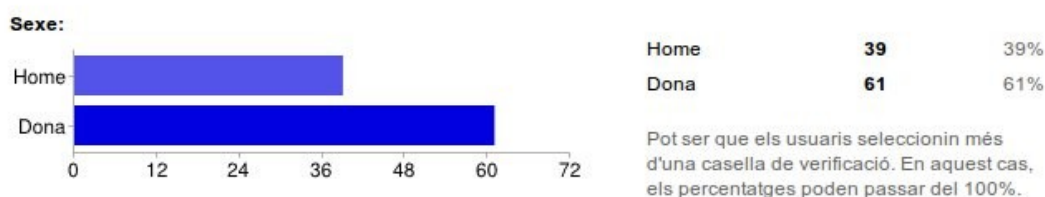
Sovint els termes de qualitat literària i èxit de mercat no van lligats i hi ha autors que ajuden per una banda o per l'altra, és a dir, autors que tenen una literatura fàcil, però que es vendran molt i autors d'alt nivell literari, però que no aportaran beneficis a l'agència.

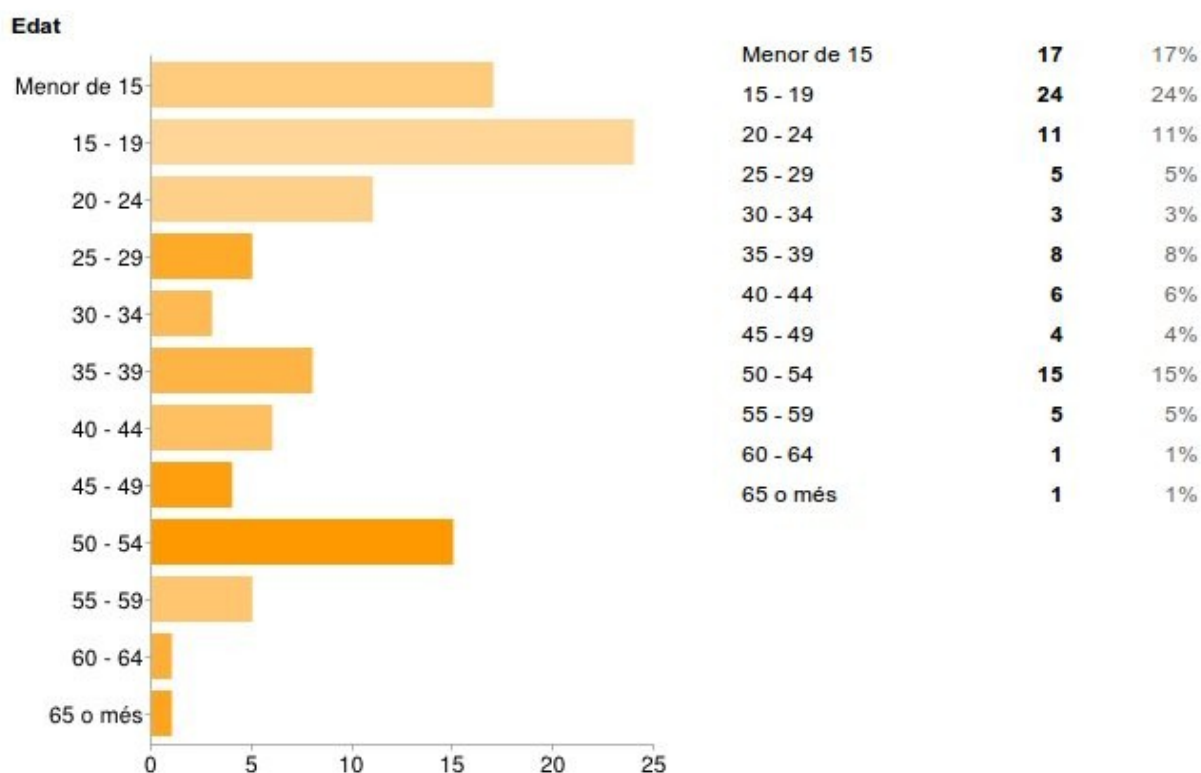
Enquestes

Els resultats de les enquestes efectuades, concretament 102, mostren l'opinió del col·lectiu de gent amb qui he pogut contactar i que han accedit a respondre un seguit de preguntes. No és una anàlisi totalment objectiva, encara que he intentat que s'aproximés al màxim a la realitat. He agrupat les diferents preguntes en quatre grups, de manera que fos més senzill analitzar-les i extreure'n conclusions. Les respostes que m'han sigut més útils en l'aspecte literari han estat les de l'últim grup. Encara que les altres no m'hagin ajudat tant a l'hora de plasmar les conclusions a la novel·la, m'han aportat informació en altres camps. Amb l'ajuda d'un programa d'enquestes del gmail de google he realitzat els gràfics següents. Espero que siguin entenedors i ajudin amb la comprensió de les conclusions.

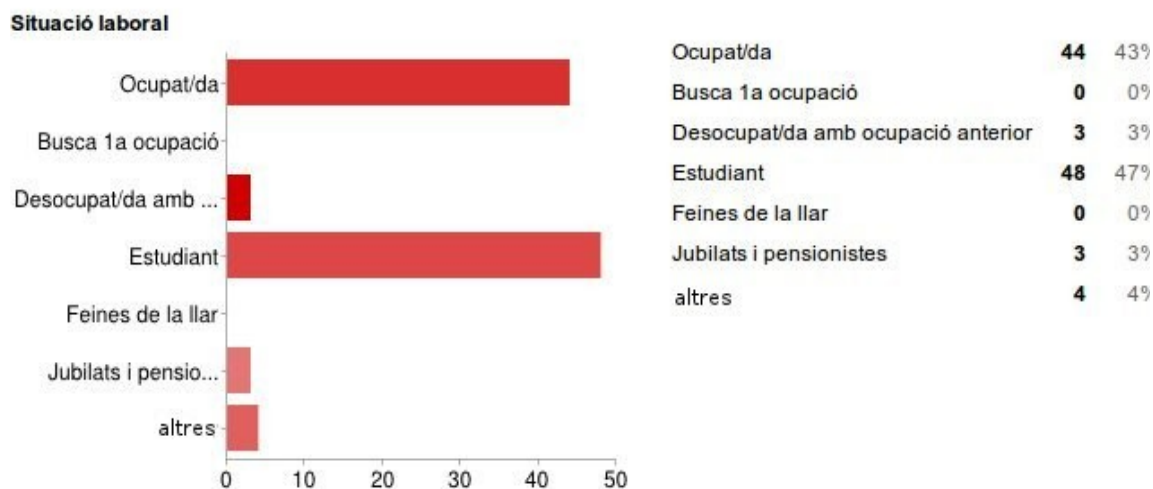
Perfil dels enquestats

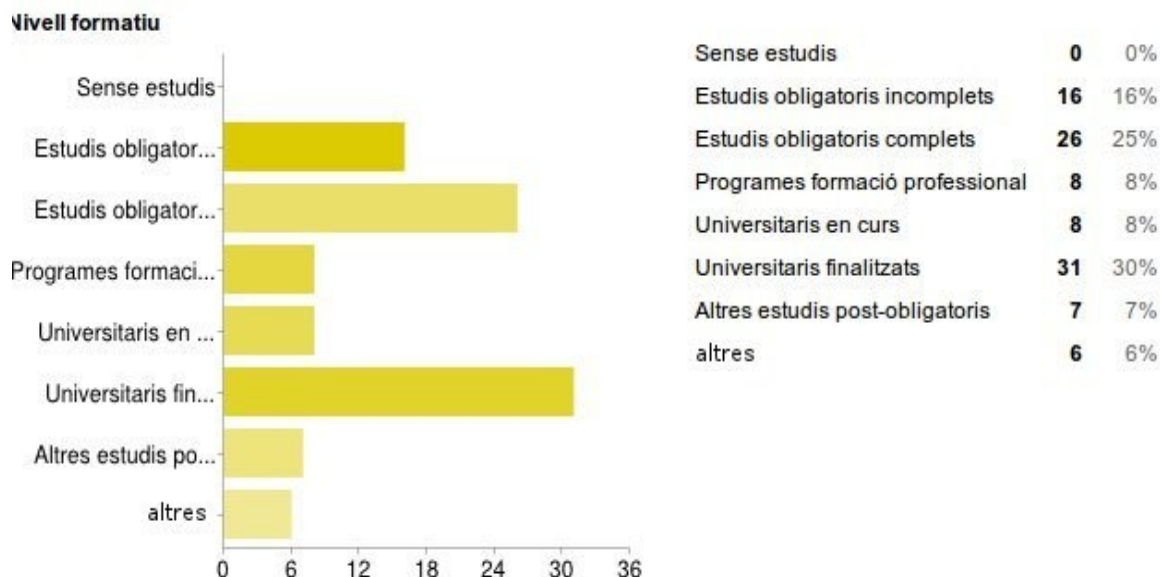
He intentat que les persones enquestades fossin representatives dels diferents col·lectius o grups de persones, pel que fa a l'edat, sexe, formació etc. Malgrat tot, com es pot comprovar en el gràfic següent, hi ha una petita diferència del nombre d'enquestats entre els dos sexes ja que predominen més les dones. A la pàgina següent, hi ha un gràfic que registra les franges d'edat. Aquest ha sigut l'altre aspecte que he mirat de tenir en compte a l'hora de triar destinatari. En aquest gràfic les diferències també són perceptibles ja que m'he adreçat a les franges d'edat que m'han sigut més fàcils d'accedir.

Les preguntes següents estan pensades per conèixer i explicar el destinatari enquestat, ja que la situació laboral i el nivell formatiu són aspectes que poden influir a l'hora d'escollir lectures. Així doncs, aquest apartat té la finalitat d'il·lustrar al lector del meu treball a qui ha d'atribuir les respostes de les preguntes realitzades. El perfil, tal com es pot observar, és la d'una persona que o bé treballa, està ocupada, o està estudiant.

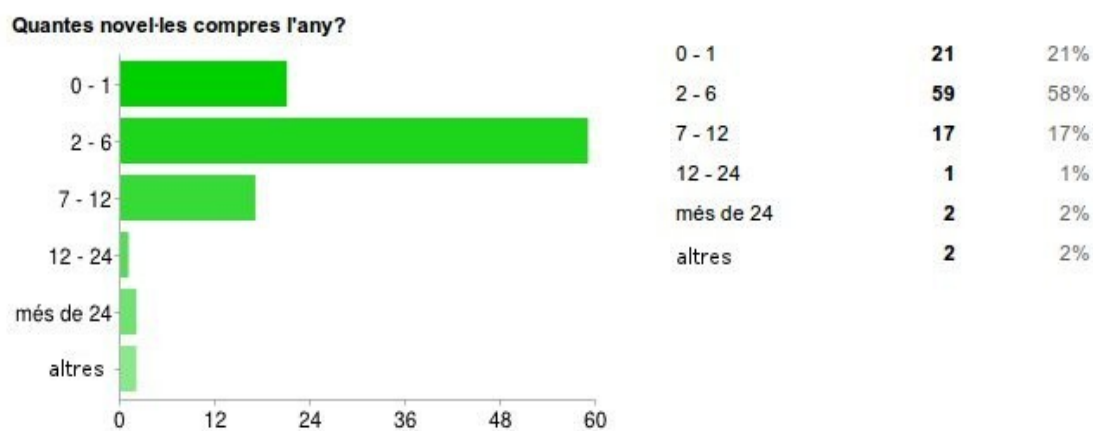

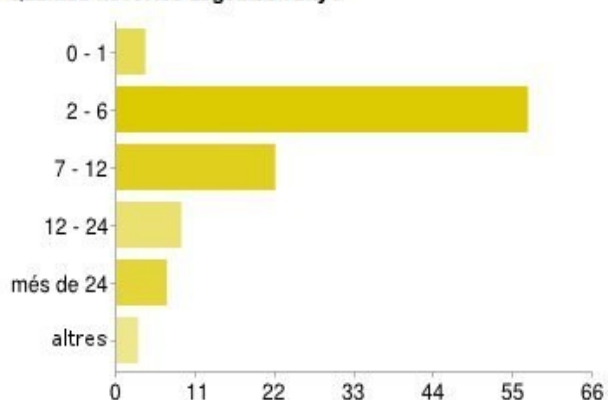
Si hi ha un percentatge tan elevat de persones que tenen els estudis obligatoris incomplets és perquè totes les persones menors de 16 anys enquestades encara no els han pogut completar. L'altra franja d'edat majoritària, les persones que han finalitzat els estudis universitaris, coincideix en part amb els qui estan ocupats.

Màrqueting

Aquest grup de preguntes estan enfocades per saber la quantitat de novel·les que es venen i d'on s'obtenen, sempre parlant d'un sector característic de la població (el que hem vist abans). Aquests aspectes, per tant, no són tan necessaris per a la redacció de la novel·la, sinó per la posterior sortida al mercat. Així doncs, aquesta informació no la faria servir actualment, sinó en la suposada situació de publicar *Només era la seva ombra*.

Quantes novel·les llegeixes l'any?

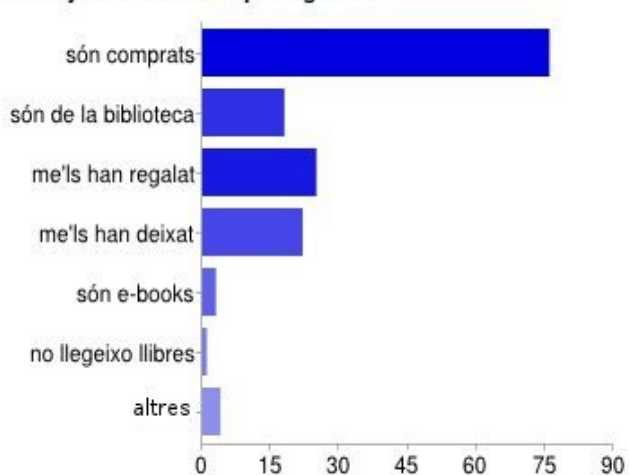

0 - 1	4	4%
2 - 6	57	56%
7 - 12	22	22%
12 - 24	9	9%
més de 24	7	7%
altres	3	3%

Comparant els dos gràfics anteriors podem observar que es llegeixen més novel·les de les que es compren i que la franja majoritària en els dos casos és la de dos a sis novel·les l'any, és a dir, que encara que hi hagi una certa diferència, els números són aproximadament proporcionals.

És per aquest motiu que van relacionats amb el gràfic següent, on es demostra que tres quartes parts dels enquestats compren els llibres.

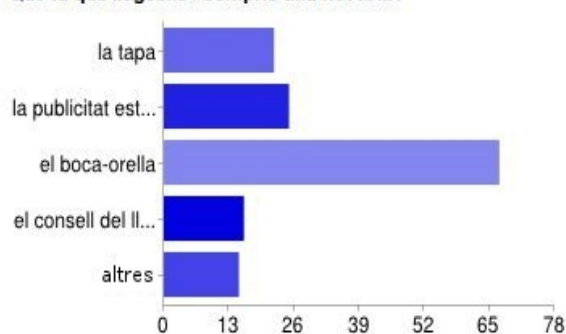
La majoria dels llibres que llegeixes...

són comprats	76	76%
són de la biblioteca	18	18%
me'ls han regalat	25	25%
me'ls han deixat	22	22%
són e-books	3	3%
no llegeixo llibres	1	1%
altres	4	4%

Pot ser que els usuaris seleccionin més d'una casella de verificació. En aquest cas, els percentatges poden passar del 100%.

Què fa que llegeixis / compris una novel·la?

la tapa	22	22%
la publicitat establerta (ràdio, TV, premsa,...)	25	25%
el boca-orella	67	67%
el consell del llibreter/a	16	16%
altres	15	15%

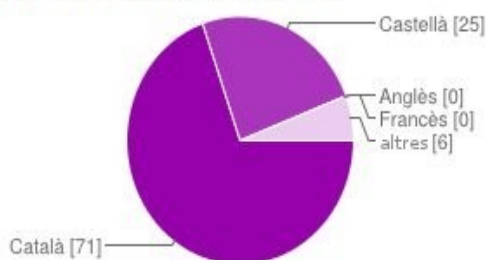
Pot ser que els usuaris seleccionin més d'una casella de verificació. En aquest cas, els percentatges poden passar del 100%.

Aspectes relacionats amb aquesta pregunta també han anat sortint en diverses entrevistes i coincideixen de manera clara amb el que mostra aquest gràfic. El boca-orella és la principal eina de difusió que pot tenir un llibre. Per moltes recomanacions de crítics o consells que et pugui fer el/la llibreter/a, hom es fia primer del seu company o de les persones que li són més properes.

Llengua preferent

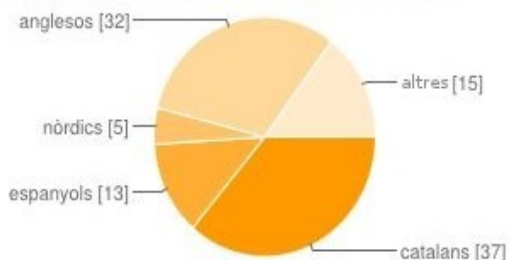
He relacionat aquestes dues preguntes per tal de fer-ne una comparació però l'objectiu d'aquest treball no és analitzar la llengua de lectura majoritària ni fer un estudi sobre el país d'origen dels autors preferits. Dit això, podem comprovar que la llengua majoritària amb diferència és el català (dada que es contraposa amb el que va esmentar Joan Maluquer) i que els autors preferits són sobretot catalans i anglesos.

En quin idioma llegeixes preferentment?

Català	71	70%
Castellà	25	25%
Anglès	0	0%
Francès	0	0%
altres	6	6%

Els autors de la majoria de llibres que llegeixes són...

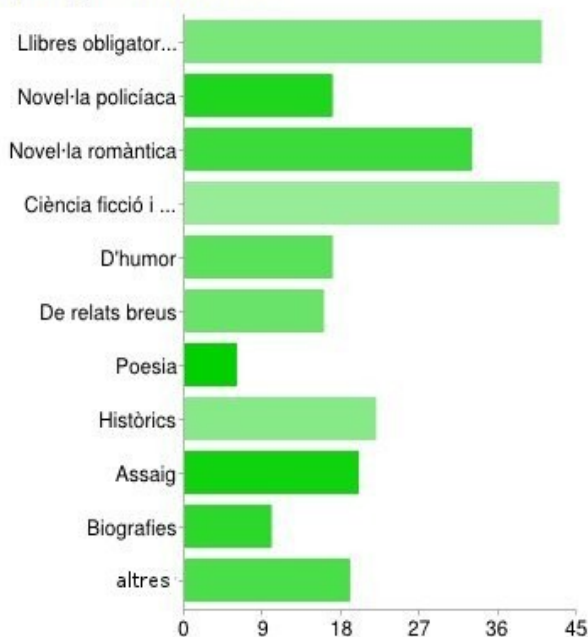

catalans	37	36%
espanyols	13	13%
nòrdics	5	5%
anglesos	32	31%
altres	15	15%

Gustos literaris

Finalment aquí hi consten les dues preguntes que més m'han servit a l'hora de construir la novel·la. La primera no representa forçosament els gustos literaris dels enquestats (ja que no sempre hi ha una correspondència exacta entre allò que es llegeix i allò que es voldria llegir, però sí que va molt lligat). Així doncs, les opcions amb un percentatge més alt són en primer lloc, les novel·les de ciència ficció i fantasia (un gènere literari que permet distreure el pensament i allunyar-lo de la realitat), seguit dels llibres de lectura escolars o de formació (per tant els obligatoris o que van relacionats amb la feina) i la novel·la romàntica. *Només era la seva* ombra té trets característics de la novel·la policíaca i d'humor, però tampoc la podem encaixar en cap dels dos estils. Tanmateix també hi ha una pinzellada romàntica i algun referent històric, com els Jocs Olímpics de Barcelona.

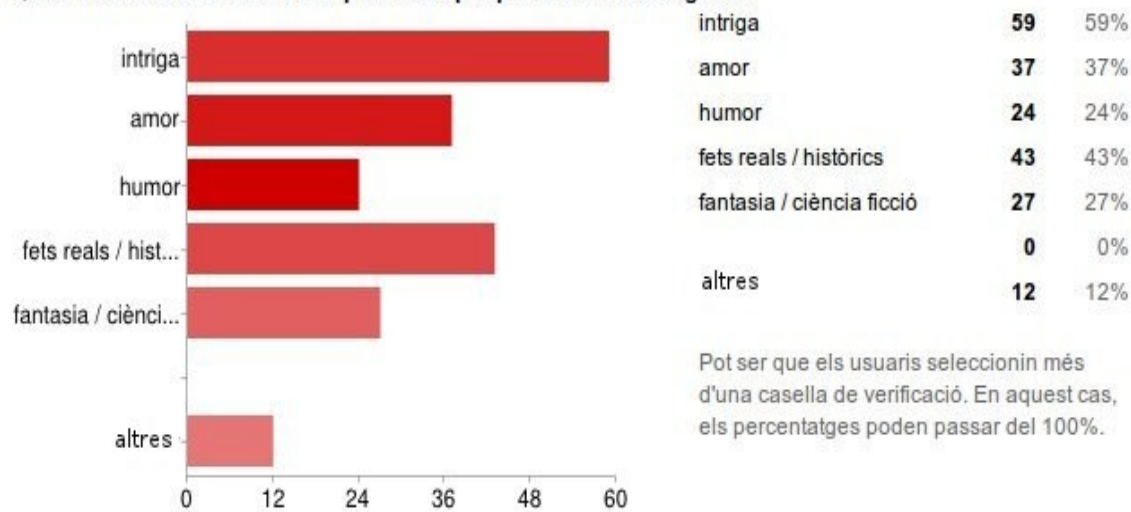
Què llegeixes normalment?

Llibres obligatoris d'escola / de formació	41	41%
Novel·la policíaca	17	17%
Novel·la romàntica	33	33%
Ciència ficció i fantasia	43	43%
D'humor	17	17%
De relats breus	16	16%
Poesia	6	6%
Històrics	22	22%
Assaig	20	20%
Biografies	10	10%
altres	19	19%

Pot ser que els usuaris seleccionin més d'una casella de verificació. En aquest cas, els percentatges poden passar del 100%.

Quins elements consideres indispensables perquè una novel·la t'agradi?

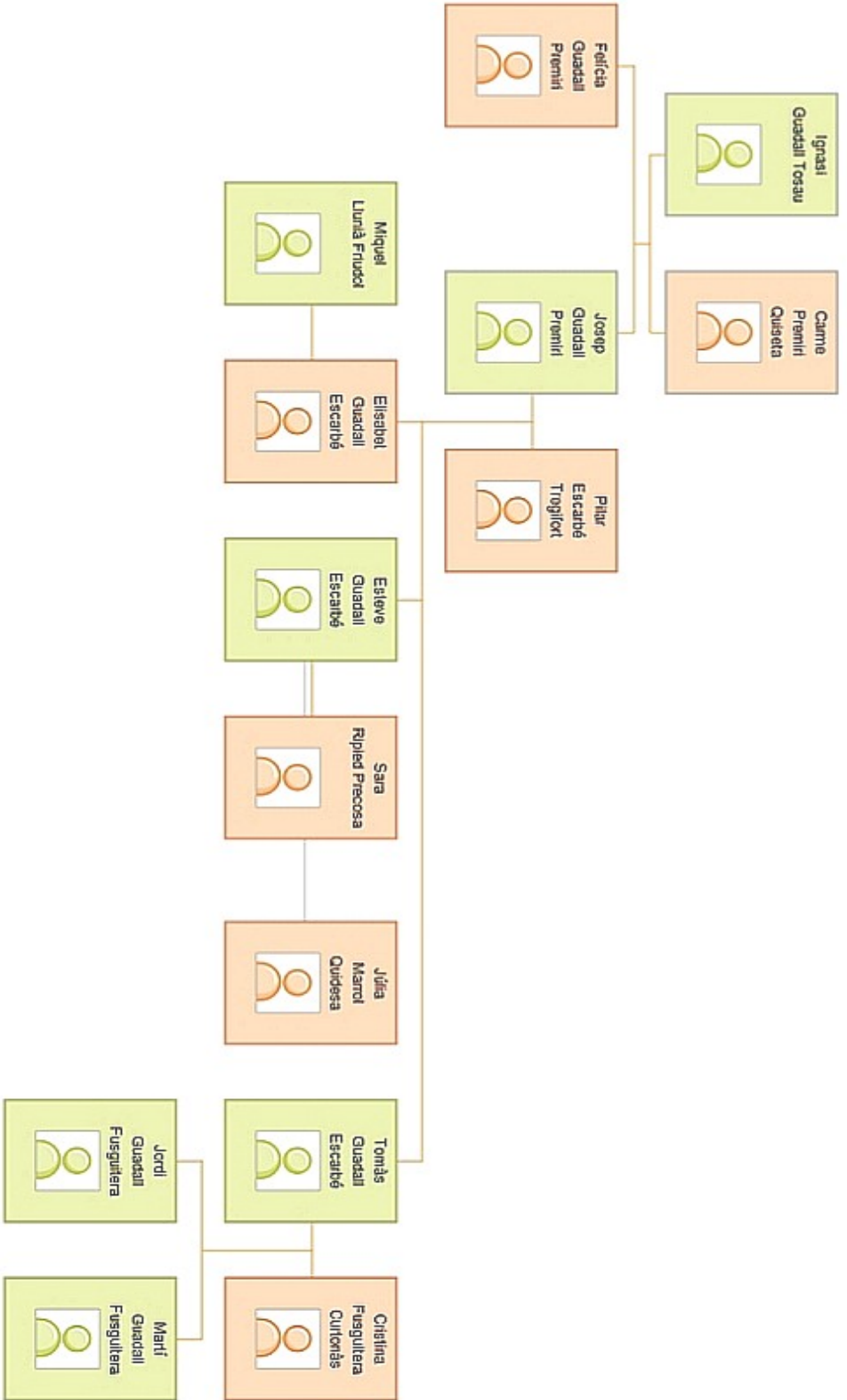

Més de la meitat dels lectors enquestats coincideixen que la intriga és un element indispensable perquè els agradi una novel·la, seguit dels fets reals i de l'amor. La història que presento a continuació té tots aquests elements, tot i que la intriga té un pes més important. D'altra banda, l'element que no apareix a la novel·la és la fantasia o la ciència ficció ja que no he cregut oportú incorporar-lo.

Així doncs, la novel·la que hi ha tot seguit és una barreja dels elements comentats anteriorment i de les informacions que han anat sorgint al llarg del treball de camp i que m'han ajudat a construir la trama.

Només era la seva ombra

Alba Nogueras i Jané

Pròleg

Si volen que els expliqui la veritat, que de fet és d'allò més senzilla, els demano que les preguntes les deixin per al final. Quan una comença a tenir una certa edat, la memòria és molt fugissera; només li cal un petit instant per tocar el dos i no tornar mai més. Com anava dient, aquesta història comença com podria començar qualsevol mentida, per això els prego que tinguin una mica de paciència i esperin fins al final.

Era un dinar familiar, però jo l'hauria qualificat més d'una escena de drama en clau d'humor. La idea era celebrar l'èxit de l'empresa familiar. Etiquetatges Guadall, a casa del director, el meu pare. Tot semblava girar dins d'un perfecte caos que no volia acabar mai.

A primer terme teníem l'Esteve, el segon dels tres germans. Portava la corbata al cap i remugava monosíl·labs incomprendibles i gemegava tururuts amb la cara desdibuixada per una ganyota que no arribava a ser-ho. La Sara el recollia del terra i no parava de repetir la frase "Pobre, mira que n'és de despistat". Sí, un adjectiu poc adequat, però potser era l'única manera de justificar la seva conducta problemàtica. Semblava mentida que la meva gran confident de joventut, la meva millor amiga d'aleshores, uns quants anys més tard estigués recollint del terra el bala perduda del meu germà. L'Esteve sempre havia sigut de vida en tots els sentits que abraça la paraula, però la situació va empitjorar quan la Júlia (la seva idolatrada Júlia) el va deixar; des de feia temps els seus ulls no veien res més que culs d'ampolla que reapareixien en buidar-ne el contingut. Ell no podia assimilar el concepte de fracàs merescut. La Júlia sí, i per això encara no entenia com la Sara el podia aguantar. De fet, dins de la família tots l'anomenàvem santa Sara. Havíem estat molt amigues. Segurament ella havia sigut la part més fonamental de la meva joventut, però la nostra relació es va anar refredant a mesura que el temps va deixar enrere els exàmens i les festes.

Més al fons, sempre al sofà de pell i mai sense la seva pipa, encara sé veure el Tomàs, el sempre perfecte i indiscutible Tomàs. Arribat als 48 anys, no podia estar més podrit de diners, de fama i d'orgull. Estava casat amb la Cristina, que semblava ser vint anys més

jove, i havia pujat dos fills encantadors i educats com trets d'un conte, en Jordi i en Martí. Ells, per cert, no tenien la lluna en un cove perquè hauria entrat massa pols a casa. Era l'home perfecte, amb la família perfecta, amb la feina perfecta, amb la casa perfecta, fins i tot amb el gos perfecte. Enveja? Ara no, però llavors no m'hauria fet res tenir la meitat de diners de la seva caixa forta.

Al costat de la llar de foc, la tia Felícia, sempre arrebossada de pedreria, ornaments i vés a saber què més era el que portava penjat al coll, però, això sí, amb una manteta, que no faltés, que sempre passaven corrents d'aire pertot. Tot i ser la germana del meu pare, els meus germans i jo hi manteníem una relació de tia llunyana o de mig forastera. Gairebé no dirigia la paraula al pare per culpa de l'herència de l'avi Ignasi; en canvi, tenia una relació molt estreta amb la mare. La tia, com acostumava a fer, criticava qualsevol persona, objecte, aspecte; en fi, senzillament criticava, tant li feia què, amb la mare fent-li de confident, que l'escoltava pacient i li deia que sí a tot. La mare, que amb el seu monyo implacable encomanava el seu somriure a qualsevol, la senyora Escarbé, l'estimada Pilar, era com una formiga previsor, mai no va fer soroll però sempre va fer feina. Com apreciava la mare.

No em puc deixar els dos galls del galliner, la meua parella, el Miquel, i el meu pare, el senyor Guadall, que (tot i que en un principi sembla il·lògic) es portaven d'allò més bé. Els trobem xerrant sobre economia, rient bromes absurdes i bevent xampany francès. Per cert, la seva empresa es dedicava a etiquetar ampolles de vi del Penedès. El meu estimat Miquel (com és que no era al meu costat?) s'ho passava d'allò més bé parlant amb el seu idolatrat soci i de tant en tant em picava l'ullet dissimulant, com si ho hagués de fer de pressa per alguna qüestió important. I el pare, el gran cap de família, un senyor fet (potser ja un pèl massa) i dret (això ja no tant, però ho havia sigut), sempre clenxinat i amb el vestit a mida. El veia com el propietari d'una gran empresa i, de fet, em costava força dir-li pare sense notar com se'm tensaven les espatlles.

I finalment hi sóc jo. L'Elisabet Guadall i Escarbé. La petita dels germans, la nena maca i rareta que no reia les bromes poc treballades dels socis del pare, la que canviava les nines per un munt d'imaginació, la que solia buscar un tresor amagat sota la taula del menjador, i que ara cercava algun sentit en aquella peculiar trobada de parentesc.

Bé, com ja he dit, no era exactament un dinar familiar pròpiament dit, ja que dinar, dinar, no dinàvem gaire i tothom tenia feina a procurar per ell.

Dins d'aquest garbull de gent comença la història que seguidament els explicaré. Perdonin-me si m'he allargat una mica, no era la meva intenció. Només els volia presentar com Déu mana cadascun dels personatges.

Part 1

Capítol 1

Era el setembre del 98, a la casa d'estiueig que teníem al Penedès. Els mobles dissenyats a Amèrica no acabaven de lligar del tot amb l'estampat florit de les estovalles o la paret de pedra d'una masia datada de feia més de 150 anys. La família celebrava un nou rècord de vendes de l'empresa del pare. Tot va anar molt de pressa. Potser massa perquè ningú no va saber exactament què estava passant fins que ja no s'hi va poder fer res. Tothom ja marxava; de fet, estàvem tots fora el pati, a punt per entrar als cotxes respectius, però el pare va dir que s'havia deixat alguna cosa a dins.

-Val més que ho vagi a buscar, que si no, més tard em farà falta.

-No, tranquil, digui'm què li cal i ja li ho vaig a buscar jo- va dir el Miquel.

-No, no, gràcies, noi, però no ho trobaries pas.

-Doncs, almenys, deixi'm acompanyar-lo.

I va entrar amb el Miquel. Passaven els minuts i no tornaven.

-No ho deu trobar- la mare s'impacientava- i aquella bona gent... els de les ampolles... ens deuen estar esperant al despatx per donar-li el regal. Val més que entri.

-No mare, no cal, no poden trigar gaire més.- l'Esteve ho va mig badallar amb despreocupació.

-És que em fan patir... no podrem acabar la celebració com cal.

I tant. La mare tenia tota la raó. De fet, aquella celebració mai no va arribar a acabar, o més ben dit, la manera com va acabar no va ser, diguéssim, l'adient. Es va obrir de cop la porta d'entrada i el Miquel en va sortir amb els ulls espantats i amb la respiració accelerada. Vaig sentir com un calfred em recorria per dins, com si la sang se m'hagués tornat aigua i volgués creuar la meva pell.

-Truqueu a una ambulància!!

No s'hi va poder fer res. Els metges van dir que havia sigut un atac de cor, que ja era un home gran i que havia viscut molt i no sé quines bestieses més. El pare no en tenia mai

prou. No podia ser que s'hagués cansat de viure, així, de cop i volta. Ell no era dels tipus que tiraven la tovallola; de fet, mai no havia deixat córrer res, i no seria llavors quan ho fes. No. Senzillament, no. No podia ser.

Els metges, tan eloqüents com sempre, van dir que era normal que em sentís malament o que estigués trista o confusa o enrabiada. Però jo ni em sentia malament ni trista ni res de tot això. Jo em sentia incompresa. Com podia ser que no entenguessin que el pare no podia marxar perquè sí? No vaig poder-me aguantar el riure. Em va agafar per riure, sí, i els vaig dir que allò era una broma que ens havia fet el pare perquè no suportava les festes i perquè tampoc ens suportava a nosaltres. El Miquel em va abraçar i em va dir que ho sentia molt, moltíssim, però que ja no s'hi podia fer res. Em va dir que era molt tard i que el millor seria anar a dormir a casa, que ja ho assimilariem tot l'endemà. Però jo no ho volia. No ho podia deixar així.

De camí cap a casa vaig començar a reflexionar tot mirant la foscor de la finestra. Les llums dels fanals de la carretera lliscaven sobre el meu cotxe esportiu. Apareixien i marxaven ràpidament, com si no volguessin veure les meves galtes amarades de llàgrimes. Una idea terrible em rondava pel cap, no podia pensar en res més: Si no havia decidit marxar ell ho hauria d'haver decidit algú altre. Potser tot el que havia llegit i havia cregut impossible, totes les novel·les de sang i fetge, de detectius i crims perfectes no eren tan irreal. Potser m'havia deixat emportar per la curiositat de no creure amb el que em podien dir. Potser sempre havia volgut que el pare desaparegués de la meua vida i ara que ho feia em sentia culpable. I si ho havia pensat jo, perquè no algú altre? Només podia haver estat un crim. Els motius podien ser tants i les persones possibles eren tantes que vaig decidir abandonar la meua paranoia per uns instants. En girar el cap vaig mirar el meu estimat Miquel. No vaig poder evitar un somriure i un t'estimo. Ell, sense apartar la vista, em va dir que també, que molt i molt. Vaig pensar en la mare i la tristesa es va tornar a apoderar de la resta de sentiments. Què en seria, de la dona del Josep Guadall? Feia tant temps que acompanyava el pare que no me la podia imaginar sense ell al costat. Pobra mare. Aquella nit me'n vaig anar a dormir decidida a trobar una resposta a totes les meves preguntes, o, més ben dit, la resposta. Calia saber qui era el responsable del crim. Jo ho faria. Jo descobriria qui havia matat el senyor Josep Guadall, jo descobriria qui havia assassinat el meu pare.

Capítol 2

L'enterrament semblava una festa de disfresses. La roba de color negre semblava apaivagar les ganes de fer salts d'alegria, però ni el paisatge apropiat d'un Sol que es ponía ni la música de fons d'un parell de violins malencòlics va fer entendre els assistents. Ningú no va plorar. No es va vessar ni una llàgrima. La mare tampoc va mostrar senyals de feblesa, potser alguna cosa se li corcava molt en el fons. Jo crec que ja enyorava el pare.

Quan era petita sempre vaig pensar que no se l'havia merescuda mai. Si ella era afable i atenta; ell, fred i distant. Ella desbordava somriures, ell tenia un do sorprenent: el de fer sentir angoixa. Jo no suportava la manera que tenia de mirar, amb desgana, amb rebuig. Els anys l'havien tornat obsessiu i precisament, pel cansament que suposava la seva companyia, vaig decidir marxar de casa tan aviat com em va ser possible. No suportava la seva ideologia. Creia que l'ésser humà era totalment inferior al poder social, que no calia ser bo, només tenir-ne l'aparença. No aguantava la seva indiferència quan li parlava dels meus somnis, del que volia ser quan fos gran. No entenia la seva ment tancada i recargolada, aïllada de la realitat i situada a principis de segle. I, tanmateix, sense saber-ne el motiu, em trobava vestida de negre i amb un garbuix de sentiments dins l'estómac que em trencava el cor. Però no sentia llàstima pel meu pare. Era precisament això el que em desfeia per dins. Com podia ser tan freda? No volia ser com ell, no em volia tornar un monstre. La manca de llàstima em feia realment molta por.

Als meus trenta i molts anys encara no estava segura del lloc on havia anat a treballar. Jo havia de ser una artista. Havia de copsar el món des de la seva millor perspectiva. Havia de ser capaç de disparar la instantània quan el moment m'ho demanés, quan els sentiments de l'entorn estiguessin tant a flor de pell que es poguessin olorar sobre el paper. Jo havia de ser fotògrafa i no ho era. Treballava a l'Institut d'Estudis Fotogràfics, sí, però a la biblioteca. Sovint em semblava que tota aquella paperassa, els prestatges i fluorescents es reien de mi. M'hauria agradat poder aparèixer al curs de la història a prop dels més grans, que els estudiants es llegissin la meua biografia i sospiressin a l'idolatrarme. M'hauria agradat arribar més lluny.

El silenci continuava penetrant dins les ganes de voler marxar. Què hi fèiem allà? Era tot una mentida. Potser érem unes tres-centes persones i crec que tothom el recordaria com un senyor malhumorat que donava ordres des de darrere una cadira.

Una vegada, de petita, quan encara tenia l'esperança de veure'l somriure, li vaig fer un dibuix de la família. Deuria tenir uns deu o dotze anys perquè en Tomàs es trobava en plena adolescència i l'Esteve... no sé on parava. La qüestió és que em vaig passar tota la tarda d'un dissabte dibuixant i l'endemà, de bon matí, li vaig preparar un te i, com havia vist a les pel·lícules americanes, li ho vaig portar tot en una safata al llit. Suposo que havia tingut una mala nit. Crec que el va molestar la llum quan vaig entrar a l'habitació. Potser era molt d'hora, però jo tenia ganes de veure la seva cara de felicitat en mostrar-li la meua obra d'art. No ho sé, però va començar a cridar molt fort i em vaig espantar tant que em vaig tapar les orelles. I si les mans em tapaven les orelles no aguantaven la safata. I quan el pare va veure aquell mullader encara va cridar més. I mentre em repetia una frase que ja em va assignar per sempre més “No saps fer res bé” les cares del dibuix es difuminaven i quedaven en unes taques borroses per culpa del te. Vaig intentar salvar el retrat familiar, però ja no hi havia res a fer. Mentre anava sentint els crits vaig agafar la tassa, però cremava i em va lliscar dels dits. Mil bocins de porcellana van cobrir el terra. I un altre cop em vaig sentir a dir que no sabia fer res bé.

Crec que va ser la primera vegada. A partir d'aleshores va agafar per costum repetir-m'ho. No sabia fer res bé quan vaig portar el meu primer examen suspès, quan em vaig trencar el braç en caure malament amb la bicicleta, quan m'adormia els matins perquè em quedava fins massa tard llegint novel·les de l'Agatha Christie, quan em van despatxar de dependent a d'una botiga perquè vaig fer un comentari poc apropiat a una clienta, quan vaig dir el que volia estudiar o quan no vaig aconseguir estudiar el que volia. “No saps fer res bé”. Res.

Capítol 3

La claror entrava a l'habitació suaument, filtrada per les cortines de color beix de l'habitació. Vaig sentir el contacte agradable dels llençols i, en estirar-me, el meu peu va tocar la seva cama. Era diumenge. Si n'hagués sigut un qualsevol, de segur que m'hauria quedat al llit fent mandres amb el Miquel al costat. Però no ho era. Quan vaig obrir els ulls, la claror es va enfonsar dins meu fins ferir-me l'ànima. Vaig recolzar els peus sobre el terra fred i vaig sentir com es barrejava amb la claror dins meu. Després de dutxar-me i vestir-me amb uns pantalons foscos i la camisa nova, em va sorprendre una veu agradable.

-On vas tan mudada?

Els braços prims però segurs del Miquel em va envoltar la cintura i em vaig sentir protegida, però tot allò es va esvaïr quan van aparèixer al meu cap els seus ulls coberts de por, quan em va tornar a la memòria la seva cara de pànic de la vigília quan va demanar una ambulància. O, almenys, això havia semblat.

-Vull saber qui va matar el pare.

El meu escut protector es va desfer i es van convertir en els braços despullats que ja coneixia. La seva cara va dibuixar una ganyota d'incomprensió i sorpresa.

- Però, què coi estàs dient? - em va agafar per les espatlles i em va girar. Tenia els seus ulls tan a prop... - Sé que estàs afectada, però això no farà que torni.

No vaig poder evitar un somriure burlesc. Aquella frase em va sonar tan farcida de cinema que vaig sentir-me atreta a seguir-li el corrent.

-De què t'estranyes? Cal que et recordi l'herència que hi ha en joc? Però a tu tant et fa, oi? A partir d'ara sembla que seràs l'amo i senyor de l'empresa.

-T'has tornat boja.

-”Deixi'm acompanyar-lo”. Què, vau trobar el que buscàveu? T'haig de recordar que vas ser l'últim de veure'l?

-Però, com pots pensar això de mi... T'has... t'has tornat boja... Jo mai no faria una cosa així... Apreciava moltíssim el teu pare. El que no puc entendre és com se't pot haver

acudit... Però si els metges han dit que ha estat un atac de cor!

Va sonar el telèfon. Va continuar sonant. va agafar l'aparell sense deixar de mirar-me.

-Sí? -Va assentir amb posat seriós- Ja ho entenc. D'acord, venim cap aquí.

Va penjar.

-Qui era?

-El Tomàs. Diu que ens hem de reunir a casa seva per parlar del patrimoni familiar.

-Ostres, això li encanta. Sap que el pare li haurà deixat l'herència a ell... o no.

La sang se'm va gelar i em va costar respirar. Vaig pensar en cadascun dels membres de la meva família. Tothom o gairebé tothom tenia algun motiu per fer desaparèixer el pare del mapa. La idea era colpidora i molt cruel, però no volia dir que fos mentida.

-Ja sé que la mort del teu pare t'ha afectat molt, però no ho solucionaràs buscant un culpable. -Els seus ulls irradiaven compassió, tristesa i potser, potser algun punt de por.

-Va, anem a veure què ens diu aquell tros de bitllet de 500.

Se'm va escapar un mig somriure. En Miquel sempre ho aconseguia. Segurament va ser això el que me'n va enamorar.

-Anem.

Quan érem al cotxe vaig mirar-lo més bé. La llum tènue de setembre feia que els seus cabells encara semblessin més despentinats. No, ell no podria ni matar una mosca. Però una part de mi no parava de pensar qui i com ho podia haver fet.

Capítol 4

Un cop vam ser tots al voltant de la taula rodona, òbviament, va ser el Tomàs qui va començar a parlar, fent el paper del pobre notari, que es va quedar en segon pla:

- Estem aquí reunits...

- Per contraure matrimoni...- L'Esteve no va poder evitar gastar una brometa al seu estimat germà i, de passada, aixafar-li una mica el fantàstic discurs, que no li anava malament.

- Esteve, home, deixa dir al teu germà – Sí, exacte, la mare els tractava talment com si s'estiguéssin barallant per un caramel.

- Com anava dient, ens trobem tots aquí per discutir un assumpte que ens té a tots molt preocupats.

- Sí, sobretot a tu – Un altre cop l'Esteve.

- A tu tampoc t'aniria malament per cosir el forat que tens a la butxaca, oi que no, Esteve? - Li va tornar la pilota el Tomàs.

- Va home! Una mica de respecte per al vostre pare, no creieu? - Va intervenir la tieta Felícia.

- Sí, tan respecte com tu vas tenir a l'hora de voler-te apoderar de l'herència que li va deixar l'avi, no? - La tieta va empal·lidir - Te n'haig de fer memòria? Quan l'avi Ignasi va morir i ho va deixar tot al seu estimat fill, tu estaves endeutada fins a les orelles i no li vas perdonar mai que no et donés ni un cèntim! No vas parar de lluitar fins que... però què dic, si no has parat de lluitar mai! Ara seria just que et tornés l'herència, oi? - Això ho va dir l'Esteve, un pèl alterat, que no tenia pèls a la llengua.

- Vinga, va! Que no en treurem res d'aquesta discussió! - Va dir en Miquel.

- Però, què dius? Tu sí que en treuràs molt, oi Miquel? Si t'estàs quedant sense competència! Si sempre has estat el gendre preferit del pare! De què et queixes si això et va com anell al dit! - Hi va tornar l'Esteve.

-Voleu callar tots plegats? Sembleu una colla de criatures! - Va cridar la Júlia, que s'havia

afegit a la festa com qui no vol la cosa. – I tu, Esteve, ets pitjor que la tinya! Deixa de buscar merder, mare de Déu! Sabeu quin exemple esteu donant als nens?

I acte seguit, els més petits, asseguts en aquella estúpida taula rodona, es van mig fondre entre les cadires. Els seus pares, més que parlar d'una herència semblava que es rifessin el número premiat de la Grossa de Nadal.

La Júlia estava asseguda en aquella taula rodona sense cap mena de complexa. Feia temps, havia sigut sòcia capitalista de l'empresa del pare i, gràcies a les seves aportacions, l'empresa havia crescut molt. Amb els Jocs Olímpics del 92 va preferir vendre les seves accions per invertir en el totxo i no li havia anat malament, però volia saber si li havia tocat part del pastís.

Mentrestant, el notari es movia incòmode i s'escurava la gola tot pujant-se les ulleres, que li queien nas avall contínuament, i quan per fi semblava que anava per obrir la boca, hi va tornar l'Esteve.

- Mira reina, tu val més que no obris la boca. Dóna gràcies que t'hem deixat entrar.

- Em fa molta llàstima que embruteu d'aquesta manera la memòria del vostre pare!- Aquí tothom va callar, havia parlat la mare. - Sembla mentida que els seus propis fills i les persones que s'estimava més d'aquest món s'estiguin barallant com gossos pel tall més gros del pastís.

Potser era allò el que m'agradava més de la mare. Era totalment impressionant com, sense aixecar ni un dit el to de veu, es feia respectar d'aquella manera.

- Si a tothom li sembla bé, podríem continuar amb el previst. - Va seguir en Tomàs – Com deia, la mort del pare ha sigut tan dolorosa com inesperada, i ens ha deixat com a únic testament un, que, com tots sabem, el va fer fa set anys... és l'únic que tenim – Es va escurar la gola – Eduard, siusplau...

El notari, alleujat de saber que faria alguna cosa de profit aquella tarda, va obrir el seu maletí de pell negra i en va treure un bloc de papers que segur que feia olor a oficina. Ell també es va escurar la gola:

- Aquestes són les últimes paraules que consten del difunt: *“Jo, Josep Guadall i Premiri, deixo les meves propietats en percentatge igual a tots els meus familiars més directes:*

Pilar Escarbé Tregifort, Felícia Guadall Premiri, Elisabet Guadall Escarbé, Esteve Guadall Escarbé, Tomàs Guadall Escarbé. En Miquel Llunià Fruïdol i la Júlia Marrol Quidesa, com a socis, es continuaran fent càrrec de l'empresa. Les meves accions també es repartiran entre els dos socis. En dia d'avui 19 de maig del 1991. I ja us ho fareu”...

paraules textuais. Així doncs, crec que el més apropiat seria que es repartissin l'herència entre els que són esmentats i que els socis es continuïn fent càrrec de l'empresa...

- No hi estic d'acord – Va dir la tieta Felícia – És que no ho trobo just! Segur que si el Josep hagués deixat algun paper per escrit, fet seriosament, jo m'hauria emportat, almenys la meitat del seu capital... I set anys és molt de temps.

- Perdona, eh Felícia? Però jo, sincerament, tampoc estic d'acord amb el que dius. Jo sóc la seva esposa i no és just que, no em quedi amb pràcticament res!

- Dona, pràcticament res... jo no diria tant. A més, jo no he comentat res sobre qui s'havia de quedar amb l'altra meitat.

- I ara, qui es baralla per l'herència?.- Va dir la Cristina, la dona del Tomàs, que no havia obert boca en tot el matí.

- Si us plau, Cristina, que tot just fa quatre dies que ets de la família

- Ah! Però, quina cara! Ja ha parlat la santa Sara!

- Senyors, els recordo que hi ha un paper escrit que atorga el 20% del capital del senyor Guadall a les persones que he esmentat abans i que... Senyors, si us plau!

El dia prometia ser molt i molt llarg i, almenys jo, no veia manera humana de parar aquell orgue de grills. Totes les discussions en portaven de noves i, ja un cop acabades, en naixien dues o tres a la vegada, com si fossin una plaga impossible d'exterminar. Més d'un cop, algú va estar a punt de marxar de la sala i exiliar-se a un país llunyà, però ningú no ho va fer; el pastís era massa bo i massa gros.

Com podeu imaginar, no es va acordar res i vaig arribar a casa amb un mal de cap increïble. Aspirina i cap al llit. Això sí, amb les idees clares. Ara ho tenia més clar que mai.

- Miquel, van matar el pare.

Capítol 5

Sense obrir els ulls vaig respirar l'olor a matí i vaig allargar el braç per sentir aquells cabells despentinats i la barba de dos dies que tant m'agradava, però només vaig poder palpar llençols mig rebregats i les ganes que estigués una mica més enllà, però una mica més enllà ja s'acabava el llit. Quan per fi vaig obrir els ulls, vaig trobar una nota escrita amb una lletra que només podia ser la del Miquel; Tot i que es veia que s'havia escrit de pressa, era perfectament delicada. *Sé que la mort del Josep t'ha afectat molt i crec que el millor és que t'agafis uns dies de festa. A la feina no hi han posat cap pega. Si prefereixes anar a treballar, la Maria t'hi espera amb els braços oberts. T'estimo. Tot teu.* Se'm va dibuixar un somriure en recordar un estiu de fa molt de temps.

La Maria era la meua companya de feina i una noia amb un caràcter tafaner i enriolat. Vaig decidir continuar la meua aventura com a Sam Spade, Dupin, l'inspector Maigret, Poirot o el mateix Sherlock Holmes. Vaig agafar el cotxe i vaig conduir entre les ombres matineres d'una ciutat descalça. Tenia molt clar cap a on em dirigia. Si havia estat un assassinat, no era un accident, per tant no podia haver sigut un atac de cor, és a dir, que algú havia dit una mentida en algun moment. Feia calor i el trànsit encara feia que l'ambient s'escalfés més. Tot i així els semàfors es van portar prou bé i no vaig trigar més de deu minuts en ser davant de les portes de vidre de l'hospital. Vaig agrair l'excessiu aire condicionat, sempre he patit amb la calor. Hi havia molt poca gent. Tot el personal el traslladaven a un de més modern que hi havia quatre o cinc cantonades més enllà. L'hospital ja era molt vell i l'estaven a punt d'enderrocar.

-Hola, bona tarda, vinc del departament d'informàtica d'Hospitals Privats de la Província de Barcelona. Estem instal·lant un nou programa que facilitarà la intercomunicació d'arxius dels pacients amb total seguretat i màxima comoditat. Aquest nou sistema garantitza unes noves aplicacions que permetran a l'usuari...

-Miri jove, és que no acabo d'acostumar-me a les noves tecnologies, parli-ho amb algú altre.

-Si puc parlar amb algú altre, doncs...

-No sé si... Nuri? Nuri! Aquí hi ha una noia que diu no sé que dels ordinadors que...
Nuri?

Es va aixecar de la cadira i amb tota la tranquil·litat del món va anar a buscar la tal Núri. Bingo! Vaig fer una ullada a una carpeta anomenada “horaris i consultes”... Dr. Vidorta, planta 2 consulta 36, dilluns-dimecres de 9:00h a 12:30h, de dijous a divendres de 16:00h a 19:00h. Vaig mirar el rellotge; 12:17h. Tenia temps de sobres d'enxampar-lo a la sortida de serveis. Vaig tancar l'ordinador i vaig baixar per l'ascensor.

Ja tenia la primera peça que m'encaixava: el Dr. Vidorta no treballava a la nit, tot i així va ser qui va diagnosticar la mort per atac de cor al meu pare. Hores extres? Ho dubto, Francesc Vidorta era famós per la seva afició al joc i no precisament per la seva dedicació a la feina.

A les 12:30h en punt ja el tenim sortint per la porta.

-Perdoni... Francesc Vidorta?

-Sí, jo mateix

-Miri, sóc Elisabet Guadall, filla de Josep Guadall Premiri, que va morir el passat dissabte.

-Ostres, Elisabet, em sap molt greu, com esteu la vostra família i tu?

-Bé, millor, gràcies. Volia saber si li podria fer unes preguntes... res, qüestió de paperassa...

-Sí, és clar, en Josep era client meu, però també un gran amic.

-Gràcies, és que la mort del nostre pare ha sigut tan sobtada... Ningú no s'esperava que morís d'un atac de cor.

-No, va ser una cosa totalment inesperada.

-I ningú no s'hauria arribat mai a pensar que marxaria sense deixar un testament recent.

-Sí, va ser una de les poques coses en què no va pensar, el teu pare.

-No, Dr. Vidorta, va ser l'única.

-Sí,... ja,... escolta tinc pressa... Ja parlarem en un altre moment.

Vaig barrar-li el pas. Era relativament fàcil intimidar-lo. Tot ell era un petit sac d'ossos.

-Quants diners li van donar perquè canviés el diagnòstic?

-Però, què dius?-Els ulls se li anaven obrint més i sentia com el pols li anava cada vegada més de pressa – No sé de què em parles...

-Sàpiga que sé com fer-m'ho per descobrir-ho i denunciar-lo, però... és més còmode preguntar-li-ho en persona... M'estalvio feina.

Em vaig intentar fer la dura. Sempre m'ha agradat fer teatre.

-Ho farem diferent... quants calés deus, Francesc? Què en sap de tot això del joc la teva dona? Treballa a la fàbrica del meu pare, oi? Saps que ara la meva parella és el soci majoritari,? Com pagareu l'escola als nens si la faig fora?

-No sé qui m'ho va encarregar... - Va titubejar amb la veu tremolosa- ens comunicàvem per notes que em deixava a la bústia de casa. Estaven escrites en ordinador i les cremava quan les acabava de llegir... M'ha donat molts diners i jo estava endeutat fins al coll i no tenia opció... Quan em va enviar la primera nota em va dir que ja no hi havia volta enrere, que si no feia el que em deia, arruïnaria la meva vida. - Una pausa que se'm va fer molt llarga– Jo només vaig canviar quatre papers... Aquest hospital està que cau i no va ser difícil...- Una altra pausa eterna – Estava desitjant que algú ho descobrís per poder-ho explicar... Creu-me, no sóc mala persona.

No vaig saber què dir. No podia sentir ràbia. No podia assenyalar aquell home i dir que sí, que era el culpable. Com si les seves paraules m'haguessin sonat a pluja, vaig deixar que em llisquessin jaqueta avall i li vaig llençar una mirada de menyspreu.

-Gràcies.

I vaig donar-li l'esquena sense dir-li res més. Em vaig sentir cruel. Em vaig sentir francament molt malament...Vaig agafar aire. Aquell aire dens i atrafegat. I el vaig deixar anar, i amb ell tots els pensaments de pietat que hauria pogut tenir feia uns moments. Em vaig dir que no, res de collonades. Sang freda, Eli, sang freda. Notava les presses de la gent al meu costat, i jo amb les mans a la butxaca anava topant contra espatlles i maletes de feina. Em vaig posar bé la jaqueta, eixugant-me les disculpes d'aquell senyor escanyolit i amb ulleres. Ara ja havia començat. Ja tenia “la primera peça d'aquell immens trencaclosques”. Ara començava la feina de veritat. I ja sabia qui era el primer candidat.

Part 2

Capítol 6

Me l'imaginava amb tota la seva mentida carregada sobre l'esquena. Aguantant sempre fins a l'últim moment, el més precís, el més exacte, un que no es podia passar per alt: els 50 anys de funcionament de l'empresa. Aquella persona no només tenia tots els motius, sinó que, a més a més, ho deia en veu alta i sense por. Més ben dit sense vergonya. La Felícia no va poder aguantar la idea que ben aviat moriria deixant enrere el somriure del seu germà, burleta, tot i que discret, i amb tot el que podria haver estat seu. Sí, la tieta Felícia, aquella dona que els donava caramels de tant en tant, això sí, “sense sucre, que fa corcar les dents”. Aquella dona, no era gaire simpàtica i un pèl massa tafanera, havia aconseguit fer-se un lloc dins meu i s'hi havia quedat asseguda i arrapada fins al fons com una paparra. Aquella dona que sí, que me l'estimava... o que me l'havia estimat. I per què no?

Vaig pujar a dalt d'aquell graó de marbre on tantes vegades m'havia assegut de petita per tapar-me els ulls i comptar fins a vint, que no en sabia més. Sempre em tocava parar a mi. Vaig tocar el timbre de la casa i vaig sentir com dins la panxa em començaven a rosegar uns ratolins. -Qui és?- La veu de la Felícia em va sonar molt aspra -Sóc jo, l'Eli.- Acte seguit un brunzit em va indicar que ja podia obrir la porta. Vaig pujar l'escala mig tantejant, preguntant-me exactament què hi feia allà. Què li havia de preguntar. En què em basava. Com coi em defensaria quan em digués indignada que quines coses de dir. Vaig acabar pensant que el millor seria tirar-me a la piscina.

-Hola bonica- Amb la Felícia mai no sabies si estava de bones o havies d'arrencar a córrer - Que vols res?

- Hola tieta... era per fer-te un parell de preguntes.

- Un parell de preguntes eeh?... molt bé. Passa, passa.

El pis de la tia estava farcit d'estris poc útils, venia a ser una espècie de jungla amb tot de bèsties perilloses. Un passadís ple de miralls et donava la benvinguda, acompanyat d'una

catifa d'entrada que, quan la miraves, ja volies tornar a sortir, i infinitats de gerros de totes les mides i colors que us podríeu imaginar, portats d'aquí i d'allà, de tots els mars i continents, amb dibuixos que explicaven mites de ferotges guerrers o llisos amb un disseny tan complex com modern. Tota la casa estava a vessar de gerros i tots estaven buits. Flors? No, i ara que s'han de regar i fan més nosa que servei... En fi, la tia era una mica extravagant.

Vaig seure incòmodament en un sofà llarg i pelut de color fúcsia sota la mirada atenta del seu gat, Perla, tan pelut com el sofà.

-Tu diràs. - Va començar la Felícia.

-La mort del pare em va colpir molt. - Me la vaig mirar de fit a fit, aguantant-li la feixuga càrrega de superioritat que brollava dels seus ulls.

-És clar. A mi també. - Ella tampoc no va girar la vista cap a una altra banda.

-Des del principi em va semblar que no havia sigut un atac de cor i vaig anar a veure el pobre Dr. Vidorta. Em va confirmar el que jo ja sospitava. El pare el van matar.

-Déu del Cel, això és terrible.- No va alçar ni una mica el to de veu. Va deixar anar aquella frase com si estigués parlant de la factura del gas. Les seves ninetes semblaven dos escarabats a punt d'aixecar el vol.

-Felícia... Com va anar la història de l'herència de l'avi Ignasi?

-Ell s'ho va quedar tot i a mi no em van deixar res. I ja està, no hi ha cap més secret.

-Per alguna raó no et devia deixar res.

-En Josep era el seu preferit, ell sempre feia les coses bé, era el fill perfecte. En canvi, jo... Jo, per al meu pare era un zero a l'esquerra i sempre ho feia tot a l'inrevès. No confiava en mi, ves. Saps què vol dir Felícia? Afortunada. Quina ironia, oi?

Aquella història em resultava extremadament familiar. No vaig poder evitar una comparació amb en Tomàs i jo mateixa.

-Però, d'això el pare no en tenia la culpa.

-M'estàs acusant de la mort del Josep? - Ho va dir mastegant cada síl·laba, com si no

tingués pressa per saber la resposta. Continuava aguantant-me la mirada, ara, però era més burleta.

-Podria ser. - Vaig intentar trobar la veritat entre aquells ulls, abans blaus, ara ja més aviat grisosos, però no vaig saber-hi veure ni una espurna de neguit, ni tan sols de maldat. No hi vaig saber veure res que conegués.

-No ho vaig fer jo, Elisabet. - Ara aquells ulls grisosos reflectien... compassió? Me la vaig creure. No sé exactament per què, però per molt que intentés convèncer-me, sabia que no havia sigut ella.

Sortint d'aquella casa tenebrosament mal decorada, almenys pel meu gust, vaig apropar-me a la terrassa d'una cafeteria per prendre alguna classe de refresc que fos capaç de disminuir aquell immens dolor ardent que sentia al cap. M'anaven venint imatges confuses de moments anteriors de la seva mort, imatges que apareixien i s'esfumaven com si mai no haguessin existit, com si es tractés d'un somni que no pots arribar a construir, com si res del que recordava acabés de ser cert o acabés de ser fals. Em vaig palpar el front i, sentint-lo humit, vaig recolzar el cap sobre una mà que no parava de tremolar.

- Què voldrà?- Em va atendre un noi uns deu anys més jove que jo, amb un somriure encisador i uns cabells ondulats que feien tombar.

-Un granissat de llimona- Em va tornar a somriure fugaçment i va entrar dins del bar. Vaig recordar aquell estiu de feia tant de temps. Enyorava aquells dies despreocupats i aquelles nits que semblava que poguessin durar per sempre. *Tota teva*. Jo també vaig somriure.

Capítol 7

Repassava mentalment, una vegada i una altra, aquella nit que m'havia canviat la vida. Em repetia les converses i els comentaris de cadascú, intentava llegir entre línies. No parava de mossegar-me les ungles. Era un costum que havia heretat del pare. El pare. No podia entendre com algú havia pogut arribar a ser tan i tan cruel. Com es podia tenir la sang freda i saber que hauràs de carregar durant tota la vida amb el ressentiment d'haver llevat la vida a una persona i haver marcat tan durament la del seu voltant? Vaig tornar a omplir-me la boca d'aquella aigua gelada amb gust de llimona. Mai m'havia agradat, però era la beguda preferida d'en Miquel i era una manera de poder-lo sentir més a prop. Més a prop meu i no de ningú més. Vaig alçar els ulls de la taula de la terrassa i em vaig trobar amb un magnífic personatge que avançava tot convençut i amb pas ferm cap a mi, amb la seva poc dissimulada i indiscutiblement mal planxada camisa de palmeres verdes amb micos liles sota fons taronja. Sí, l'alcohòlic s'havia posat de gala.

-Hola Esteve, maca, la camisa.

-I tu què? Avui, el teu estimat no ha tingut temps de fer-te les cuetes, oi?

- Que et passa, que no t'has pres les pastilles aquest matí? Si has vingut a demanar-me calés ja pots estar tocant el dos, hawaianero, que la nena no et pensa deixar ni per el gel que acompanya el Malibu amb pinya.

- Mira, reina, no te'm posis del pal sarcàstic, que no estic per idioteses.

- No, és clar... Què et porta a saludar una pobreta nena sense cues com la que tens aquí davant?

- Va, Eli, que ja ho saps... què, m'haig de posar de genolls per dir-t'ho?- la seva cara va passar d'una evident vergonya a una suplicant preocupació- mira... des que va passar allò del pare...

- Allò del pare té un nom – me'l vaig mirar de dalt a baix i vaig veure una persona ensorrada en la seva pròpia desgràcia, una persona que tant se li en fotia tot. Que havia sigut capaç de tirar la seva vida per la finestra... per què no la d'una altra? - Escolta... de què es tractaven últimament les converses que manteníeu tu, en Tomàs i el pare la setmana abans “d'allò seu”?

- Però, què collons estàs dient? Que m'acuses de res? Què t'hi han posat al granissat?- Els ulls se li van obrir com si volguessin fugir corrent i la cara se li va desencaixar d'una manera desesperada.

- Nervió, Esteve? - el vaig mirar desafiant, aguantant-li aquella respiració feixuga i carregada de tabac. Espolsant-se qualsevol idea que li hagués passat pel cap, va intentar reprendre la conversa com si res.

- Escolta, no tinc ni idea de què t'ha agafat, però necessito parlar amb tu sobre una persona que ens preocupa... que ens hauria de preocupar als dos. - Vaig començar a sentir una mica de curiositat, l'Esteve i jo, alguna cosa en comú? Fins aleshores, tot el que havíem compartit era el cognom.

-La Sara... em sembla que m'amaga alguna cosa i, com que parlem molt entre vosaltres... vull dir, que sou amigues i tal... Eli, diguem que coi li passa si us plau! - Haig de confessar que en aquell moment vaig arribar a sentir una mica de compassió envers aquella criatura que es desfeia de pena com el meu granissat – Mira, si l'han fet fora de la feina, no passa res, sé que ens en sortirem, però si està malalta... últimament torna molt tard, Eli, no sé què li pot estar passant, si...

- No sé de què m'estàs parlant. - No sabia de veritat de què m'estava parlant? Merda. Vaig girar la vista cap algun altre lloc que no fossin aquells ulls de color tempesta.

- La Sara no em fot cas!! - Silenci. El miro. Em mira. - Va Eli, si us plau, sé que em pots entendre – Vaig fer anar els ulls a una altra banda, intentant semblar indiferent. La Sara no estava ni malalta ni *desenfeinada*. Quan algú és banyut es veu d'una hora lluny... Ja feia temps que allò de santa Sara se li havia quedat curt.

- Jo no et puc dir res que ella no t'hagi dit abans – Em van venir a la memòria tot de converses que havia oblidat, tot de moments que havia perdut dins el passat i tots eren amb la Sara. Encara que havien de ser propers, em semblaven llunyans, i tan borrosos com inabastables. Feia molt de temps havíem sigut tan amigues... - Mira nen, agafa't-ho com vulguis, però no soc jo qui us ha de solucionar els problemes de parella.

Em va donar l'esquena i vaig xarrupar el granissat. Potser és millor ser un ignorant, perquè les grans veritats fan mal, però tot i així...

Es va girar amb els ulls plorosos.

- Quan la Júlia em va deixar... Jo, no ho sé... Borratxo ho veia diferent. El pare és mort i només em queda la Sara. Quan era petit, jo volia ser feliç, i ara sóc un desgraciat. M'enganya, no? I com puc pretendre que no ho faci si tothom ho fa? Tot era molt més senzill abans, quan jugàvem a fet i amagar al portal de la tia Felícia, recordes? M'agradaria poder volar. Convida'm a un whisky, Eli.

-Esteve – M'hi vaig apropar una mica, pobre noi – si m'he portat molt bé sempre amb la Sara és perquè és molt bona noia, i és per això que sé que no t'enganyaria mai – mare meva, quina trola- i ara, toca el dos, que això se'm comença a fer una mica incòmode.

Es va aixecar, arrossegant totes les seves penes amb cada gest que feia, pesat de tanta i tanta porqueria que havia de carregar a l'esquena i banyut per enèsima vegada. -Esteve
-Es va girar amb una cara de què podrien haver escrit un melodrama. Aixeca una cella –
Ànims.

Jo vaig tornar a casa i quan vaig tancar la porta, em vaig sentir envoltada d'un silenci ploraner que feia mal a les orelles.

Capítol 8

Vaig estar pensant en la Sara. Ella no era del perfil, en podríem dir, infidel. Potser m'equivocava. Potser només li estava preparant una festa sorpresa (argument típic de sèries nyonyes americanes). Vaig recordar aquella nena innocent que havia compartit amb mi una carrera i infinitat de tardes confidents, nits boges i matins ressacosos i que, malgrat tot, continuava tenint una mirada angelical. Com l'havia envejat. Jo mai no havia tingut èxit amb els nois. Encara no sé com és que en Miquel es va poder fixar en mi. Ella, en canvi, només sospirant tenia mitja universitat fent-li elogis de tot el que sortia d'aquella boqueta de pinyonet. I jo n'era l'amiga. Malgrat ser una font que rajava felicitat i esperança, es va acabar aparellant amb l'antítesi de la seva manera de comprendre la vida, l'Esteve. El motiu? qui el sap i a qui li interessa. La qüestió estava en si realment la santa Sara continuava sent com sempre ho havia estat. Si continuava anant acompanyada de la picardia i la benevolència, una de cada mà. Si encara guardava en un racó d'aquells ulls verds tots els records que havíem viscut juntes.

Un bronzit semblant a un ànec escanyat va trencar la meva malencolia. Era el timbre i em vaig aixecar esperant obrir la porta a qualsevol persona menys a qui la hi vaig obrir. Què hi feia la reina de l'elegància en un pis de lloguer esquifit? La Cristina, trucant a la meva modesta llar?

-Hola princesa – Ella no acostumava a dir la gent pel seu nom – Mira, veuràs... em preguntava si em podries fer un favor d'allò més imprescindible.

-Sóc tot orelles.

-Resulta que últimament el Tomàs està molt nerviós; la feina l'esgota i arriba a casa que no pot amb la seva ànima i jo pateixo per ell.

-Ai, sí pobret... me'n faig càrrec – L'entonació de burla em va sortir com si l'estiguessin empenyent des de dins.

-Doncs havia pensat que el millor per alleujar tensions seria fer una escapadeta a algun país exòtic... No ho sé, havia pensat en alguna illa tropical...

-Ai, sí, nena... no saps que fantàstic que us anirà a tots dos – Aquí potser ja se'm va notar una mica massa, la ironia, perquè la mirada que em va tornar, a través d'aquells ulls tan

ben pintats de gata maula, m'hauria travessat si ella ho hagués volgut.- De veritat...- Vaig dir per dissimular.

-Bé, suposo que podràs entendre que no ens podem emportar els nens, no seria apropiat, i com que sabem que t'has agafat uns dies de festa havíem pensat si series tan amable de quedar-te'ls, res, quatre o cinc dies.

-Ah... Els nens? Que no teniu cangur?

-És que la Fina té angines i la Stefi té els pares malaltons... La meva mare, ja saps que no està per criatures i... la teva...

-I no podeu buscar un altre cangur? - Ignorant el to en què havia deixat anar la última frase.

-És que sé que si els deixo amb tu estaran en bones mans, oi, reina? - I de cop van aparèixer del no res dos nens que semblaven sortits de la tintoreria – En Jordi i en Martí. Jo me n'haig d'anar, que encara perdrem l'avió...

-Te'n vas ara? - No em podia creure la barra d'aquella *Barbie*

-Sí, princesa, és que no t'ho he pogut dir abans, eh? Que vagi bé! Petons, nens! - I se'n tornà escales avall sense tocar la barana i intentant no entrebancar-se amb les sabates de taló.

-En fi... us agrada la pizza?

-La mama diu que només en mengen els que no saben cuinar. - em diu en Jordi, de vuit anys.

-I que no és sa. - afegeix en Martí, de cinc.

-La mama diu moltes coses que es podria estalviar. Avui toca pizza perquè és divendres i perquè fan una *pel·li* pel canal dels dibuixos que us encantarà.

-Tinc pipi – Un altre cop en Martí.

-El lavabo és al fons, al costat de l'habitació.

-Tens una *play*? - En Jordi.

-Tens ganes de llegir? - Els nens mai no han sigut el meu fort. I vaig fer el que ens

resultaria més pràctic, a ells i a mi. - Anem a ca la iaia, d'acord?

-Eli... m'he mullat... - En Martí, des del lavabo. Definitivament, si la Cristina m'havia deixat els nens a mi era perquè no s'hi mirava massa.

Capítol 9

Vaig afanyar-me a fer l'operació trasllat. Nens, trastos, cotxe i avall. De camí, per trencar el silenci, vaig preguntar allò que s'acostuma a dir:

-Què, com va el col·le?

-Normal

-Ja us porteu bé?

-Normal

Vaig deixar-ho estar. Senzillament no era el meu fort, no calia donar-hi més voltes.

-Qui no es porta bé és el Miquel. - Em va estranyar. En Miquel? Ell sempre es portava bé... no?

-Per què ho dieu, això?

-Això és el que li va dir l'oncle Esteve al papa.

-L'Esteve al Tomàs?

-Va dir que era molt important que avisessin l'avi del que estava a punt de fer el Miquel.

Silenci. Encara més silenci.

-En fi... podem aparcar aquí.

Vam pujar a l'ascensor i quan es van tancar les portes, vaig tenir la sensació que hi entrava alguna cosa més amb nosaltres... Per què feia pudor de socarrim, tot allò?

Va obrir la porta la mirada tendra que estava esperant. El somriure sincer que desitjava veure. Les espatlles on necessitava recolzar els pensaments una estona. La mare.

-M'hauries de fer un favor...

No va caldre dir res més. Uns caramels i una *pel·li* del Tintin i ja teníem l'àvia i els nens més feliços del món. I jo que me'n vaig tornar dins el cotxe i no el vaig saber arrancar. Vaig mirar el volant. L'Esteve parlant del Miquel amb el Tomàs? No m'hauria passat mai pel cap. Ja feia temps que només es dirigien la paraula per discutir i retreure's tot allò que podien, per més insignificant que pogués ser. Vaig arrencar. Vaig tornar a casa. Per l'hora

que era, el Miquel ja deuria ser a casa.

Vaig ficar la clau al pany i em notava la mà molt pesada. Vaig pensar *no t'imaginis coses que no són, tu el veus fent mal a algú? El meu Miquelet? Mare meva, com et pot haver passat pel cap. Deu ser qualsevol estupidesa de l'empresa, segur. Segur.* Vaig girar la clau. Vaig obrir la porta. Vaig sentir soroll de plats i aigua.

-Ei, reina! Com estàs? M'ha arribat que tindríem dos galifardeus per aquí corrent, i m'he trobat amb la casa més buida que plena... On els has deixat?

Un somriure- A casa ma mare... Miquel, m'has d'explicar alguna cosa?

Va parar el soroll d'aigua. Va parar el soroll de plats. Silenci.- No, per què ho dius?

-Miquel...-Me'l vaig mirar com no ho havia fet mai. Tenia els ulls plorosos. Per què em preocupava tant si sabia que em negaria el que em passava pel cap?...- Què has fet de dolent, Miquel? Què no podia saber el meu pare però li va arribar a través d'en Tomàs i l'Esteve? Què m'amagues, amor?

Més silenci... Perquè trigava tant a respondre?

-Què t'han explicat?

-Merda -i vaig sentir com alguna cosa explotava dins meu.

-No he fet res de dolent, Eli, t'ho juro. Vaig fer el què havia de fer!

-Traicionar d'aquesta manera el meu pare no és res dolent?

-Eli, per què sempre poses el Josep davant meu? Tan mala persona em creus? Em veus pitjor que ell?- La conversa s'havia transformat en discussió. Cada crit, com una agulla, semblava buscar alguna cosa dins meu i no en volia sortir. Vaig dir cada paraula mastegant cada síl·laba i escopint-la tal i com quedava.

-Me l'estimava molt. Per ser com era no deixava de ser el meu pare. No en tornis a parlar malament. -Notava com em tremolaven els dits del peu, les cames, el cos. Vaig ofegar un crit, que va explotar dins meu.

-Te l'estimaves? Eli, mira ell...

-Que te'n vagis, collons! -Els ulls s'havien tornat cascades. No el podia haver matat ell.

No.- Per què el vas matar? -Es va girar.

-Que què? -Em va mirar atònit- què has dit? Matar-lo? Òstia, Eli. Déu n'hi do. Mare meva. No pots estar més sonada. -i va marxar enfotent-se d'alguna cosa que em feia sentir culpable.

Part 3

Capítol 10

Vaig reposar la meva desgràcia sobre el sofà. Un sospir i una altra llàgrima. Vaig passejar la vista avorrida per aquelles quatre parets que em feien de casa. Una estranya atmosfera n'omplia cada racó i la culpabilitat se'm va fer encara més present. Tants motius m'havia donat per estar-ne segura? Vaig tenir un atac de malenconia i el meu braç es va allargar fins a agafar un àlbum que feia temps que no s'obria. En veure la primera foto, no vaig poder evitar esbossar un somriure. Dos personatges vestits de senyora poc elegant cobrien la pàgina sencera. Eren l'Esteve i el Miquel. Un el coneixia des de feia massa temps. Llavors no semblava que ho tiraria tot per la finestra i la deixaria oberta per si de cas, L'Esteve havia crescut físicament, però si li haguessis arribat a posar la mateixa disfressa al davant, segur que hauria sortit a cridar-ho als quatre vents. Literalment. L'altre... l'altre era la meva raó d'aixecar-me cada dia i somriure una mica més. L'altre m'havia xiuxiuejat a l'orella un “t'estimo” tantes vegades que feia temps que les havia deixat de comptar. L'altre feia poc que havia sortit de casa, deixant rere seu un cop de porta que m'havia fet molt mal. L'altre li quedaven tan bé les malles i la minifaldilla que semblava irònic el seu posat sofisticat. El Miquel ho era tot per mi i li acabava d'encolomar la mort del meu pare. En fi.

Vaig girar pàgina i, com castigada pel karma, va aparèixer la foto que menys volia veure. La vam guardar allà perquè vaig dir que tant em feia, que si formava part del seu passat ja era prou digne per ser guardada en un trist àlbum de fotos. Ja feia molt temps que algú l'havia fet, però tot i així semblava que fos ahir. Era una foto de quan anàvem a l'institut. Hi sortien en Miquel i la Sara. Fent-se un petó.

Sí, tòpic: jo era la noieta frustrada perquè la seva millor amiga s'havia quedat amb el noi que li agradava. La Sara no sabia que em queia la bava cada cop que em dedicava un somriure. Jo feia veure que me n'alegrava molt per ells. Però no. M'hauria agradat d'etzibar-li quatre crits a la cara quan em parlava de com n'eren de fantàstics els moments que passava amb ell. Hauria desitjat fugir corrents cap a qualsevol lloc quan

m'explicaven amb els ulls plens d'il·lusió els plans complets i romàntics que tenien per aquella tarda. I jo que somreia ensenyant les dents i anava fent que sí amb el cap per pura inèrcia.

I els dies passaven. Se'ns va acabar la vida d'institut i va començar la universitària. Aquí els nostres camins ja es van separar. I em pensava que s'havien separat per sempre, però al cap d'uns cinc anys se'm va acudir anar a fer un viatge a les platges d'una illa exòtica, per desconnectar, per oblidar tota aquella rutina durant unes setmanes. I resulta que em vaig trobar ni més ni menys que el noi fantàstic i encisador que m'havia robat el cor durant la meva adolescència... i que llavors ho va tornar a fer.

Me'l vaig trobar servint refrescos de colors, sense saber quina graduació tenien. Vam començar a xerrar sobre les nostres vides, com ens havia anat tot, a què aspiràvem, quines bestieses ens havien portat fins allà... contemplàvem postes de sol al mar i deixàvem que els dies es fonessin sota la sorra blanca.

L'última nit que em vaig quedar allà em va agafar les mans. Unes mans que ho havien esperat sempre. La seva cara irradiava la vermellor de la posta i la meva... diguem que també irradiava vermellor. Em va fer amb mig somriure, aquell que és tan seu:

-Eli, mai no podré oblidar el que s'amaga rere aquestes onades, mai oblidaré totes aquestes postes de sol i tot el que ens hem xiuxiuejat a cau d'orella. Tot el que ens hem dit sense paraules i el que hem somiat desperts. Eli, t'estimo. I t'estimo tant que no et deixaria anar per res del món. Per això et dic que si mai...

En fi, aquí em va engegar tot un rotllo cursi que a mi em va semblar tan bonic... i que, què carai! encara continuo trobant preciós. La qüestió és que em va acabar dient:

-... tens tot el permís del món per agafar-me i tornar-me de nou a aquesta platja, la nostra platja. I quan siguem aquí i jo et preguntí que què se'ns hi ha perdut, tu només em diràs que jo un dia vaig dir que seria tot teu i per sempre.

I jo que me'l vaig mirar i tot el que hi vaig veure va ser la millor persona del món amb qui podia estar en aquells moments. Aquella que em faria sentir estimada per sempre.

-Miquel, no caldrà que tornem aquí mai més, perquè no voldré estar en cap altre lloc que no sigui al teu costat...

I aquí el meu discurs. Vaig recórrer a les millors frases que havia sentit “d'antics comedians” i ja en vam tenir prou. I el vaig concloure així:

-...cada dia o, qui sap, potser mai. Jo només sé que seré tota teva. Sempre.

Que és bonic, oi, l'amor? Doncs resulta que uns quants anys més tard va i se'm va escapar per la porta. Merda.

Capítol 11

Tot desant l'àlbum, la poca traça em va fer caure al terra un llibre de la biografia d'un senyor estranger. En agafar-lo, ni fet expressament, va alçar un vol precipitat una foto que havia decidit treure el nas entre les pàgines. Va quedar cara amunt. Era una foto del sopar de final de curs de l'institut. Del Miquel i la Sara. D'ells dos. Junts. Una altra foto. Amb una no n'hi havia prou?

La vaig recollir... per què la guardava? Em va agafar un atac d'enveja. La Sara hauria d'estar més que oblidada. I continuava sent-hi present. Sempre hi era. Dins un llibre, però hi era.

Em va picar la curiositat; vaig recordar una temporada, quan la Sara sortia amb l'Esteve, que va fer d'infermera a la Felícia. Durant l'ingrés es van fer molt, ja que quan va estar millor van marxar a fer un viatge a no sé on, però que els va anar molt bé: quan van tornar, les dues tenien, almenys, les butxaques deu vegades més plenes. L'explicació? LOTERIA... sospitós, si més no...

Així que vaig agafar el cotxe i vaig travessar els carrers buits de llum, plens de nit, i el meu cap se'n va anar a una altra banda; on coi estaria en Miquel? Vaig continuar conduint fins que, gairebé sense adonar-me, em vaig trobar als morros d'un pis de lloguer una mica tronat, però que encara s'aguantava.. La ràbia em va dominar i vaig agafar embranzida fins que el meu dit índex va topar amb el timbre. La còlera donà pas a la inseguretat... Què estava fent allà, a quarts d'onze de la nit, i sense cap acusació coherent al cap? Però el temps no va deixar espai per una resposta i un espetec de claus va fer que els meus peus tornessin a estar en contacte amb una superfície plana:

-Ostres, Eli! Mare meva! què hi estàs fent aquí? Que ha passat res?- Em va dir amb veu excessivament ensucrada

-Va, Sara, no em vinguis amb cursilades, eh? Hem de parlar.

I sense res més preparat em vaig llençar als braços d'una actitud tan imprevista com és la ironia. Tot va anar com va poder. Em vaig deixar caure sobre el sofà i vaig llençar la pregunta com qui no vol la cosa.

-Escolta... tu sempre t'has portat molt bé amb la Felícia, oi? Com us vau conèixer? A

l'hospital, oi? Quan l'havien d'operar de no sé què.

-Sí, vaig trobar que era una senyora encisadora i de seguida...

-Ja, i tan encisadora que vas anar a l'estranger amb ella i quan vau tornar estàveu tan folrades de diners que no us cabien a les butxaques. Una amistat profitosa, es podria dir...

-Eli... què et passa? Durant el temps que en vaig tenir cura, em va confessar moltes coses i jo moltes de meves. Tot i ser molt més gran coincidim en molts aspectes i llavors feia poc que s'acabava de morir la meva mare... va ser un seguit de factors que van afavorir que...

-Mira, maca, no em vinguis amb històries, eeh?

-Osti Eli, de veritat que no et reconec...

I jo? Jo em reconeixia? Qui era aquella persona mal educada i impertinent que estava parlant de mala gana a una persona que no tenia la culpa de res? A la meva amiga de feia tant de temps?

-Mira... jo... val més que me'n vagi.

Però ja estava a punt de deixar enrere aquella casa que feia olor a gelat de maduixes i galetes de mantega quan no em vaig poder estar de fer-li una pregunta, així, com si res, oblidant tota la filosofada anterior sobre la coneixença del meu jo:

-Així doncs, els diners, d'on van caure? Perquè, del cel, està clar que no...

-Bé, a la Felícia sempre li ha agradat molt jugar a la Loto i... mira, vam tenir sort...

I va fer un somriure angelical d'aquells d'anunci de Licor del polo.

-Ja... la Loto...

I vaig tancar la porta. I vaig marxar. I em vaig sentir impotent perquè sabia que ignorava tantíssim el que estava passant realment que em semblava impossible de creure. Així que, amb un cop de volant, vaig ser a casa de la Felícia. Davant d'aquell portal, en aquell graó, amb aquell timbre d'aquell soroll.

-Sí?

-Sóc jo.

No va caler cap més explicació. La porta es va obrir, deixant pas a la meva impotència. I la casa es va tornar a mostrar davant els meus ulls, emmirallats en un laberint que no tenia sortida. Enfonsats en una desesperació dissimulada entre gerro i gerro, entre el gat persa i el sofà fúcsia.

-Felícia... què va passar durant el viatge amb la Sara?

La figura d'aquella gran senyora, embolcallada en un barnús que feia joc amb l'entapissat del sofà i les sabatilles, es va mantenir impertorbable.

-Eli, de vegades viure no és el simple fet d'existir, però les esperances són tan traïdores que poden fer d'aquest gat persa, un himne a l'adrenalina d'una caiguda sense paracaigudes, esperant que els braços del seu príncep blau puguin ser capaços d'eivar-lo fins als núvols. No visquis tancada dins el teu propi somni, perquè podries obrir els ulls creient que t'acabes d'adormir. Potser no has entès res, però t'has de preocupar pel que diuen els altres. Torna a casa. El Miquel t'espera.

A veure... si a vosaltres us deixa anar aquesta frase una àvia amb pantufles i rulos, no us quedeu asseguts al seu sofà, recordem, de color fúcsia.

Vaig sentir-me talment com si cada paraula d'aquelles frases encriptades i aparentment sense sentit m'haguessin mossegat fins cobrir-me de blaus. Blaus... un príncep blau... el meu príncep blau? El Miquel... Vaig anar directament cap a casa i, després de pujar les escales de dues en dues, que l'ascensor s'havia espatllat, i buscar les claus neguitosament dins una bossa que no semblava tenir fi, algú em va obrir la porta. Jo encara respirava feixugament i estava mig despentinada per les contínues activitats d'aquell dia tan espès. Me'l vaig mirar. Anava en pijama i tenia cara de peix bullit.

-No m'has agafat el mòbil.

-No m'agrada discutir amb tu.

-No m'esperava que això del teu pare t'afectés tant.

-No m'hauria pensat mai que seria capaç de fer i dir tot el que t'ha caigut a sobre.

-No t'he estimat mai tant com ara. Aquí. En pijama i a la porta de casa.

-No ets més ruc perquè no pots. - Somric, somriu. - Aquesta no m'ha quedat tan bé.

I m'apropo i em besa. I en fi... en fem, d'aquella nit, un bressol d'onades i balancejos que ens porten fins on mai havíem arribat. I tot; el mar i el cel, la llum i la foscor, les ganes boges de menjar-se el món i el desig de no ser res, la pena, la glòria, l'odi i l'amor; absolutament tot va desaparèixer. I només va quedar ell. I només va quedar l'infinít d'estimar-lo.

Capítol 12

Contemplàvem la immensitat del sostre quan van venir les explicacions de tot plegat.

-Em sap molt greu. Tot. I no sé com es pot disculpar un imbècil que no sap dir res més que un seguit de rucades en format empresarial.

-Què va passar? -Tenia el meu cap recolzat al seu pit i sentia cada batec del seu cor. I sentia com s'anaven accelerant a més.

-De veritat que t'ho voldria explicar tot, però només et puc dir el que sé. -Vaig somriure. Quan li convenia es posava filosòfic, el noi. - Em vaig assabentar que el teu pare es quedava part dels beneficis de l'empresa que no li pertocaven. Tothom ho sabia, de fet, i des de feia temps, però ningú no tenia els collons de dir-li res. I jo, que tampoc en tenia, me'ls vaig inventar, i vaig investigar tant com vaig poder. La conclusió a la qual vaig arribar era seriosament possible, tot i que un pèl irònica. El Josep Guadall volia emprendre un altre negoci d'etiquetatge, molt més rentable que el nostre propi per guanyar més diners i quedar-se amb tots els beneficis. És a dir, que volia començar de nou amb un altra màquina de fer calés per fer la competència a l'antiga. Primer no m'ho creia però a mesura que anaven passant els dies, vaig anar consolidant les meves sospites. Com que no es veia en cor de fer-nos el llit, a tots els treballadors, va decidir marxar ell pel seu propi peu i enfonsar l'empresa de tota la vida. Li ho volia dir tan aviat com fos possible, per fer-lo canviar d'idea, però se'm va acudir explicar-li tot a l'Esteve. Mira que n'és de tòtil el teu germà, eh? Pobre desgraciat... no se li va acudir res més que anar a explicar tot al seu pare, al meu soci, al Josep. Creia que potser en trauria alguna cosa de profit de tot plegat. Però el més fort és que, com sempre, no va tenir prou valor com per anar-hi tot sol i primer li ho va dir a la Sara, que no en va voler saber res, i després, veient que necessitava un altre col·laborador, ho va dir al Tomàs. Tots dos germanets van anar a parlar amb el seu pare i a explicar-li allò que havia de salvar la nostra empresa, que era tot el contrari del que volia ell. I ells dos van aconseguir activar un Josep Guadall que feia por i que no em va despatxar perquè si no no hi hauria ningú per ocupar-se de la competència i li seria massa fàcil. Pot semblar poc convincent, però et juro que de la manera com ho va dir semblava que m'hagués de fer treure el fetge pe la boca. No et pots imaginar la manera com es va posar. De veritat.

Vaig sospirar i vaig intentar que l'absència d'aire deixés lloc als pensaments que em rondaven pel cap.

-Si que saps coses, oi?

-Mira, t'ha sortit un xicot amb molts contactes.

I me'l vaig mirar desafiant. Però, encara que el sentit comú em deia que no ho sabia tot, el moment era tan tendre que no vaig trobar un motiu de pes per trencar-lo, així que ens vam adormir en un embolic de llençols i paraules d'amor.

I quan la nit estava a punt de fer-se dia, em va despertar una qüestió més aviat pràctica: feia més d'una setmana que no anava a treballar! Mare meva... vaig pensar que ja m'haurien acomiadat i, com que no podia tornar a dormir vaig decidir descobrir, una mica més el silenci que s'amagava darrere de cada racó d'aquell pis, un altre cop. I sense voler-ho em vaig trobar davant de la llibreria, revisant llocs empolsinats amb els noms de grans escriptors de novel·la negra. I, també sense voler-ho, em vaig fixar amb la part més alta d'aquelles quatre fustes que sostenien paraules, on descansava, sobre la part de dalt d'un seguit de llibres que trencaven files com uns soldats ja cansats, alguna cosa que treia el nas. I m'hi vaig enfilel fins trobar-me davant d'un àlbum de fotos mig embolicat amb un mocador florejat. I la curiositat em va fer obrir aquell maleït recull de records. I se'm va partir el cor en dos en veure què hi havia allà dins.

Part 4

Capítol 13

Els dits anaven passant les pàgines encara que el cor els manés que ja n'hi havia prou. No em feien cas. Vaig baixar l'escaleta de fusta que m'havia ajudat a descobrir aquell garbuix de papers. Em vaig deixar caure sobre el sofà i, ara sí, les imatges que anaven desfilant davant els meus ulls s'allargaven, es transformaven i semblava que es burlessin de mi. Totes les fotos estaven protagonitzades per dues úniques persones. En Miquel i la Sara. Ell i ella. Els dos. I no eren fotos de l'institut. No ho eren. Eren fotos molt recents. Massa. I estaven allà, les guardava. I, entre les meves penes i les desgràcies que les seguien en va sortir un tros de paper de color rosa. Rosa. No podia ser veritat. Que fort, mare meva!

Miquel, amor meu,

Les hores passen com l'ombra d'un desmai. Ploren. Ploren lentes i feixugues i em recorden que són posteriors a unes altres molt millors. Infinitament més joioses i encantadores, com un record fantàstic però fugaç.

T'enyoro tantíssim Miquel... El meu cor és com una bomba de rellotgeria que sé que explotarà tan bon punt em diguis que te'n vas al seu costat. T'estimo. T'estimo tant que no sé com dir-t'ho i em moro cada cop que veig que l'abrades, que la beses tal i com fas amb mi. Espero amb impaciència el dia que decideixis tornar als meus braços, sempre oberts, tot desitjant que sigui abans que el temps acabi per ennegrir tots els records que em mantenen amb esperança.

Cert que t'espero, Miquel, però no sóc la substitució de res ni de ningú, i no penso deixar de cap manera que l'Elisabet passi de ser una màscara a un obstacle, perquè saps que sóc capaç de tot Miquel, saps que ho puc tot... Tota teva,

Sara

P.D.: Recorda les nostres tardes que es feien nits tot mirant la posta de sol. Miquel... t'estimo.

Vaig aixecar la vista. Tota teva. I una merda. No podia ser veritat. La Sara. Em sentia el cor a la boca. Què hi feia jo allà? Ja podia marxar. Ja no em servia per res. Per res. Per res. Em sentia la respiració, com s'inflaven i es desinflaven els pulmons, tal i com s'inflava i es desinflava la meva ànima. Què sentia? Què hi havia sota les mans que encara aguantaven el paper? No ho sé. No sabia res. Vaig notar com una gota em lliscava cara avall i, quan em vaig passar la mà per la cara, me la vaig notar inundada de llàgrimes que no podien ser meves perquè jo no havia plorat. Havia plorat? Què hi feia asseguda a aquell sofà amb aquell tros de paper a la mà? I, de cop, em vaig trobar a dalt d'una olivera d'una plaça petita on venien mitjons el dia de mercat. Mirava com naixia el sol i estava pensant en altres dies que el veiem pondre's. On hi érem ell i jo. Ella, no. Ella no hi pintava res. Eren nostres, les tardes que es feien nits. Eren nostres, les postes de sol. Eren nostres, els dies en un lloc fantàstic. I era meu, el Miquel. Què havia passat? Què havien sigut exactament els meus últims cinc anys? Què hi havia de cert a la meua vida de parella? Tot havia sigut mentida? Tot? Merda.

I, en fi. Crec que aquell va ser el pitjor dia de la meua vida. Amb diferència. I, qui sap, potser va ser més d'un dia, perquè vaig perdre totalment la noció del temps. Vaig agafar el cotxe i vaig conduir fins que se'm va acabar la gasolina. Estava en una carretera secundària. I només m'acompanyava la meua pena, però pesava molt. Moltíssim. Massa. Per què Miquel? Mira que vaig ser estúpida.

Després de la baixada d'autoestima se'm va asserenar una mica el cervell. Bé, no passa res: la teua amiga de la infància que sempre has considerat un model a seguir i has idolatrat fins al punt de subestimar-te i que, cal recordar, està casada amb el teu germà que és un borratxo i un desgraciat, t'ha estat enganyant gairebé tota la vida amb qui, en teoria, és el teu xicot, la persona a qui més amor has dedicat i en qui més confiança has dipositat. Tenim això i ho haurem d'assimilar. Així que vaig trucar al RACC, que d'alguna cosa ha de servir, ser-ne sòcia, i després que m'omplís el dipòsit, me'n vaig tornar cap a casa. Ui, Miquel, el discurs que et tenia preparat.

Capítol 14

Vaig obrir la porta de casa i no sé si m'esperava trobar-lo d'alguna manera especial, però estava clar que de la manera que el vaig trobar segur que no. Palplantat sobre la taula del menjador i sense samarreta, amb els ulls plorosos i l'àlbum de fotos seves i de la Sara en una mà.

-De vegades no ens esperem el que la vida ens portarà. Res està preparat. Tot són manies que el nostre subconscient fa servir per elaborar el destí. La sorpresa és només la confirmació d'allò que realment ningú no esperava que passés. Si hagués sabut com t'he arribat a estimar...

-Osti Miquel. Ara si que té collons la cosa. M'estàs dient que no havíeu preparat res amb la Sara? M'estàs insinuant que ha estat culpa del destí que acabis a la taula del menjador dient una parrafada que la deus haver tret d'Internet? De debò et pensaves que et serviria de res aquesta sorpresa? Va, home, que la panxa te l'he vista unes quantes vegades, si fa no fa unes quantes menys que la Sara, perquè, és clar, jo sempre vaig rere seu. Sempre. Silenci.

-T'estimo

-I una merda, Miquel. I una merda.

-La Sara em va enganyar perquè...

-I tu no m'has enganyat a mi?

Vaig entrar al cotxe i em va agafar per riure. Però quina mosca li havia picat? Aquell estava més sonat que jo. Vaig engegar el motor. Aquell motor que últimament l'havia sentit tantes i tantes vegades. I vaig fer camí a casa d'una altra persona a qui li interessava tant com jo tot el que estava passant. I jo que l'acusava d'ingenu banyut. Però resulta que no se'm va acudir que la casa de l'Esteve també era la casa de la Sara. No, fins que vaig estar a punt de trucar al timbre de la porta del pis. Se sentien crits. De la Sara. I una veu mig enfarfegada que sonava a sabatilles fúcsies i a til·la sobrecarregada. La Felícia intentava calmar-la. I jo, tota concentrada, observava l'estora que donava la benvinguda a aquella magnífica llar tronada i intentava desxifrar la conversa a través de la porta.

-Tot és un fàstic! Em vas dir que seria molt fàcil i que ningú no se n'adonaria i ara... Mare meva si m'arriba a passar res a mi o a en Miquel et juro que... I a sobre l'Eli per aquí al mig... Ho hauria d'haver fet jo!

-Ja hi tornem a ser. A la vida res és senzill i hom ha de lluitar per allò que és realment important. Costi el que costi i de la millor manera possible.

-Mira que ets maquiavèl·lica.

-Bonica, no em facis obrir la boca...

Les veus es van aturar i un seguit de passos fermes i de doble tambor van fer ressonar la porta i les parets. I es van apropar. Em vaig apartar ràpidament de la porta i el meu intent poc útil de dissimular em va fer posar encara més nerviosa... Nerviosa, per què? La porta es va obrir tan de pressa que l'aire que va deixar anar em va fer tirar enrere.

-No t'han dit mai que és de mala educació escoltar darrere les portes?

-No t'han dit mai que és de mala educació parlar d'un tercer d'amagat? Què passa? -Vaig aguantar aquella mirada freda i perduda. Aquells ulls de color gel que feia angúnia pensar que podien somriure. Però ho van fer. La Felícia havia deixat reflectir damunt el seu rostre una rialla. Vaig sentir por, realment.- Què, em deixareu passar?- En aquesta frase se'm va notar potser un pel massa el respecte que tenia a la meva tia.

-Sigues benvinguda.-Va dir en un to burleta- Seu i, tranquil·la, com si fossis a casa teva.- I va tornar a deixar anar aquell somriure que feia posar els pèls de punta. De fons, la maleïda Sara que semblava avergonyida i tot. Quina ràbia que em va fer. Tanta que, se me'n va anar la boca i li vaig dir de tot i tant com en vaig saber. Volia fer mal. Molt mal. Però semblava que no li afectés res ni fes cas a la meva fúria desenfrenada. Em va deixar anar:

-Seu.

I jo, és clar, amb la boca oberta només li vaig fer cas. A partir d'aquí, la meva persona no té gaire importància dins el que podríem entendre com la història o fil argumental, bàsicament perquè em vaig limitar a tenir la boca oberta i a escoltar durant un parell d'horetes, si fa no fa. El meu personatge, però, ja és una altre tema.

Atenció que parla la Felícia.

-No pensàvem que poguéssim acabar amb tot el teatre tan ràpidament, però es veu que aquest cop, les teves ganes de saber què passa al teu voltant t'han servit d'alguna cosa més que de ficar el nas allà on no et demanen. Crec... creiem que potser per això ja et mereixes saber què va passar realment.

Capítol 15

-Com bé ja saps, la Sara i en Miquel van estar sortint durant l'institut, el que no crec que sàpigues és que es van continuar veient un cop començada la universitat. Allà el Miquel va conèixer l'Esteve, la Júlia l'havia deixat i va decidir centrar una mica la seva vida i posar-se a estudiar... En fi, la qüestió és que el Miquel i l'Esteve es van fer molt amics. D'altra banda jo em vaig haver d'operar del genoll i vaig conèixer la Sara, que recordem, continuava sortint amb el Miquel -Càlia que ho anés dient? No, però seguim- Així que la va presentar al seu gran amic, l'Esteve. No sé què va passar exactament entre aquesta magnífica parella, però va acabar per desfer-se i amb això l'amistat entre la Sara i l'Esteve anava creixent, ara bé, no suficientment com per acabar en allò que l'Esteve tant desitjava. De fet, tot i aquell moment de baixa, la Sara i el Miquel sempre es van anar veient. Just quan van saber que l'empresa del Josep anava tan bé, se'n van voler aprofitar d'alguna manera. Així doncs la Sara es va quedar amb l'Esteve i, el Miquel, recordant aquells magnífics dies d'adolescència, va venir-te a buscar a aquella illa magnífica. No et vull decebre, però la trobada d'aquell bar tropical no va ser casualitat, estava tot planificat. Mentre aquest triangle amorós passava les seves crisis i els seus progressos, dins l'empresa, el Josep va tenir la magnífica idea de quedar-se amb part dels beneficis per poder començar a fer la competència a la seva pròpia empresa. Llavors el Miquel ja s'havia guanyat el cor del teu pare i era un dels socis més ben posicionats dins de l'organigrama per acabar-la dirigint... però va descobrir el que planejava el meu germà i, bonàs com era, ho va explicar a l'Esteve, qui continuava sent el seu gran amic, encara que, recordem-ho, li robés la xicoteta de tant en tant. I aquest no en va voler saber res, va oblidar que el tema podia ser confidencial i el va deixar anar, com qui no vol la cosa, a l'hora de sopar davant la Sara. Ella, tan ambiciosa com jo, em va avisar de la notícia i vam veure la possibilitat de fer-nos d'or. Així que vam marxar fora una temporada per airejar els pensaments i ordenar sense molèsties les nostres idees i així construir un pla sòlid. Resulta que, un dia dels que vam estar a aquell poble aragonès, vaig comprar un número de loteria d'aquests setmanals i em va tocar. Eufòrica per la sorpresa i fascinada amb tants diners, encara em van venir més ganes de tenir-ne molts més. Havia estat arruïnada fins al coll i la idea de tenir tanta pela em feia creure que ho podia tot. Mentrestant, a casa, el tòtil de l'Esteve va explicar al Tomàs tota la història dels diners

que guardava en Josep i que el Miquel ho volia impedir, creient que si avisaven el Josep, ell tindria clemència i els recompensaria d'alguna manera... Pobres innocents. Se'ls va treure de sobre com qui espanta les mosques que van a la carn podrida i no els va donar ni les gràcies. Amb quatre crits va acollonir en Miquel i nosaltres vam tornar d'aquelles vacances tan profitoses a punt per començar el pla. La Sara es va encarregar de les cartes al doctor Vidorta. El vam pressionar una mica perquè el forense no digués res de cap enverinament. Havia de “confondre's” amb els resultats de l'autòpsia del futur difunt Josep Guadall. Com que volíem que sortís tot rodat i no volíem carregar tota la vida amb l'assassinat d'un pobre vell malgirbat, et vam dir que el teu pobre pare havia de prendre unes “herbes medicinals” però que, tossut i poc naturalista com era no les volia, que deia que allò era verí endimoniat dels qui li volien mal. Tu, bona fe com ets, t'ho vas creure i les hi vas fer empassar sense adonar-te que l'estaves enverinant.

-Em vas enganyar...

-Vols dir que no et vaig explicar la veritat completa, reina, enganyar és una paraulota lletja que fa de mal escoltar. - Què coi xerrava aquella dona mig sonada?- Va, deixa continuar la teva pobra tia. Resulta que, com ja saps, el Josep era molt i molt llarg; per tant, no el podíem enganyar de qualsevol manera. Però era curiós, perquè es delia per les infusions. Sempre li havien agradat molt - Em va mirar amb uns ulls mig burletes mig compassius, i no vaig saber si el que estava a punt de dir jo ja ho sabia o ho desconeixia per complet- I, inspirada com estava et vaig deixar anar un discurs mèdic, prèviament preparat, és clar, i, ja te'n recordes, hi vas caure de quatre potes. Va ser més fàcil del que em pensava... Et creia més... a veure... més daixonses, ja m'entens... - I va somriure el coi de bruixa... - Coneixes una planta que es diu baladre o llorer de rosa? És altament tòxica. Els seus símptomes solen ser, al principi, nàusees i vòmits, -El pare es trobava molt malament, el dia de l'atac, però ningú no hi va donar importància. Ja era molt gran i no podia menjar segons què i moltes coses se li posaven malament.- trastorns de visió -també aquell mateix matí es va queixar de marejos- i finalment la bradicàrdia que acaba en aturada cardíaca. Triga entre 4 i 12 hores a fer el seu efecte.

No em podia creure com podia haver estat tan ruca. El vespre anterior a la seva mort, jo vaig anar a casa del meu pare preocupada per com m'havia deixat el panorama la Felícia,

però quan hi vaig arribar ja havia sopat i em vaig quedar a dormir a casa els meus pares amb l'excusa que m'havia discutit amb el Miquel, per tal de, l'endemà, preparar-li l'esmorzar amb la infusió. Ell no va sospitar absolutament res. Jo tampoc tenia ni la més mínima idea del que estava fent al meu pare. Al meu propi pare.

I a la tarda va morir. I l'havia matat jo. Jo. Estava buscant l'assassí, el culpable de tot i resulta que es trobava ni més ni menys sota aquesta pell. Les meves mans havien preparat el verí responsable de la seva mort.

-Com pots haver fet això? Per què m'has destrossat la vida? Què t'havia fet jo perquè em responsabilitzassis d'un fet com aquest?

-Jo no he fet res, bonica. Tot ho has manegat tu sola.

-No és veritat! Jo no sabia que allò mataria el pare! Vas ser tu qui m'ho vas donar! Tu ho sabies tot!!

-Ui, ui... nena, no cridis, que ja et sento... A veure, la teva versió és aquesta, la meua és que vaig anar a passejar per la costa i vaig trobar aquestes flors, ignorant per complet el seu efecte mortífer, i quan tu les vas veure, vas idear un plan genial per executar la mort del teu pobre pare, ja que, engegada per la fortuna, et vas deixar emportar pels teus instints més primaris. Jo, pobra de mi, quan em vas dir que t'agradaven tant aquelles flors, te les vaig regalar i tu, malèvola, les vas servir en la infusió de l'esmorzar al teu pare i vas pressionar amb un xantatge l'esprimatxat del Vidorta perquè canviés l'informe forense. Tenies la quartada ideal perquè l'efecte de la infusió et donava un marge d'hores que vas aprofitar per fugir de l'escena del crim.

Els ulls se'm van negar de llàgrimes. Per què em passava això a mi? Era molt cruel. Molt. Massa. Com si estigués feta de plom vaig caure al terra. Més aviat, les cames se'm van doblegar i em vaig sentir molt impotent. Volia cridar fins que les parets d'aquell pis que ja queia acabés de fer-ho del tot. Volia que caigués sobre seu. Sobre les dues persones que m'acabaven d'explicar com m'havien destrossat la vida. Però no em sortia el crit. No em sortia i se m'estava podrint a dins. I se m'estava menjant la veu. I se m'estava menjant el meu ésser. Tot. I no en deixava ni una engruna.

Capítol 16

No sé quanta estona em vaig quedar així. Molta, això segur. I quan vaig tornar en si, ja era fosc i no hi havia ningú a la casa. Només jo i la meva gran desgràcia.

Em vaig aixecar, pesadament, sentint cada un dels moviments que feien les meves articulacions. Les meves extremitats penjaven com si es tractessin de llonganisses que s'estan assecant. El meu cervell carburava poc o més aviat gens. Però allò que necessitava més en aquell moment era que algú em digués que no passava res. Que tot era relatiu, que les penes només ho són si tu ho vols veure d'aquesta manera. Algú que m'acotxés al llit i em fes un petó de bona nit i em digués que demà seria un altre dia. Algú que sabés del cert que m'estimava. La mare.

I ja em teniu plorant com mai, explicant-ho tot amb pèls i senyals. Tot el que havia viscut les darreres hores en aquella dona que tenia un posat atent, però la mirada molt i molt lluny. Com en un altre món. Com si estigués veient el pare, aquella persona amb qui havia compartit pràcticament tota la seva vida.

-... I he vingut fins aquí perquè sabia que tu hi series. Com sempre, hi has sigut.

-Elisabet, maca, t'haig d'explicar una cosa que no pots dir a ningú -Collons. Avui no. Avui encara no, si us plau.- La meva història amb en Josep comença molt abans que res de tot això. -El seu posat es va tornar seriós i vaig sentir com unes brases em cremaven els peus. Havia de marxar, però no podia aixecar-los.- Resulta que el nostre va ser un casament per conveniència. No us ho havíem dit mai, hauria perjudicat la imatge familiar. Ell sempre va fer el que va voler. Sempre. I jo el deixava. A mi ja m'anava bé. La cosa va canviar quan va venir la primera criatura, el Tomàs. Es va tornar seriós de cop i volta i la nostra relació va a passar a ser estable com una casa amb els millors fonaments, però amb els fonaments mig corcats. Després del primer va venir el segon i després la nostra princesa. Anàveu creixent, us fèieu grans. Vau passar dels genolls pelats a les celles cremades de tant estudiar, bé això només dos dels tres. I va arribar el punt en que primer un, després l'altre i finalment l'Esteve, vau marxar de casa. Quan vau ser fora tots tres, en Josep va tornar a ser com al principi. No existien converses entre passadissos, habitacions ni enlloc, no hi havia motius de cap mena per explicar-nos res. Ja no parlàvem. Ja ni ens miràvem. Fins que, un dia, al teu pare se li va acudir el seu pla

meravellós. Jo me'n vaig assabentar i li ho vaig comentar tot sopant. Ell em va mirar i em va dir que si mai ho arribés a saber ningú seria culpa meva. I m'ho va dir amb uns ulls que respiraven vermell a les venes, amb uns ulls que em van trencar el cor. A partir de llavors ja no sabia veure res més que un personatge estrany que dormia al mateix llit que jo. Res més. Algú se'n deuria assabentar perquè un dia va venir a casa més emprenyat que mai. Vaig sentir molta por quan em va començar a cridar i em va alçar la mà. No em va fer res, però cada dia arribava a casa més i més emprenyat. Estava realment espantada i se'm va acudir de posar-li uns somnífers a les infusions que es prenia quan arribava a casa. Em deia quatre coses mig endormiscat i jo l'enviava al llit. I així vaig anar passant fins que va morir. Quan vas venir a casa, al vespre, jo ja sabia què estaves a punt de fer sense voler-ho i sabia què planejava la Felícia amb el seu gosset petaner, la Sara. El Josep no sabia res. Òbviament, vaig canviar la infusió de baladre per una de normal i corrent, amb l'embolcall pràcticament igual. Sabia que no t'hi fixaries massa, no t'ofenguis, és que ets un pèl despistada. No hauria suportat per res del món que hagués estat la Felícia qui l'hagués matat. Ella no. -Com si el plom del qual havia estat formada fins aleshores es tornés fum, vaig respirar. I vaig sentir com tornava a poder-ho fer, com tornava a viure, com era jo d'una manera o altra. No havia estat culpable de res... Llavors, el pare, per què s'havia mort?- Just abans de dinar, abans que arribéssiu tots plegats, li vaig dir que sobretot recordés que havia de portar posades per la reunió amb el consell d'administració de l'empresa les ulleres noves, que si no més tard li farien falta. Ell em va respondre que sí, que ja hi pensaria. Jo sabia que no hi pensaria fins que li ho tornés a recordar. I li vaig fer memòria just quan ja estàvem tots a punt d'entrar al cotxe. Quan es va posar les ulleres va morir. No podia continuar vivint amb por. Si no ho hagués fet jo, ho hauria fet ell.

I aquí va parar. Em vaig esperar una bona estona, que em va semblar una eternitat.

-Ai, filla! No em miris així, les coses van com van! -La boca se'm va obrir fins tocar el terra.- Molt bé, molt bé. Les ulleres portaven una petita agulla enverinada molt curta a les patilles, la part de la corba. Quan se les va posar se li va clavar a l'orella. El verí provenia d'una espècie d'escorpió que es diu *Leiurus quinquestriatus*. És el més perillós de la seva espècie i em va costar suor i llàgrimes aconseguir-lo. D'Egipte, havia de ser. Me'l van portar uns nois molt simpàtics, però que em van cobrar... en fi, no ho vulguis saber!

Aquell matí em vaig posar guants i vaig mullar una gasa. Vaig enganxar les agulles amb aquella cola que ho enganxa tot i les vaig empastifar amb el verí. Vaig desfer-me de tot plegat i quan va arribar a casa, jo continuava asseguda al sofà. Amb la meua novel·la rosa. No sé si te'n recordes, però vaig ser jo qui vaig trucar a “l'ambulància”. Tot era teatre. Una colla de delinqüents amb qui vaig poder contactar i que van actuar la mar de bé. Els cotxes de la policia i la furgoneta que representava l'ambulància estaven pintats. Tot era de mentida. I pel que fa el pobre doctor Vidorta, com que ja estava amenaçat per la Felícia amb només la consigna de no fer constar cap enverinament, no va caler que li digués res. En fi, quin espectacle, oi?

Epileg

Així que ja ho veuen senyors. Curiosa, si més no, la meva història. I m'ha calgut molt de temps. Moltíssim, per poder acabar allò que algun dia va començar. No sé quan ni qui, només va ser algú o potser no. Potser no va ser ningú. La qüestió és que durant el monòleg de la mare vaig estar pensant com m'ho faria per avisar la policia. Potser va ser conseqüència de l'enorme irrealitat que precedia aquell moment o de les contradiccions d'haver trobat finalment l'assassí, però a partir de l'instant que la mare em va dir que havia matat el pare ja res em va afectar. Va ser com si ja ho hagués sabut de sempre. Com si alguna cosa m'ho hagués estat dient des de feia temps, i jo no me n'hagués adonat fins llavors, quan ja era massa tard per solucionar res. Enviar la meva mare a la presó hauria estat una solució? No ho sé. No vaig fer res. Tothom va continuar pensant que en Josep Guadall va morir d'un atac de cor, la Felícia i la Sara que l'havia mort jo i la mare i jo mateixa vam seguir guardant el secret. Ella, fins que ens va deixar, jo fins ara. Aquí. En aquesta sala de premsa i envoltada de persones amb màquines d'enregistrar, de fotografiar, amb papers plens d'escrits que potser demà sortiran a la premsa rosa o potser al telenotícies. Envoltada de tots vostès.

-I què se'n va fer del Miquel?

-Ai senyor. Aquell pobre desgraciat no va arribar mai a saber res més de mi. En l'últim record que en tinc, ell es trobava sobre la taula del menjador i em va dir que m'estimava. I jo el vaig enviar a fer punyetes. En fi. Em poden creure, si volen. I si no volen, doncs res, que vagi bé. Jo només m'he tret l'espina de la mala consciència.

I l'Elisabet Guadall Escarbé va marxar d'aquell lloc atapeït de flaixos i persones interessades a fer-li preguntes. Ella, senzillament, es va posar l'abric llarg i es va queixar del corrent d'aire que passava. I mentre reclamava la seva manteta i entrava al cotxe, una altra persona entrava en un taxi, somrient per sota el nas i pensant com de rodó li havia girat tot plegat. Com d'ingenus arriben a ser alguns éssers humans. Quina sort havia

tingut de conèixer l'ase de l'Esteve i d'aprofitar-se de tota la seva família. Com de llest t'havies cregut, estimat lector, pensant que això s'acabava amb l'Elisabet.

I la Júlia Marrol Quidesa va entrar, satisfeta de la seva gran obra, al taxi que la portaria a casa, que posaria un punt i final a tot allò que ella havia començat, que li permetria observar el seu reflex a la finestra, el reflex de la victòria, que l'allunyaria de l'escenari del seu final gloriós, que projectaria la seva ombra sobre l'asfalt. I conseqüència de les llums dels fanals apareixeria i se n'aniria. Hi seria i de cop, no hauria existit mai.

Construcció de la meva novel·la

Idea general

Aquesta novel·la que acabeu de llegir va ser pensada a partir de l'arbre genealògic familiar i les possibles aliances i enfrontaments entre els familiars. Així doncs, la majoria de personatges es van descobrir a poc a poc al llarg de l'obra. Tot i haver-hi un assassinat, no he volgut assenyalar-ne un com a únic culpable i, de la mateixa manera que no he desmarcat un dolent, tampoc he cregut realista crear una protagonista que actués com a heroïna. Amb aquestes aproximadament 40 pàgines, he intentat mostrar el ventall de comportaments humans tan gran com m'ha sigut possible i crear uns personatges complexos i a l'hora propers al lector, reals i poc idíl·lics.

Un altre aspecte que he intentat camuflar entre pàgines es troba dins el personatge de Josep Guadall i les seves possibles morts: tot i ser un gran empresari i un home que, en teoria, es troba per sobre de molta gent, l'haurien pogut matar fins a quatre vegades (un atac de cor, l'Elisabet sense ser-ne conscient a mans de la Felícia amb la infusió verinosa, la Pilar amb les agulles infectades de les ulleres i la Júlia, que apareix en l'últim moment i és descrita d'una manera, si més no, sospitosa.) i això és el que ens explica la novel·la. He escrit un final que no arriba a ser-ho, el lector no aconsegueix saber mai de quina manera va ser matat Josep Guadall.

Argument

Durant un vespre de celebració Josep Guadall mor i, encara que en un principi ha estat un atac de cor, Elisabet, la seva filla, no s'ho acaba de creure. Com a les seves novel·les d'intriga, busca un culpable i, com que en Josep posseïa una gran fortuna, ella creu que l'assassinat l'ha comès algú de la família. A mesura que avança la investigació descobreix passats tèrbols, futurs planejats i secrets que se li han amagat durant molt de temps i coneix una mica millor la gent que havia cregut propera.

Personatges

Elisabet

És la protagonista. És una dona de mitjana edat que va estudiar fotografia i aspirava a arribar molt lluny, però només va trobar feina en una revista històrica com a investigadora gràfica. És la petita de tres germans i mai no ha tingut el caràcter dolç i passiu que li pertocaria pel cercle social en què es movia el seu pare. Ella l'odiava pel menyspreu que mostrava envers tot allò que feia. La relació amb la seva mare era més bona, ja que sempre li havia tingut confiança. Va compartir institut amb la Sara (la seva millor amiga d'aleshores) i el Miquel (de qui sempre ha estat enamorada).

Vol semblar freda i calculadora, i no deixa mostrar a gaire gent la seva part més dèbil i sensible. No li fa res ser esquerpa si, gràcies a això, es guanya el respecte de la gent que l'envolta. Al llarg de l'obra és qui més pateix i també qui més lluita. A diferència d'altres personatges no vol per res els diners del seu pare (com la Felícia), ni protegir-se (com la Pilar), ni recuperar un amor a mitges (com la Sara). Ella es deixa endur per una aventura similar a la que havia llegit a les novel·les policiaques i d'intriga. És una aprenent de Sherlock Holmes que té una oportunitat de veritat de ser realment important i de demostrar-se a ella mateixa que allò que deia el seu pare *No saps fer res bé* no era veritat. Encara que ho dissimuli, té por, per això dubta constantment: a l'hora de començar la investigació veu tothom culpable, però de seguida se'n desdiu, amb en Miquel, la seva parella, es veu molt clar. Al principi del capítol 3 l'acusa però després se'n desdiu, ho torna fer al capítol 9. Passa el mateix amb la Felícia al capítol 6, l'11 i el 14 i no se n'acaba de convèncer fins que la seva mare no li diu el contrari. Assenyala a tothom i a tota hora (fins i tot a ella mateixa) i tampoc no té clar cap on ha de tirar.

És un personatge de carn i ossos, que no és gens perfecte ni ho vol ser. Una *chick lit* que no en té prou dels problemes habituals, sinó que se'n busca encara més. És un personatge farcit de sentiments contradictoris, tants, que segurament amb algun coincideix amb el lector. L'Elisabet actua i pensa d'aquesta manera perquè, aconsellada per Gemma

Armengol i Xavier Cros, els personatges han de portar un treball darrere de sentiments, no han de ser superficials, com em va dir Jaume Cabré, el lector s'ha de veure lligat amb la manera de pensar del protagonista que has creat.

Esteve

És el segon dels tres germans. Té 43 anys i és un desastre en tots els sentits. Fa temps que va caure en mans de la beguda i la mala sort amb les relacions de parella. Es va casar amb la Júlia per separar-se al cap de poc i deixar-se repenjar sobre el cor de la Sara. No es preocupa per res del que pot passar al seu voltant perquè la vida tampoc s'ha preocupat per ell. Està completament perdut i el seu únic punt de referència amb la realitat és la seva parella. Al llarg de la història es mostra com un personatge manipulat i ignorat, sobretot per aquelles persones que més estima. Tot i ser el que en un principi ho té més negre i el personatge més brut i baix d'autoestima, és el que es mostra més transparent: no té un passat amagat ni un futur que l'Eli hagi de descobrir. Només col·labora amb el seu germà per donar suport al pare quan en Miquel s'hi posa en contra i encara en surt mal parat. És, també, per culpa seva que la Sara coneix el pla de Josep i a partir d'aquí es desencadena la història que acabarà amb la infusió enverinada. No és mala fe, però espatlla tot el que toca, fins i tot la seva escassa (molt escassa) relació d'amistat amb el Miquel. Està completament sol ja que l'única persona amb la qual hi tenia un vincle prou fort, la Sara, se'n va amb el seu amic d'infantesa. És un desastre, però un desastre que es deixa veure tal i com és. Un personatge que desprèn compassió i sinceritat i segons Carles Peramo això és el que agrada al lector, que és una manera d'arribar a tocar els sentiments d'aquell que està llegint la novel·la.

Tomàs

És el gran dels tres germans. Amb 48 anys té absolutament tot el que podria haver somiat quan era petit, però no és suficient i sempre aspira a un nou objectiu. Forma part dels socis principals de l'empresa del seu pare. El més important del Tomàs no és el personatge en si, sinó el que simbolitza. Representa l'ambició i el poder, la sang freda i fins i tot l'obsessió, l'angúnia al fracàs i la manca de sentimentalisme. És d'alguna manera, la continuïtat del seu pare. Tot i ser esmentat i fer-ne referència en múltiples

vegades és un personatge que gairebé no parla per si sol. Només cobra importància quan es parla de l'empresa o d'algun aspecte relacionat amb els diners. No apareix mai donant la seva opinió, només parla amb veu pròpia quan s'intenta decidir com es reparteix l'herència i ningú li fa cas, és a dir, malgrat tot el poder que sembla tenir entre mans, la seva veu no acaba de ser escoltada.

Segurament, l'estil de vida d'aquest personatge dóna peu a reflexionar sobre aspectes actuals que monopolitzen la societat. La corrupció, la crisi o l'enfonsament d'empreses són temes desgraciadament molt propers i que no deixen que la novel·la s'allunyi gaire de la realitat. Imitant, d'aquesta manera, el que va fer Dan Brown a *The Da Vinci code* i que li va donar tan bon resultat: crear els personatges a un entorn i una situació propera a l'actual.

Josep

És el cap de família, un gran propietari multimilionari que frega els 80 anys. Ha tingut un estil de vida complicat econòmicament i el seu transcurs empresarial no ha estat fàcil. Aquest fet, sumat a la seva edat avançada, li provoquen un suposat atac cardíac que acabarà amb la seva presència física però no conceptual. És un personatge omnipresent, ja que la seva mort és la responsable de les accions de la protagonista, però que ja es troba difunt a mitjans del primer capítol.

Tot i estar en boca de al majoria de personatges ell només diu dues frases al primer capítol i deixa per escrit un testament que va ser redactat 4 anys enrere. En canvi coneixem prou els seus trets característics: sabem que li agraden les infusions, que per culpa del seu caràcter tan fort s'ha guanyat l'antipatia dels que l'envolten i que el podrien haver mort tres vegades com a mínim (la Felícia i la Sara a través de l'Elisabet, la Pilar amb el verí de les ulleres i la Júlia que deixa un interrogant sobre tot plegat).

Els fets de sang i fetge atrauen el públic lector (segons Joan Maluquer) i a més ajuden a crear una atmosfera de suspens i intriga molt senzilla de desenvolupar. De la mateixa manera que en les pel·lícules d'acció, els llibres de novel·la negra tenen un punt de misteri pràcticament assegurat.

Pilar

És la dona d'en Josep i la mare dels tres germans. No té massa protagonisme al llarg de l'obra però la seva presència és fonamental pel desenllaç. És amable i tranquil·la, sap escoltar i es fa sentir, impecable i dolça i fa el paper que creu adequat: el de mare i esposa. No canvia la seva personalitat, sinó que canvia la manera que té l'Elisabet, i per tant el lector, de veure-la. Podríem dir que no és un personatge rodó, sinó que la concepció que tenim d'ella varia. És dels pocs personatges que l'Eli no creu sospitós en cap moment, fins i tot és la seva última esperança quan creu que el món li cau a sobre.

Va estar amenaçada durant molt de temps pel seu marit i va viure amb la por que ell li transmetia. Va decidir matar-lo de manera valenta i sense tercers implicats (a diferència de la Felícia, que utilitza l'Elisabet) i ho va portar amb prou discreció perquè ningú no ho hagués sabut tret que ella no li hagués dit res a la seva filla. És l'exemple més clar de l'afirmació “les aparences enganyen”, un valor de fons que he intentat treballar amb aquest personatge, encara que el narrador no ho diu en cap moment. És el lector que ho interpreta a través del personatge (com em va aconsellar Gemma Armengol que ho fes).

Miquel

És la parella de l'Elisabet i un dels socis de l'empresa del seu pare. Ja fa anys que hi treballa i es tenen prou confiança. Malgrat semblar el xicot perfecte i cuidar-la tan bé com sap, es va descobrint al llarg de la novel·la com el seu passat amaga ombres confuses que ni ell mateix sap exactament d'on vénen i cap a on van. Ell sí que és un personatge rodó, però no se n'adona fins que ja no pot canviar el que és inevitable.

Vol pujar esglaons socials i l'Elisabet és perfecta per aconseguir-ho. Segurament al cap dels anys d'estar amb ella acaba per sentir amor, però això no canvia el fet de continuar-se veient amb la Sara. De fet, els seus sentiments tampoc són gaire importants, ja que el que és més rellevant és el que afecta a la protagonista i, en aquest cas, els seus fets li fan més mal que les seves emocions o pensaments. El lector sap que en Miquel enganya l'Elisabet, però no arriba a saber a quina de les dues prefereix o si està conforme amb la situació de jugar a dues bandes.

Amb el Miquel, el narrador no està dient “si fas això et passarà el mateix que ell” només

dóna les eines necessàries perquè reflexioni i es compari amb el personatge. Aquest aspecte l'han repetit Carles Peramo i Gemma Armengol.

Sara

És la parella de l'Esteve i es presenta tractada amb molta paciència, bondat i en un principi, molt i molt dolça. Sembla estimar-lo per sobre de tot però de la mateixa manera que altres personatges, la seva veritat es va descobrint al llarg de l'obra. És un personatge que l'Eli idolatrava a la seva infància, però, per contra, a la carta que ella escriu al Miquel fa servir una frase que sempre utilitzava la protagonista, *Tota teva*.

Va compartir part de joventut amb l'Elisabet tot i que l'amistat es va anar refredant a mesura que van passar els anys. Cada vegada que la Felícia en fa referència sembla més curta de gambals i més manipulable, cada vegada que en parla l'Eli, un cop ha descobert que és l'amant de la seva parella, sembla més traïdora i mala persona i quan en parla l'Esteve sembla totalment imprescindible.

Júlia

Probablement és el personatge que el lector creu menys important durant tota la lectura i que no és fins al final quan es pot intuir que ha sigut la culpable de tot... o potser no? La Júlia és l'antiga parella de l'Esteve. Simbolitza la característica principal d'aquesta obra: la incògnita. Es revela al final de tot i no ho fa directament, només un narrador extern descriu la seva tornada a casa, després de la roda de premsa de l'Elisabet, com un reflex de la seva victòria, del seu final gloriós. Diu que es va aprofitar de la família de l'Esteve i que la gran obra és seva, la que havia començat. Tot plegat, per tant, sona força sospitos. A més, si repassem el testament que Josep Guadall va escriure el 1991 (un any després, la Júlia marxava per fer-se d'or amb la venda de pisos durant els Jocs Olímpics) a ella li toca la meitat de les accions de l'empresa.

És a dir: al 1998 ella no té res a veure amb l'empresa de Josep Guadall, però ell li deixa en herència la meitat de l'empresa. Curiosament el testament és molt antic, concretament d'un any abans que ella decidís marxar, recordem-ho. L'Elisabet no la investiga perquè fa massa temps que no es relaciona amb la família, però resulta que estava a la sala el dia

de l'anunci de l'herència.

Tot i donar les pistes necessàries, ni l'Elisabet ni el lector no es fixen en aquest personatge perquè passa totalment desapercebut i perquè els altres personatges criden massa l'atenció. No es donen detalls de les seves maniobres i tampoc es deixa clar què va fer exactament, només una veu externa deixa anar algunes suposicions que nosaltres hem de mal interpretar per poder-ne extreure alguna conclusió. Deixa un missatge intel·ligent (Maria José Díez em va dir que és el que es prefereix), el final inacabat provoca al lector alguna emoció i, si més no, no el deixa indiferent.

Cristina

És la dona d'en Tomàs i la mare d'en Jordi i en Martí. És un personatge totalment secundari, només serveix perquè l'Elisabet sàpiga que en Tomàs està estressat i per portar-li els seus fills. Aquests li diran que el seu pare i l'Esteve creuen que el Miquel s'està portant malament i aquesta serà l'excusa que farà que ella torni a sospitar de la seva parella.

Felícia

És la germana d'en Josep. Va ser desheretada en un moment que patia una greu crisi econòmica, és per això que sempre va guardar molt rancor al seu germà. Si haguéssim d'assenyalar un dolent de la novel·la, segurament seria ella, tot i que no fa res mal fet, oficialment, és clar.

Fa servir la ironia i l'endevinalla, es burla dels problemes de l'Elisabet i la utilitza fredament. El seu objectiu no són tan els diners com la venjança. És cert que es mostra com una persona rancorosa, però l'amaga darrere una cortina d'humor. Aquest tret característic es veu reflectit amb la seva excentricitat i la manera com té decorada la casa, per exemple. Potser dona una imatge de bogeria, però tot el que diu és de gran importància, encara que ho digui amb paraules rebuscades. Amb la Felícia he intentat no empobrir el llenguatge i inclús exagerar-lo una mica perquè no vull *tractar els lectors com si fossin ases* (com em va dir Ricard Ruiz).

Temps i espai

Aquesta novel·la se situa l'any 1998 entre el Penedès (la casa d'estiueig) i Barcelona, però és explicada molts anys més tard, quan l'Elisabet ha deixat de ser una noia per ser una senyora gran. Aquesta etapa, la d'uns anys més tard, però, no és important ni la data ni el lloc, ja que només serveix per iniciar i concloure la novel·la. Es podria comparar amb un conte que un avi llegeix als seus néts: la situació en què l'home narra la història manca d'importància, en canvi tota l'atenció se centra amb el conte en sí.

Vaig triar aquestes dates per trobar una excusa a la Júlia per marxar de l'empresa. Els Jocs Olímpics a Barcelona em van semblar un bon referent, ni massa actual ni massa llunyà. A partir del 1992 vaig triar les altres: el redactat del testament havia de ser poc abans, ja que en Josep havia d'escriure que li deixava la meitat del negoci. Pel què fa l'any durant el qual ha de succeir tota la història, vaig trobar convenient deixar uns sis anys d'espai per no crear cap sospita del lector envers la Júlia.

L'espai, vaig tenir clar des del principi que havia de ser català. No tenia cap raó per situar la història en algun altre lloc i, triar per triar, ja ens quedem a casa. També havia d'escollir quina classe d'empresa duia a terme el cap de la família Guadall, així que vaig creure que si la feina de Josep Guadall havia de tenir cert prestigi i seguretat, el vi és delicat i, per no fer-ho massa obvi, l'etiquetatge de vins em va semblar adient. I com que els vins catalans per excel·lència són els del Penedès, l'escena del crim, almenys, havia de succeir allà. De tota manera, no m'acabaven de convèncer certs aspectes del lloc i vaig creure que el millor seria situar la protagonista en un ambient molt més urbà, molt més atapeït de gent, on estigués molt més aprop de tothom, on li fos més fàcil desconfiar del veí.

Narrador

La veu narrativa durant pràcticament tota l'obra és l'Elisabet, que també és la protagonista. És, per tant, una obra escrita en primera persona.

Vaig començar a escriure la novel·la intentant que l'Eli fos el narrador però que no fos el protagonista, és a dir, que només actués com a testimoni dels fets. Amb aquesta idea

volia fer d'aquest personatge una persona que parlés amb fredor i sense manies, volia que, sense dir-ho, el lector pogués percebre algun misteri no descobert del seu passat.

Tot i que l'Elisabet pot tenir part d'aquesta fredor, no vaig poder evitar que opinés sobre el que l'envoltava amb subjectivitat i caràcter. M'era molt complicat escriure sobre una situació tan extrema amb objectivitat i, a més, vaig veure que no quedava creïble.

Tal i com he dit, l'obra està escrita majoritàriament en primera persona: representa que tot l'escrit és la confessió que l'Elisabet fa als periodistes, a una sala de premsa. Però quan surt d'aquesta sala apareix un narrador omniscient que ens revela la presència sospitosa de la Júlia i que es dirigeix a nosaltres com si ens hagués estat observant mentre llegíem la novel·la, com si conegués el final des de feia molt de temps. Ens diu “Com de llest t'havies cregut, estimat lector, pensant que això s'acabava amb l'Elisabet.” i nosaltres, que estem llegint, no podem fer res més que acceptar que allò que creiem un final, realment no ho era.

Llenguatge

Aquesta és una novel·la que busca la part més bàsica dels sentiments de l'ésser humà. Intenta ser tan realista com propera al lector, és per això que el llenguatge emprat no és rebuscat ni elitista. Les converses entre els diversos personatges si no acaben de ser políticament correctes o utilitzen expressions vulgars és perquè s'adeqüen a la situació que estan vivint, a les situacions extremes en què es veuen involucrats o perquè, tenint en compte el seu transcurs vital, no s'entendria que fessin servir maneres educades en uns moments concrets.

Així doncs, tot i ser una història totalment fictícia he volgut que prengués un cert aire de la realitat que ens envolta. De la mateixa manera que els personatges no són idíl·lics, la seva manera d'expressar-se tampoc no ho és.

Títol

Tot i que en un principi no s'acaba d'entendre, el títol és l'eina que he utilitzat per construir l'inici amb el final. Ja des de bon començament se cita la característica més important de l'assassí i de la novel·la en si: no hi ha res clar, tot és confús, només es pot percebre l'ombra del que és realment.

El final, aquesta escena on un cotxe reflecteix l'ombra sobre l'asfalt, a més de ser una metàfora del personatge de la Júlia, que no s'acaba de saber si hi és o no, també té una relació amb el moment de la mort de'n Josep, quan l'Eli marxa cap a casa seva amb la idea que ha estat un assassinat.

La idea de crear un ambient de misteri crec que també queda resumit en aquesta paraula, l'ombra. Podria ser la boira, per exemple, però aquesta es veu massa, de seguida crea sospita, de seguida s'associa amb una pel·lícula d'intriga. En canvi l'ombra només és la part més fosca que sempre portem al nostre darrere i que sovint passa desapercebuda. Hi és, però se'n va i sembla que no hagi existit mai.

Conclusions

Acabo el treball en certa manera igual com el vaig començar: amb les mans lliures de respostes que no existeixen i amb moltes ganes d'escriure. Segurament amb més idees i opinions, més experiència, amb més amor i estima envers el món novel·lístic, amb tot d'opinions de gent interessant que segurament no hauria conegut sense aquest treball. He pogut entendre més a fons una part de la literatura, hi he experimentat i n'he sortit orgullosa. Orgullosa de saber la quantitat de veus que em queden per conèixer, les paraules que em resten per escriure o dels personatges que encara haig de descobrir.

Ara sóc conscient del pes que tenen els mitjans de comunicació respecte a la difusió d'una obra i que això significa una unificació de gustos que s'ha d'evitar, perquè hi ha tants llibres per llegir que si tots agaféssim els mateixos, n'hi hauria molts que passarien desapercibuts. He entès la importància dels sentiments dels personatges, la força que poden transmetre els pensaments, la proximitat que hi pot haver entre el lector i l'autor a través d'ells, la idea de fons que poden arribar a transmetre. He descobert que l'interès d'una història no es resumeix en la intriga, que una novel·la avança si sorprèn qui l'escriu i qui la llegeix, no només amb el suspens i l'epifania, sinó també fent servir paraules boniques. El llenguatge, però, no cal que sigui complicat ni elitista, sinó despulat i sense pretensions, encara que cal evitar empobrir-lo.

Ara puc dir amb coneixement de causa que hi ha molta reflexió, molt treball previ a la redacció d'una novel·la. Que a mesura que l'ambient es tensa i els personatges evolucionen, entens més bé per què actuen d'una manera determinada, o potser no, però llavors vols descobrir-ho. No cal que el protagonista s'assembli gaire a tu, perquè el que realment el farà ser proper i real serà la seva manera de viure la història. No ha de ser gaire complicada si ja té una força poètica que te la faci sentir i tant hi fa del que tracti si el que diu és interessant.

He confirmat que les informacions i les opinions que ens puguin arribar són moltes i molt diverses i de vegades contraposades i que precisament per això hem de saber destriar. Potser una font m'ha assegurat que no es llegeix prou en català, però les enquestes em diuen que aquesta llengua és la preferent, si més no de la mostra de

persones que han respòs el qüestionari. També se m'ha dit que una obra popular és senzilla i està condemnada a l'oblit, però hi ha excepcions com *Jo confesso* de Jaume Cabré que demostren el contrari, ja que ha tingut molt èxit, no és senzilla i tampoc s'oblidarà fàcilment. Tot i això, el que crec saber és que una bona estructura i una trama ben construïda són elements importants per fer que una novel·la es vulgui continuar llegint, però que aquest fet no assegura que sigui una obra de qualitat.

Per tant, crec que senzillament, si el món en què vivim et desperta un xiuxiueig de sentiments i et desperta unes emocions que vols deixar per escrit, no cal pensar en els personatges o en la trama o en el públic lector. Només cal fer literatura i no ser-ne gaire conscient, reflexionar sobre algun tema que et cridi l'atenció i un cop acabada, valorar la novel·la pel que és en si mateixa; una obra que tu has creat.

Així, a què es deu l'interès d'una novel·la? Potser en saber dosificar el suspens o a un missatge intel·ligent o a un cop de sort. Potser a la qualitat, que ni tan sols podem definir. O potser no m'hauria de preguntar a què es deu i seguir escrivint, que és del que es tracta.

Bibliografia

Webs

<http://www.jaumecabre.cat>

http://ca.wikipedia.org/wiki/Jaume_Cabr%C3%A9

<http://lletra.uoc.edu/ca/autor/jaume-cabre>

<http://elultramarinos.blogspot.com.es/2012/04/esto-no-es-una-crisis.html>

http://www.escriptors.cat/autors/cabrej/pagina.php?id_sec=378

http://www.sandrabrana.com/autoressandra.php?id_autor=223

http://es.wikipedia.org/wiki/El_c%C3%B3digo_Da_Vinci

<http://perso.wanadoo.es/dcosg/1r%20BATXILLERAT/GENERES%20LITERARIS/LA%20NARRACI%D3.htm>

<http://www.ensdecomunicacio.cat/sites/default/files/ponents-joan-maluquer.pdf>

<http://www.nusdellibres.com/galerada-serveis-dedicio-i-traduccio/>

<http://www.index-f.com/presencia/n2/27articulo.php>

http://ca.wikipedia.org/wiki/Jaume_Cabr%C3%A9_i_Fabr%C3%A9

<http://www.bromera.com/fitxa-autor/items/gemma-armengol.html>

http://www.cobdc.org/publica/item/ceditorial_I55.html

<http://w110.bcn.cat/portal/site/bibjaumefuster/menuitem.c4b8a09b0cc3cb0ae212e2126e424ea0/?>

vgnextoid=e2c3d006fa414210VgnVCM100000e624e40aRCRD&vgnnextchannel=e2c3d006fa414210VgnVCM100000e624e40aRCRD&lang=ca_ES

<http://www.rocaumbert.cat/Equipaments.php?idn=9852&sec=4>

Novel·les

Les veus del Pamano de Jaume Cabré

Jo confesso de Jaume Cabré

Annex

Índex

8. Entrevistes.....	3
Llibreteres.....	3
Rosa Viñallonga.....	3
Maria José Diez.....	5
Editors.....	8
Joan Maluquer.....	8
Crítics literaris.....	11
Ricard Ruiz.....	11
Escriptors.....	15
Jaume Cabré.....	15
Carles Peramo.....	17
Gemma Armengol.....	21
Bibliotecaris.....	27
Carme Galve.....	27
Marta Serra.....	30
Lector i revisor-corrector.....	32
Xavier Cros.....	32
Agent literari.....	38
Pau Centellas.....	38
9. Enquestes.....	40
10.....	Articles i vídeos
.....	43

Entrevistes

Llibreteres

Rosa Viñallonga

10 de maig del 2012

- **El lector majoritari demana per un autor o per un títol en concret?**

Normalment demana una obra influenciat pel què ha sentit o li han recomanat, ve bastant dirigit pels mitjans de comunicació. És per això que cada vegada més es ven menys diversitat. Per tant, normalment demanen un títol, exceptuant les obres dels autors mediàtics i els dels més cèlebres com ara Stephen King o Ruiz Zafón.

Després, hi ha altres factors que hi influeixen, com ara la portada, el màrqueting o el llibreter, sobretot en infantil i juvenil o si és per a regal.

- **Aposteu per escriptors novells o preferiu no arriscar-vos?**

Ens hem d'assegurar el tret, però tenim molta diversitat. Intentem apostar per editorials petites i exposem les seves novetats al costat dels èxits mundials, però també hem de tenir els *best sellers* perquè són els que et permeten tenir l'altre tipus de lectura.

- **La tendència dels adolescents en escollir llibres de caire místic i de fantasia és actual o ja fa temps que els vampirs estan de moda?**

Hi ha hagut un *boom*, que ja està passant, sobretot molt influenciat per la multitud i el cinema. Cada vegada més tothom fa el mateix i, sumat a les grans estrenes, suposa una pressió molt difícil d'evitar.

- **Els adults tenen tendència a la novel·la històrica i d'intriga nòrdica? A què es deu?**

Sí, i això també va per *booms*. La segona guerra mundial, el nazisme, novel·la negra dins de Barcelona, d'ambient rural després de la guerra civil. Fa uns anys també es llegia novel·la negra però es va deixar de vendre perquè es considerava un gènere de segona i no ha sigut fins ara que ha tornar a tenir èxit gràcies als nòrdics; en un principi, però, s'ha anat mantenint amb gent d'altres països.

- **El llibre *Indigneu-vos!* de Stéphane Hessel ha acabat desenvolupant un moviment. Es va vendre realment o va ser més aviat el boca-orella?**

Es va vendre molt i hi ha altres llibres sobre el tema que s'han seguit venent, i jo crec que es deu a la inquietud de conèixer més sobre el tema. El lector d'aquesta classe de llibres acostuma a ser gent inquieta i cultural, participativa a nivell socials, etc.

- **Hi ha crisi del llibre? Quins són els llibres que s'han deixat de vendre i quins continuen com abans?**

Sí que n'hi ha. El món del llibre és més complicat que la crisi en general. Una part és que com a comerç venem menys llibres i l'altra és que ha canviat l'estil perquè ha aparegut Internet. Diccionaris, atlas, mapes, les guies, els llibres de consulta, el llibre de text ha baixat un 40%. Estem d'acord amb el reciclatge dels llibres, però hi ha hagut un canvi massa radical pel que fa les noves tecnologies, que només van bé si es fan servir com toca.

Pel que fa les llibreries, hi ha opinions que assegurin que desapareixerem, jo crec que haurà de canviar el concepte que ara tenim de llibreries però que no deixarà d'existir. El llibre serà un 30% del negoci i la resta haurà de ser fruit de la imaginació. Per exemple, ara venem música, jocs, samarretes, tasses, objectes relacionats amb els llibres infantils (que és el que tardarà més a desaparèixer o canviar)

- **La portada i els elements més aviat visuals són importants?**

El lloc on es col·loca el llibre és d'allò més important. L'aparador té més pes a l'hora de triar un llibre del que ens pensem.

- **Els clàssics es continuen venent?**

Molt poc, sobretot els recomanats per escola.

- **Podries posar en ordre de venda (de més a menys) els estils següents de novel·la?**

En primer lloc els llibres d'assaig, després vindrien la novel·la policíaca i de ciència ficció i la romàntica. Darrera hi ha el sector del còmic i el manga. També tenen molta sortida els llibres de relats breus i els humorístics (l'èxit més recent el té l'APM, per sorpresa meua) i als últims llocs hi hauria les biografies i els llibres de poesia.

- **Vosaltres formeu part de Bestiari.net; d'on surt la idea i quins beneficis us aporta?**

Ja fa més de 27 anys que La Gralla forma part d'aquest col·lectiu. La idea era que la unió fa la força. Totes són llibreries de comarca. No som una central de compres però anem tirant. Agilita molt els tràmits més complicats, ajuda les llibreries petites i ens permet comprar quantitats més grans a les editorials que així ens ho demanen. Creiem que aquest és el futur, una manera d'ajudar i rebre ajuda que ens permet agilitzar molt els petits problemes que van sorgint.

- **Quins elements consideres indispensables perquè una novel·la tingui èxit.**

Això és molt complicat; tinc la teoria que hi ha moltes novel·les que estan molt bé, però no tenen èxit i d'altres d'autors mediàtics que potser no estan tan bé, però com que se'n fa una bona campanya, es vénen molt. I potser hi ha sorpreses, com per exemple *L'avi de 100 anys que es va escapar per la finestra*, que no és novel·la policíaca i que fa setmanes que no es para de demanar. Va passar el mateix amb *Olor de colònia* i això passa, però molt de tant en tant. Per això el Premi Llibreter s'intenta donar a alguna obra que es cregui que ha passat desapercebuda però que està molt bé, com ara *La nevada del cucut*. Un altre aspecte a comentar és que s'edita massa i que tothom s'atreveix a escriure.

Maria José Diez

29 de març del 2012

- **El lector majoritari demana per un autor o per un títol en concret?**

Tant una cosa com l'altra. No es pot definir un estereotip de lector o per títol o per autor. Tot va en relació de la necessitat del moment.

- **Quin és el perfil d'autor preferit?**

Si et refereixes al preferit del lector : aquell que sap transmetre el que vol dir fent vibrar el lector, aquell que deixa un missatge intel·ligent.

Si et refereixes al preferit del llibreter: crec que un llibreter no ha de tenir perfil d'autor preferit des del punt de vista comercial. A la llibreria a d'haver espai per tot tipus d'autor igual que hi ha tot tipus de lector.

- **Aposteu per escriptors novells o preferiu no arriscar-vos?**

Nosaltres apostem totalment per tot tipus d'autors i sota el nostre criteri, que pot ser

millor o pitjor, donem oportunitat preferent als autors novells, ja que considerem que és vital donar-los a conèixer. Després serà el lector qui acabarà de decidir.

- **Quin és el criteri per escollir els llibres que es posaran en venda?**

Uff. Aquesta tasca és força complicada, perquè s'han de tenir en compte molts aspectes, com per exemple la demanda del lector (que es allò que l'estereotip de lector que ve a la nostra llibreria vol trobar), el nostre ull crític com a professionals, el tipus d'autor i estil d'escriptura, els comentaris de crítics i plataformes professionals etc..

No podem destruir l'esperit de llibertat que té el lector a les llibreries.

- **La tendència dels adolescents en escollir llibres de caire místic i de fantasia és actual o ja fa temps que els vampirs estan de moda? Aquesta tendència pot ser que se'ns instauri des de petits (els contes infantils estan relacionats normalment amb el món de la màgia)?**

Aquestes tendències són puntuals, són modes que van sorgint per influències de campanyes de màrqueting que, sobretot, arrossegueu les produccions de cinema. No surt d'un dia per l'altre, és una tendència que va madurant al llarg de dos o tres anys i que sobreviu del seu èxit un parell d'anys més. Per això sembla que sigui l'habitual. Està clar que la influència de les nostres lectures infantils s'hi veu reflectida.

- **Els adults tenen tendència a la novel·la històrica i d'intriga nòrdica? A què es deu?**

En el cas de la de la narrativa històrica es deu a la necessitat de conèixer o recordar temps passats. En el cas de la novel·la nòrdica va ser un boom. El que realment té tendència és la novel·la negra o policíaca on el seu interès primordial radica en la resolució d'un enigma.

- **El llibre d'*Indigneu-vos!* de Stéphane Hessel ha acabat desenvolupant un moviment. Es va vendre realment o va ser més aviat el boca-orella?**

El moviment del llibre *Indigneu-vos* reflexa la necessitat de canvis que actualment requereix la societat igual que a la postguerra, a finals dels anys quaranta ja que és un text autobiogràfic. Això va provocar la curiositat.

- **Hi ha crisi del llibre? Quins són els llibres que s'han deixat de vendre i quins continuen com abans?**

No s'han deixat de vendre uns tipus concrets de llibres, el que s'ha reduït és el volum de compra. Si abans una persona comprava un promig de dos llibres mensuals ara en compra un o potser un cada dos mesos.

- **La portada i els elements més aviat visuals són importants?**

Són vitals, mengem per la vista i tot allò que ens és atractiu visualment ens activa una necessitat de tenir-ho.

- **Els clàssics es continuen venent?**

Sí, són la base de la literatura. Un lector ha de llegir algun clàssic al llarg de la seva vida.

- **Els clients demanen consell als llibreters?**

Sí, molt, l'opinió d'un professional és important, encara que és complicat perquè ara el lector té les idees molt clares. El motiu és que es té molta més informació gràcies a les revistes especialitzades, Internet i els suplementes dels diaris. Tot i així, intentem mantenir la figura del llibreter perquè no som una fàbrica de vendre obres, sinó d'aconsejar quines són les millors. Volem ajudar a fomentar la cultura.

- **Veneu llibres electrònics? Què suposa la venda de e-books? Podrien suplantar els llibres de paper?**

Les vendes de llibres electrònics han millorat, però de moment no és l'estrella, molts continguts no estan disponibles per a aquest format; és un producte del qual es parla molt en els mitjans de comunicació, però encara li falta. Crea molta curiositat, "encara no són comparables" als llibres en paper. S'ha observat que molts dels compradors d'e-books són professionals que han de llegir molts documents en pantalla. Hem d'esperar a veure l'evolució d'aquests aparells, la falta de necessitat de consum dels clients fa molt.

- **Es venen els llibres d'autors mediàtics?**

El autors mediàtics són això, un moviment puntual molt efímer i de vendes ràpides.

- **Quins elements consideres indispensables perquè una novel·la provoqui interès als possibles lectors?**

Ostres, si tingués la recepta màgica potser em dedicaria a impartir seminaris per autors. Les obres d'èxit semblen ser-ho pel fet d'oobeir a certs corrents que reflecteixen els interessos i les preocupacions del públic en un moment determinat. La novel·la que connecti amb aquesta sensibilitat mostrarà un fil fins que el mercat es satura.

Editors

Joan Maluquer

22 de març del 2012

- **Heu traduït llibres com ara *Les tragèdies* d'Eurípides. Encara es llegeixen els clàssics?**

S'haurien de llegir. De fet un dels màxims èxits que existeix és la fundació Bernat Metge, que tracta de recuperar tots els clàssics llatins i grecs. Fa unes versions molt superiors a les que puguis trobar en llengua castellana, i això és una línia que també seguïem a Curial, potser més divulgativa. Ara des de Garval volem recuperar la literatura occitana, ja que es coneix molt poc. No és una línia econòmica, més aviat s'hi perden diners, però és una línia de qualitat que s'ha d'apostar. Moltes vegades et trobes que les editorials utilitzen uns criteris lingüístics de molt baix nivell.

- **Potser per agradar més al públic lector?**

Sí, de fet el català evoluciona cap a l'empobriment. Creuen que si posen massa pronoms febles el lector ja no ho entendrà i llavors agafen edicions publicades els anys 60 o 70 i revisen les trenta primeres pàgines i les empobreixen, perquè es veu que està demostrat que el que et fa deixar un llibre o continuar-lo és la impressió d'aquestes primeres pàgines.

És per això que estic en contra del concepte de literatura juvenil. Crec que és una idea totalment equivocada. No entenc que es vulguin adaptar obres com *Tirant lo Blanc* perquè no l'entendreu. S'està perdent tota la riquesa lèxica i dialectal i l'alta literatura entenedora com la de Joaquim Ruyra, per exemple. I això es transmet als mitjans de

comunicació, per exemple a TV3, la política de doblatges és nefasta, empobridora i pròxima al castellà.

- **Quins criteris són fonamentals a l'hora de triar els llibres que s'editen i els que no?**

El gust personal de l'editor en cap per poder crear una línia i ser-ne fidel per tal que el lector sàpiga quin tipus d'obres trobarà quan comprin un llibre amb el teu segell. No hi ha res pitjor que una editorial sense personalitat. Això t'obliga a cenyir-te a un estil molt concret. És difícil perquè a vegades et venen propostes molt interessants, però de fet, una editorial es va fent, es fa a partir de la realitat en què et trobes.

- **No teniu por de publicar articles polèmics, com ara *Una nació sense estat, un poble sense llengua*, de la revista Marges.**

Va portar molta polèmica, però de vegades s'ha de parlar clar. Si com a literatura no se sap on es va, arriba un moment en què cal obrir els ulls, i a l'inrevés tot el què és polèmic ajuda, això ho sap tothom: de vegades hi ha editors que el què busquen és la polèmica. Dins de l'allau de possibilitats que sorgeixen cada any (en català set o vuit mil títols) com t'has de distingir? Amb polèmica. En aquest cas aquest article va ser molt positiu per la revista els Marges perquè la va donar a conèixer. Dins una col·lecció hi ha d'haver un títol que arrossegui la resta.

- **Llegim prou en català? Què s'hauria de fer per incrementar els lectors al català?**

No llegim prou. La situació és nefasta. Es ven més llibre infantil en català que en castellà perquè els pares volen que el seu fill n'apregui, però quan s'entra a l'adolescència canvia el marc social de prestigi i et trobes que de cada cinc llibres, un és en català. Aquí hi té un paper molt important la llibreria: per exemple, La Gralla, una cooperativa molt interessant i tot el que tu vulguis, però van posar un aparador tot en castellà perquè l'editorial castellana havia pagat perquè així fos. Llavors tu entres a la llibreria visualitzant la portada en castellà i ni se t'acudeix que hi pot haver versió catalana. També, el que es fa molt és que la pila de la versió castellana és molt més alta que la catalana. I la gent, en el fons, no sap ni què compra, no se n'adonen, els és indiferent de llegir en una llengua o en una altra. En un congrés de llibreters, La Gralla va afirmar que havia de vendre versions en castellà per sobreviure, però llavors resulta que a les

comarques de més el nord, es ven més en català.

- **En quin moment es decideix fer una 2a o una 3a edició? És a dir, en quin període de temps s'han d'esgotar els llibres per tornar-ne a editar més? És fixa o depèn de l'editorial?**

Això és difícil perquè pot ser que facis una primera edició d'un llibre, que se t'esgoti de seguida i que a la segona edició no en venguis ni un. És una aposta. Des del punt de vista conceptual es considera que si et queden uns cent exemplars es pot considerar exhaurit i fins i tot l'autor et podria dir que o li fas una nova edició o se'n va a una altra editorial. Els tiratges, però, cada vegada són més curts, potser ara proves només amb 500 exemplars. Tot depèn del què tinguis entre mans: de la publicitat que se'n faci, si l'autor és poc conegut o no, si el llibre és guanyador d'algun premi etc.

Hi ha dos tipus d'editors: els editors de base, els petits que treballem tot el què ens arriba per fer propostes concretes i les grans editorials que reben 200 originals cada any, que no tenen temps de mirar-se totes les propostes que els arriben. Per una editorial petita és molt difícil de créixer dins el mercat català. És diferent a Itàlia, que es llegeix molt més i si tens èxit amb un exemplar et dona embranzida per a la resta.

- **Es continuen fent edicions de la Gran Enciclopèdia Catalana?**

No. Es troba a Internet però hi ha el problema de la Viquipèdia, que no se sap qui ha escrit tot allò. Per tant, no t'ho pots creure. En canvi, a l'Enciclopèdia hi ha uns criteris establerts amb uns especialistes que ho han revisat i, per tant, hi ha garantia. Vivim en una ignorància informada.

- **Quins elements consideres indispensables per una novel·la?**

Primer que l'editor hi cregui: una novel·la pot estar molt ben escrita, però no és un argument de venda. És molt important que hi hagi fets de sang i fetge. Que el puguis emmarcar en una situació determinada i que l'autor sigui bo, que estigui ben escrita, però és una mica difícil. Un cop l'editor s'ha llegit l'original, pot fer suggeriments a l'escriptor i aquest acceptar-los o no. No pot ser massa estàtic, amb moltes descripcions. Abans sí que agradava tot això, quan no hi havia televisió, però ara que ningú té temps ni per llegir el diari, s'ha d'economitzar la possible estona de lectura. El què és pitjor de tot és que els nivells de lectura no pugen.

Crítics literaris

Ricard Ruiz

8 de maig del 2012

- **Si un llibre enganxa és perquè és bo?**

No sempre. De vegades enganxen llibres que no són bons, per exemple *El Codigo da Vinci* és un llibre que literàriament està molt mal escrit, que abusa dels recursos, que té moltes errades molt greus, ara bé, el que té aquest llibre és que va saber connectar amb els lectors en una sèrie de temes que en aquell moment eren molt importants i ho va fer d'una manera molt hàbil. No es pot dir que sigui bo, però té les seves qualitats. No es pot menysprear, de la manera com ho fan alguns crítics, el llibre i, per tant, els centenars de milers de persones que se l'han llegit. Els llibres s'han de comparar amb els seus iguals, no es pot comparar un *best seller* amb *La divina comèdia*. Per tant a vegades hi ha llibres que funcionen i enganxen i no són bons, però sí que han de tenir alguna atracció.

- **La intriga, per exemple.**

La intriga és un dels elements, la dosificació del suspens (Hitchcock deia que si descrius una parella en un jardí d'un cafè xerrant, no té cap mena d'interès, però si tu, al principi del relat, dius que hi ha una bomba a punt d'esclatar a sota la taula, diguin el què diguin serà molt interessant perquè tu saps que són les seves últimes paraules). De vegades hi ha d'haver una relació amb els temes de l'època (el *Codigo da Vinci* no parlava de res que no se sabés a les universitats des de feia 40 anys, però en canvi, la majoria de gent no ho sabia). Després hi ha les modes (la novel·la nòrdica actualment es ven sigui bona o dolenta, i han vingut gràcies a Larsson).

- **El llenguatge emprat condiciona l'acceptació del públic?**

En general, el que ha passat aquests últims anys és que hi ha hagut una sèrie de llibres que tenen èxit perquè estan protagonitzats per nens o adolescents (*El nen del pijama de ratlles*, *Harry Potter*, algunes novel·les de Carlos Ruiz Zafón o de Larsson) i això fa que tothom ho pugui entendre. Que el llenguatge condiciona és evident, però a vegades t'emportes sorpreses (les novel·les de Jaume Cabré estan sent un èxit de vendes i és un autor molt exigent); per tant, el que no pots pensar és que el públic és ruc i per tant has

d'escriure per rucs. Això és el que fan algunes editorials que fa molta ràbia.

- **Som una societat ignorant?**

Sí, però ho hem estat sempre. Estem més informats i tenim accés a més coneixement que mai. Però això no vol dir que sapiguem utilitzar aquesta informació: ara els temps estan canviant i potser més endavant no serà tan important saber moltes coses, sinó poder-les relacionar entre si. Això no vol dir que per escriure novel·la no hagi de conèixer la tradició. No es pot escriure novel·la sense saber què s'ha escrit abans. Escriure és un diàleg amb la tradició, ni que sigui per rebutjar-la, però l'has de conèixer.

- **Des del punt de vista d'un escriptor com podem saber què hem d'aprendre dels autors precedents?**

Un escriptor és una persona lliure i té al seu abast moltes possibilitats i ha de saber triar un camí amb disciplina i plaer. No hi ha itineraris marcats i ni tan sols cal fer un camí que estigui ben vist, però si no en tens cap, l'allau és tan gran que és com no fer res.

- **Què ha de tenir un llibre perquè es pugui considerar un clàssic?**

L'únic element que fa que una novel·la es consideri un clàssic és el temps. Llavors es pot parlar de clàssics contemporanis. Hi ha llibres que ja sonen a clàssics perquè fan una lectura d'una època i tenen prou interpretacions com perquè al llarg del temps vagin variant. Per tant, jo distingiria entre els clàssics clàssics (que van estar escrits fa molt de temps, però encara et diuen coses perquè són universals i intemporals. Els llibres que són tan populars actualment poden ser oblidats d'aquí 50 anys, com ha passat amb alguns premis Nobel de principi de segle.

- **Quines innovacions hi ha hagut en els últims 50 anys?**

No s'està fent res que no s'hagi fet al llarg del segle XX. Una altra cosa és que utilitzis el material que s'ha fet servir sempre i li donis una sortida personal per la teva manera d'explicar-ho. El que sí que hi ha són modes i gustos: la literatura catalana, per exemple, després d'haver fet molt realisme comença a haver-hi introducció de gèneres, com el premi Mercè Rodoreda: *Ramon R.* enllaça contes i els talla per la meitat i no entens una història fins sis contes després. La varietat sempre és bona, s'ha de donar al públic opcions perquè no es quedin amb les novel·les de Moccia, que és una opció, però n'hi ha moltes més.

- **Com s'hauria de potenciar la lectura?**

La millor forma de potenciar la lectura seria prohibir-la, perquè llavors seria clandestí, però això és massa fort, per tant, el que no s'hauria de fer és obligar a llegir, sinó convèncer la gent que la lectura et permet conèixer altres mons i viure altres vides. Però tot això costa un esforç i veure una pel·lícula, no.

- **Què en penses, per tant, dels llibres de lectura escolars?**

Ja fa temps que molta gent ho critiquem. No cal que et llegeixis el Quixot amb deu anys però hi ha uns coneixements generals que s'han de tenir, és per això que hi ha adaptacions, tot i que jo sóc més partidari de la comparació entre els clàssics i les novel·les més recents, per tal d'ensenyar que no són tan diferents.

- **Quin paper hi juguen els crítics literaris?**

Podem fer poca cosa i cada vegada menys, però no podem deixar d'encomanar entusiasme per la lectura. Hi ha tres coses que fan els crítics molt malament: escriure per a ells mateixos (no se'ls entén i acabes la crítica sense saber si val la pena o no), no comparar els llibres d'igual a igual (com deia abans) i parlar sempre dels mateixos llibres (i per tant hi ha molts llibres que es queden ignorats). Un crític ha de ser un explorador. També s'han de tenir menys prejudicis, com els que es tenen amb el Saló del Còmic, per exemple.

- **Quan has d'analitzar una novel·la, per on comences, quines pautes s'han de seguir?**

Tota crítica ha de tenir unes quantes coses: situar l'autor en el seu context, comparar aquella obra amb les altres del mateix autor, explicar el llibre des de diferents punts de vista (fer una anàlisi de la novel·la), no destripar la història (explicar-la), sinó donar pistes al lector. Hi ha molt poc espai en els diaris i possiblement la gent troba a faltar que no es parli dels llibres més positivament, però també és veritat que hi ha llibres que tenen una molt bona promoció i no són tan bons com estan dient.

- **Creus que la gent fa cas als crítics literaris?**

No i cada cop menys. El boca orella s'ha multiplicat, sobretot a les xarxes socials i Internet ha permès que tothom pugui fer un blog donant la seva opinió i tu t'has de saber guanyar l'autoritat.

- **Quins punts creus que desencadenen el boca orella?**

Si sabés aquest secret em faria editor i em tornaria milionari! La majoria d'editors et

diran que són capaços de fer un fons coherent i seguir el seu estil, perquè si no es tornarien una màquina de fer *best sellers* prefabricats, que n'hi ha moltíssims i molt pocs ho aconsegueixen. Ara, han de tenir una manera de connectar amb els grans interrogants de la teva societat, amb el que els lectors estan demanant. En els últims temps, els editors no fan els llibres que volen sinó els que veuen que s'estan demanant a Internet. Això es pot fer, però arriba un punt que tu has de decidir si ets un negociant (fer diners) o un editor (fer una proposta).

- **Et deixes influenciar per fonts externes a l'hora de jutjar una novel·la?**

- **Creus que la gent ho fa?**

Intento no fer-ho o fer-ho el menys possible, però jo crec que és inevitable. Hi ha coses que són fins i tot comprensibles: si un llibre apareix a una editorial que normalment sempre fa bons llibres és més fàcil que me l'acabi llegint i a l'inrevés, si fa mals llibres és més difícil. Ara, dins d'això, el millor seria tenir tants pocs prejudicis com et sigui possible, perquè si no, t'acabes convertint en esclau del què has llegit anteriorment i no llegeixes coses noves que sovint és el més interessant.

Pel que fa la gent, els falten eines per saber com fer la tria. Quan veus tants llibres penses que per alguna cosa s'ha de començar i vas allà on hi ha les piles, o et guies per les faixes, però de vegades no importa ni qui opini; La primera faixa que va sortir de *L'ombra del vent*, sortia una cita amb el meu nom, la segona n'era una d'un altre crític i la tercera era d'un tal Albert Bosch del Periódico que no existeix perquè era el meu pseudònim; per tant, hi ha eines d'aquestes que són una mica tramposes. També hi ha la típica frase de “el llibre de la dècada” i en tres setmanes hi ha 60 llibres de la dècada. Però no crec que la gent s'influenciï més en el món del llibre que en el del cinema o el de la política.

- **L'esquizofrènia és un tema delicat. Què et va portar a escriure *Las voces del laberinto*?**

Mai hauria dit que aquest seria el primer llibre que jo escriuria però vaig tenir un amic que es va suïcidar i tenia vint-i-pocs anys i, com que també sóc escriptor, la meua primera resposta va ser escriure sobre això. Vaig escriure vuitanta pàgines, que després les vaig resumir en 5 i llavors, quan em vaig voler informar sobre el tema, em vaig adonar que hi havia històries molt més dures i interessants del que jo em podia imaginar.

Escriptors

Jaume Cabré

17 d'abril del 2012

- **Què és el que el pot portar a escriure un llibre?**

Cada vegada pot ser una cosa diferent. Normalment no és cap argument ni cap tema. És molt inexplicable: escric perquè no puc estar sense escriure. A vegades hi ha un estímul, però que pot ser molt anecdòtic, per exemple, a *Les veus del Pamano* va ser veure una casa rural abandonada.

- **I la crítica social?**

Si hi ha alguna cosa que m'indigna, en parlo o faig un article.

- **Escull la temàtica del llibre sense motiu previ o el condiciona algun factor?**

Cadascú ho fa de manera diferent: jo el tema el vaig trobant a mesura que vaig escrivint. M'avorria molt si em fes un esquema, llavors ja sabria de què va la novel·la i no tindria interès.

- **Què deu tenir la seva obra perquè agradi arreu d'Europa?**

No ho sé. El que m'han dit els editors alemanys és que hi ha tres qüestions que els interessen: la manera de construir els personatges (de carn i ossos) les temàtiques de què acabo parlant i la manera d'escriure.

- **Quins autors creu que l'han marcat en la manera d'escriure?**

Qualsevol cosa que llegeixo em marca i no sé fins a quin punt però tampoc em preocupa. Llegeixo molta poesia i m'interessen molt els novel·listes del XIX, els russos, Rodoreda, Viñallonga, et podria fer una llista inacabable.

- **Hem canviat l'estil literari?**

Sempre s'evoluciona perquè tots els escriptors han sigut lectors, per tant, sobre el que ja està escrit es van muntant noves escriptures. És per això que la novel·la actual és molt diferent a la del XIX. Els escriptors d'aquest segle mai van veure una pel·lícula, en canvi els del segle XXI se n'han fet farts, és a dir, que el vocabulari serà diferent. Llavors, el que hi ha són actituds: que un escrigui per agradar a un públic. Jo no escric pensant ni en vendes ni en èxits, que això no és literatura, l'únic que sé és que escric perquè no puc

deixar de fer-ho. L'únic compromís que tinc és amb la llengua i amb els personatges que van sorgint i que es configuren.

- **Escriure és exposar les pròpies vacil·lacions i esperances, segons vostè. El lector vol sinceritat?**

Per mi escriure és dubtar. Com que no sé de què anirà, vaig fent sense saber si funcionarà o no. Com que no sé el què escriuré sempre hi ha el dubte. Si algun cop m'he adonat que potser el camí que he triat no era el correcte, no he pogut deixar el personatge perquè ja me n'he enamorat.

- **Ha canviat la seva manera de redactar o algun element de les seves novel·les, veient-se condicionat a l'hora de publicar un llibre?**

No, perquè mai he pensat en aquests paràmetres. El primer llibre que vaig escriure el vaig presentar al premi Víctor Català i el va guanyar, però de totes maneres, en aquells moments penses “Ostres! M'han publicat un llibre, que bé!” i no amb la quantitat que has venut.

- **Quins elements considera que ha de tenir una novel·la perquè tingui èxit?**

Jo és que ni m'ho plantejo així. Ni ho vull saber perquè llavors tindria la temptació de ser esclau d'aquests elements, si és que existeixen. El què volen els editors són *long sellers*, no best sellers. Les modes canvien, el que sempre és igual és la qualitat, però, què és la qualitat? Com a lector suposo que és aquell que no el pots deixar, que el tens a dins i que quan l'acabes et sap greu que s'hagi acabat. Amb l'obra d'art no hi ha fórmula, perquè llavors tothom ho faria així. Per tant, si un escriptor segueix les tendències, el que fa és amargar-se.

- **Quines qüestions tècniques té en compte a l'hora d'escriure?**

Aquest ingredients no tenen res a veure amb si la novel·la tindrà èxit o no, sinó amb què sigui interessant. Jo les tinc molt en compte: sempre escric de manera que la novel·la avanci, per tal que em sorprengui a mi i si em sorprèn a mi sorprendrà el lector. Existeixen moltes tècniques, pots fer servir el suspens o l'epifania. Per exemple, el narrador podria explicar que nosaltres dos estem parlant i de cop esclata una bomba, però ho podria plantejar diferent: algú ha posat una bomba sota la taula i nosaltres seiem al costat i no en tenim ni idea. Ho pots anar allargant i d'aquí en surt el suspens. Èxit i vendes són paràmetres que no són literaris, però tècniques narratives sí que ho són.

- **Hauré de canviar el títol del meu treball**

Si te'l plantejes des d'un punt de vista literari, no hi pots barrejar el màrqueting. En comptes de buscar l'èxit de les novel·les, potser hauries de buscar l'interès.

- **Es refereix a accions?**

No sempre, poden ser paraules o expressions que el lector trobi boniques. Al lector se l'ha d'enganxar amb el cap i amb el cor. Amb el cap amb elements argumentals i amb el cor amb elements sentimentals. Si un personatge n'enganya un altre, el lector vol saber per què ho fa però també vol que el personatge que és mentit se n'adoni.

Carles Peramo

28 de maig del 2012

- **Què et pot portar a escriure un llibre?**

En el meu cas, ja vaig néixer escrivint, s'ha desenvolupat de manera natural. Podria dir que no em va inspirar ni tan sols la lectura, perquè vaig començar a llegir molt tard. Primer em va sortir la vocació i després vaig començar a llegir. És una necessitat vital d'explicar històries i, a partir de *Me refiero a los Játac*, ha sigut més d'explicar fets que em passaven a mi.

- **La temàtica l'esculls sense motiu o depens de les crítiques que reps?**

Els tres llibres que tinc d'adults, perquè dels infantils no surten crítiques, sempre les he tingut bones, per tant, no m'han influït en aquest aspecte. Però de manera personal me n'he adonat que amb aquest llibre, *Me refiero a los Játac*, vaig guanyar el premi Bruguera va ser com una senyal i em vaig adonar que havia de tirar per aquí, per una narració més realista.

- **Si un llibre enganxa és perquè és bo?**

Suposo que aquí cadascú et dirà què considera ell un llibre bo. El valor literari no només ve donat per si enganxa o no enganxa. Per mi un llibre té diversos aspectes a assolir per tal de considerar-se una obra completa: que s'expliqui una bona història, que els personatges estiguin redactats amb profunditat, que aportï idees interessants i que estigui

ben escrit (no creant un text elitista sinó utilitzant les paraules més senzilles possibles). Llavors t'adones que la majoria de clàssics estan escrits de manera molt senzilla, molt despullada. El més difícil és sintetitzar allò que vols dir.

- **I una moralitat? És un element positiu en un llibre?**

Generalment té mala fama perquè a ningú li agrada que li diguin què ha de fer i què no. Acaba provocant el rebuig del lector. El que sí que pot tenir és un missatge, però que ve donat pel què fan els personatges. Si el diu l'autor, està jutjant i és molt perillós; en canvi, si actua el personatge deixes que el lector reflexioni i jutgi per ell mateix.

- **Escriure és exposar les pròpies vacil·lacions?**

Jo crec que en part sí, que el creador el que treu a fora és tot el neguit que té a dins.

- **Per tant el lector vol sinceritat?**

No tothom, suposo que hi ha de tot. Aquestes novel·les que serveixen de mirall de la teva pròpia vida espanten una mica. Tot i així jo diria que la majoria sí que en vol.

- **Però cada cop més es demanen llibres que evadeixin de la realitat, que no siguin sincers, per dir-ho d'alguna manera.**

Això té a veure d'alguna manera amb l'època en què vivim, molt superficial. Abans la literatura s'utilitzava com a eina de coneixement o d'entreteniment, però sobretot s'utilitzava com una finestra oberta al món, no era com ara, que amb un clic ja ho tens tot a l'abast. No només és el lector el que demana aquest tipus de llibres, sinó que molts escriptors també opten per aquest tipus de literatura.

- **Però no s'hauria de deixar d'escriure un tipus de llibres perquè la gent no els vulgui llegir, no?**

Sí, és clar, però aquesta demanda obeeix a l'època en què vivim, molt superficial, posem moltes barreres i no hi ha una comunicació autèntica amb la gent.

- **Si escrivim per imitació, el recorregut al llarg de la història de la novel·la hauria de ser pla, però per contra estem innovant constantment, com és?**

Perquè sempre hi ha algú que acaba no imitant, és a dir, que acaba traient la seva pròpia veu. La imitació és pròpia del principi, perquè escrius el què has llegit. Això va molt bé quan comences perquè cremes les ganes de llegir, però a mesura que vas vivint noves experiències llavors comences a veure de què vols parlar i ja no acabes imitant. Per tant, s'ha avançat al llarg de la història perquè sempre hi ha hagut uns pioners.

- **El teu llibre detonant va ser *L'exorcista*, pot ser que als joves ens hagi atret allò místic? A què es deu?**

Jo crec que a partir dels 13 s'obre a la persona un canal que fins llavors ha estat tancat, perquè ara el món de la infància està protegit. A aquesta edat entra en joc el tema de la mort, que comporta la transcendència, és un despertar. Aquestes històries de terror i de caire místic, totes toquen aquests temes: de ser immortal (amb el tema dels vampirs) de tenir el poder de canviar el que no t'agrada (amb la màgia).

- **Pot ser que t'hagi inspirat la teva pròpia trajectòria personal?**

Si escrivís la meva trajectòria personal ningú se la llegiria. Jo em vaig retroalimentant d'allò que visc o he viscut i això es reverteix a la meva obra però mai escriuria les meves memòries juvenils, perquè tots en tenim.

- **I a partir de petites anècdotes, en pot sortir una història?**

Una història pot sortir de qualsevol lloc. Una pel·lícula, alguna conversa, i a partir d'aquí hi barreges aspectes personals o vivències. Si escrius sobre un gos abandonat potser hi poses el nom de la teva mascota, encara que la història dels dos animals no tingui res a veure. O el cotxe del protagonista serà el mateix que el teu o els pares es diran igual o treballarà al mateix lloc que tu, però no li passarà el mateix. Ara bé, la pròxima sí que serà la meva, que és sobre un camioner que volia ser escriptor.

- **Serà més complicat escriure sobre un mateix.**

Sí, de fet aquest llibre comença amb una frase d'Stephen King: *Las cosas más importantes son siempre las más difíciles de contar*. És complicat perquè hi ha en joc la vergonya, la por al què diran. De fet t'estàs despullant davant dels altres i dius coses en

què hi ha gent implicada. Tot això té repercussions i no tothom està disposat a passar per aquí i el més fàcil és apuntar-se al carro i fer el que fa tothom. El meu objectiu sempre ha sigut tocar l'ànima del lector, però per fer-ho, primer has de tocar la teva.

- **Quins elements consideres indispensables per tal que una novel·la es vulgui llegir?**

No hi ha fórmula, com suposo que ja t'han dit. En tot cas, el que per mi té valor literari es mira des de dos punts de vista: el de l'escriptor, explicar allò que jo volia explicar, el de segona part seria el de la crítica, que en el meu cas ha sigut molt bona i això ja em suposa un èxit personal, encara que no hagi venut gaire. Per mi, una base sòlida, un llibre escrit amb rigor, amb exigència, ja és un èxit. I llavors hi ha el tercer èxit, que és el comercial, que jo també el vull però mai l'he volgut a qualsevol preu. No pots desapropiar un talent que tens. Per mi l'art ha de transmetre, com a creador t'has d'implicar amb tot, i actualment crec que toca implicar-se emocionalment, demostrar una actitud determinada en aquesta època tan superficial en què vivim. Per tant, hi ha tres èxits: el personal, el de crítiques i el comercial. No tothom té els tres, però jo vull intentar aconseguir-los. Jo vull unir dos mons que estan molt separats: el dels clàssics i intel·lectuals amb els *best sellers*. Al final, però, és ser sincer amb tu mateix, perquè potser el que per tu sigui perfecte pel del costat no ho serà.

Gemma Armengol

13 de juliol del 2012

- **Què et pot portar a escriure un llibre?**

Les ganes de compartir una història i el gust per escriure.

- **Per tant, quan comences a escriure sempre tens en ment una història.**

És que al voltant d'escriure hi ha molts mites, molt idealitzats, d'inspiració i que a la primera et surt una novel·la fantàstica... Tot això és mentida, ho digui qui ho digui és sempre mentida. No esperàriem que un pintor a la primera de canvi fes un quadre espectacular, doncs escrivint igual. El resultat de qualsevol novel·la o text ben fet té un treball darrere de moltes escriptures i elaboració. Al cap hi tens la idea, no la història sencera, aquesta idea és l'impuls que et porta a començar. A partir d'aquí la situació et va

demanant personatges que et demanen un passat que tu com a escriptor l'has de conèixer perquè tots actuem segons el que hem viscut fins ara.

- **Per tant, hi ha parts d'aquest treball que no surten a la novel·la.**

La gran majoria. De fet escrius molt material que és necessari perquè com a autor has de conèixer els personatges i, aleshores, va molt bé escriure una biografia de cada personatge i les relacions que tenen entre ells. Com més material tinguis i més coneguis els teus personatges més fàcilment podràs desenvolupar la història i els tindràs més coneguts. Tot et sortirà més natural. A tu t'és més fàcil parlar dels teus pares que de mi, perquè els coneixes millor.

- **El lector s'ha de sentir identificat amb el personatge?**

Et creuràs una història que t'expliquen si surten referents que els podem associar a nosaltres. O perquè són persones com nosaltres o perquè ens construeixen un univers que està tan ben fet que te'l pots creure, però sempre hi ha d'haver una connexió, perquè si no té res a veure amb tu no continuaràs llegint. El personatge pot ser totalment diferent. Si tu llegeixes *Ana Karenina* que passa a Rússia al s. XIX, d'entrada podríem dir que no té res a veure amb mi, però el que ens toca a tots són les emocions. A final el que enganxa són les emocions i les experiències que vius quan llegeixes. Les històries totes s'assemblen molt, però l'interessant és com els personatges et transmeten el que senten. El pots odiar o estimar, però t'està creant una emoció.

- **A partir d'una petita anècdota en pot sorgir una història?**

De fet, tot el material neix de les teves experiències. Poden ser del que t'han explicat o del que has viscut. També depèn de com et miris el món, de com focalitzis el món. Les coses passen i passen per tothom igual, però si mires al teu voltant amb ulls d'escriptora interpretes la realitat d'una manera determinada. La formació professional d'un escriptor és crear històries; per tant, de qualsevol anècdota que et trobis en pots crear una història. Ara, que se t'acudeixi no sempre vol dir que l'acabis portant a la realitat.

- **La temàtica la esculls sense motiu o depens de les crítiques que reps?**

No m'ho havia plantejat. Jo crec que la crítica et pot influenciar més a l'hora d'escriure una història, però més en la forma que no pas en la idea. També depèn de qui et faci la crítica: si et ve d'un cercle reduït i pròxim, saps que tens un criteri similar i és diferent de si et ve de l'editor, que és millor que li facis cas. On normalment he tingut problemes

és a l'hora desenvolupar la història, que tot i que tothom s'atreveixi a escriure, no és tan fàcil. Llavors, també depèn de la teva seguretat. No és el mateix quan comences a publicar que quan portes anys fent-ho.

- **La intriga és l'element que fa que un llibre sigui bo?**

Més que la intriga, jo diria la tensió. Pot ser la tensió que crees entre dues persones que es fan un petó, és a dir el voler saber com es resoldrà aquella situació que has creat. Ha de ser prou interessant com per crear l'ambient de tensió. No cal que hi hagi un assassinat o una explosió. Això són aspectes molt impactants, però no garanteixen tensió. No cal que hi hagi una acció trepidant sinó que seria qüestió d'anar posant elements. Per exemple, a les pel·lícules de Hitchcock no hi ha grans explosions, és una tensió que va pujant al sumar-hi elements. La tensió es va tibant. Un exemple molt visual és la pel·lícula dels *Ocells*.

- **Per tal que un llibre sigui considerat bo és necessària aquesta tensió?**

Jo crec que sí. Ens quedem a llegir un llibre perquè volem saber què passa i com es resol la situació. En el moment en què un llibre no et crea aquesta expectativa el millor que pots fer és tancar-lo. La tensió és necessària però no ha d'anar lligada a la intriga policíaca.

- **Quan podem parlar de llibres infantils? Tot i que pot semblar molt evident, què diferencia un llibre infantil d'un per adults?**

Hi ha diverses característiques. La més important és com està explicat, el registre, és a dir, el to, el llenguatge i el temps narratiu. Normalment hi ha més acció perquè es considera que la canalla no aguanta molta estona llegint, tot i que *Harry Potter* va trencar amb aquesta idea. Hi ha molta acció i no hi ha reflexió, és a dir el personatge no pensa tant el que fa. Depenent de la franja d'edat a què t'adrecis, has de tenir en compte quin és l'univers d'aquesta edat i quin vocabulari i quines estructures poden entendre. Quins problemes tenen a aquesta edat? Aquesta és la manera de connectar amb ells. També s'ha de tenir en compte quin grau de realitat i quin de fantasia els pots colar.

- **Els llibres infantils aporten també alguna cosa als pares?**

Sí. De fet, un bon llibre infantil també pot fer gaudir els adults. Si la història està ben escrita i és divertida i entretinguda i a més té aquesta idea de treballar algun valor interessant pot enganxar igual.

- **És més difícil crear tensió en els llibres infantils?**

No, al menys a mi m'és més fàcil perquè amb les accions és més senzill que amb les emocions, que són més subtils.

- **El lector vol aprendre alguna moralitat?**

Quan ets petit no... de fet, mai. El que té de bo la literatura és que t'ensenya altres universos. És una forma d'oci. La canalla va més condicionada pels adults o per l'escola, però l'objectiu de llegir és passar-ho bé, per tant, la moralitat quedaria en un segon terme. Ho reps després i si te n'adones. Jo per exemple, no recordo quin missatge em donaven els llibres que em llegia de petita, o si el sé és perquè ara hi he pensat. Això a la literatura infantil s'ha de tenir molt en compte. Sempre escrius des dels teus valors. Encara que no te n'adonis tota aquesta càrrega està als teus textos, per tant, has d'anar amb molta cura perquè la canalla són com esponges. A l'hora de transmetre idees has de vigilar de no transmetre res no apropiat per ells. Sabent això millor enviar missatges positius del poder que té cadascú o que reforcin una actitud més positiva, que l'ajudin a formar-se com a persona. Per mi aquesta és la feina més difícil. No tan complicat crear històries o accions, ja que la imaginació ho permet, sinó quins valors hi ha de fons.

- **Els protagonistes de la col·lecció d' "Els animals de jardí" no són tan diferents dels nens o adolescents normals i corrents. Vas començar a escriure aquesta col·lecció perquè vas veure alguna cosa que et va indignar?**

Aquesta col·lecció va començar perquè a *Cavall Fort* buscaven contes per publicar al *Tatano*. Vaig enviar-ne dos o tres i em van triar el primer, que és *El petó de l'Antoneta*. A mi em va agradar molt la il·lustració i vaig contactar amb l'il·lustrador, l'Òscar Julve, vam quedar i vam ampliar la història. Jo volia posar aquesta sensació de sentir-se diferent de tothom, que això és molt habitual en diferents moments de la vida i mostrar-los que de sentir-te "un bitxo raro" et pots arribar a sentir especial si li dones la volta. Tenia moltes ganes de transmetre aquesta idea.

- **Per què una marieta groga?**

El groc és el meu color preferit i de petita vaig veure a una botiga un imant d'una marieta groga, de fusta. Em vaig posar molt pesada fins que me la van comprar. Des de llavors sempre l'he tinguda. De petita al llum i ara a la nevera. Un dia estava a la cuina fent un cafè i vaig veure la marieta groga. És el que dèiem abans, veus una cosa i estàs buscant

una història i et surgeix la idea. A més, després, buscant informació sobre els insectes vaig descobrir que són un univers: n'hi ha de molt diferents i cadascú té una funció determinada i estan molt complementats. És a dir, que dóna molt de joc i quan va néixer la col·lecció vam pensar que podríem passar l'univers dels nens o nostre a una altra escala molt més petita.

- **I els insectes els són propers, als petits**

Sí. Les formigues, les marietes, les abelles, papallones... Els treballen molt a l'escola (molts noms de les classes són d'insectes o fan murals) i són elements que ells reconeixen, per tant, s'identifiquen molt ràpid i els tenen molt presents.

- **Havies planejat totes les aventures de la marieta Antonieta o anaven sorgint?**

Des del principi vam pensar de fer una col·lecció. Al contactar amb les editorials ens van comentar que, al ser il·lustrat, és car de publicar i amb col·leccions és més fàcil que, si en compres un, en compres dos o facis la col·lecció. Per tant, vam pensar de fer-ne sis. Jo vaig escriure la sinopsis i l'Oscar va fer la portada. A les escoles va tenir molt bona rebuda i funcionava molt bé i vam pensar de fer-ne sis títols més, que són els que estan sortint ara (en falten dos que sortiran l'any que ve). Aquesta segona tongada, al veure que sobretot tenia acollida a les escoles, està molt més centrada en temes com per exemple les estacions de l'any, en festes del calendari, per exemple, que són aspectes que es treballen a les escoles. Per tant, estan pensades perquè puguin aprofitar molt més els llibres. Tots els llibres d'aquesta col·lecció parteixen d'una idea. En els sis primers sorgien problemes com la integració dels que venen de fora, d'una diferència, de la por etc. I en els sis segons hem aprofitat el tema de les festes per fer un altre tipus d'històries. A la primera tongada la marieta sempre feia el mateix paper de medidora i resolva tots els problemes. Va arribar un moment que vaig pensar que al final seria repel·lent! A més, aquest paper de sempre saber el que s'ha de fer, els nens ho associen més amb els adults, no pas amb ells. Llavors, a la segona tongada, és ella qui no sap què és el Nadal o no coneix el bosc de primavera. Tot i així el personatge continua igual, perquè jo volia donar eines als nens perquè s'adonessin que ells també poden resoldre conflictes.

- **Vols continuar escrivint per a infants o tens pensat de provar amb llibres per a adults?**

De fet, fa quatre anys que estic escrivint una novel·la per adults. Tracta sobretot de la transformació dels sentiments de la protagonista. No és tan important el que li passa, sinó com ho viu, treballar a nivell emocional. Em va molt bé combinar-ho. Com que són registres diferents, són gairebé oposats, em compensa. Busca la tensió de dues maneres diferents. Amb els llibres infantils, com que passen tantes accions, arriba un moment que et pots fer repetitiu i, amb l'altre estil, arriba un moment en què et satures i que no saps per on tirar. El que em permet aquesta combinació és relaxar d'una banda per estirar de l'altra. A part, a l'hora de publicar, tens més opcions, et pots moure per més bandes.

- **Què consideres indispensable perquè una novel·la tingui interès?**

La tensió que comentàvem abans, que estigui ben escrita, és a dir, que hi hagi un bon treball de personatges, que no siguin superficials.

- **I les accions?**

Per mi no són tan importants, han de passar, però moltes accions no comporten un bon llibre. Dono més valor a tot el treball dels personatges, la seva coherència. També depèn del què entenem com a èxit, perquè les modes no sempre es converteixen en clàssics. Per mi, un bon llibre és un clàssic, i de fet, les editorials reediten clàssics contínuament. Crec que un llibre és bo quan d'aquí 30, 50, 100 anys continuï agradant. Però això no es pot saber avui, per tant, es necessita temps. Com a èxit personal, seria poder-te dedicar a escriure allò que t'agrada i poder-ho compartir, que passa per publicar i arribar al màxim de gent possible. Si, a més a més, això et dóna una autoritat, d'acord. Evidentment m'agradaria tenir una autoritat, però no perquè em coneguessin, sinó per arribar al màxim de gent possible. Jo crec que és perjudicial tenir un èxit prematur perquè aclapara una mica i tenir èxit amb una obra vol dir que la següent ha de ser com a mínim igual o millor. Estàs sota pressió. A mi m'ha passat amb aquesta col·lecció; cada conte que escrivia l'acabava amb la por de no saber si era millor que l'anterior, no es pot baixar el nivell de qualitat.

- **Per tant, popularitat sí, però no a qualsevol preu.**

Sí, perquè jo associo aquest èxit amb el fet de dedicar-te només a escriure, però no deixaria canviar l'essència d'una obra per poder-la publicar. De fet, em vaig trobar amb aquest dubte quan Cruïlla em va dir de canviar alguns aspectes de la col·lecció, però, com que es tractava només de netejar-la, hi vaig accedir. Si decideixes canviar el nucli,

però, no et sabràs defensar davant de qualsevol crítica i allò ja no serà teu. Com més reflexionat ho tinguis, més transmetrà el text i seràs sincer amb el lector. Un exemple molt clar és Tolstoi: els seus personatges pensen i reflexionen però ell no jutja, et mostra els sentiments, el neguit. Com a lector ho trobo passional i per això ha anat passant al llarg dels anys, perquè de sentiments en tenim tots.

Bibliotecaris

Carme Galve

17 de maig del 2012

- **El lector majoritari demana per un títol o un autor concret?**

A les biblioteques públiques hi ha un públic molt heterogeni, per tant, hi ha persones que tenen molt clar el que vénen a buscar, però també hi ha un cert marge perquè tu puguis ser prescriptor, és a dir, orientar o donar un cert tipus de suggeriment. Se li pregunta si va de cara a algun tipus de gènere, si és molt o poc lector. Hi ha molta gent que, per exemple, comença amb les novel·les policíiques i que després va de cara a altres gèneres.

- **Amb la crisi us demanen lectura fàcil?**

No hem trobat aquesta diferència en èpoques de crisi, però sí que ha augmentat la demanda de llibres de formació, per buscar feina. No ens ha variat el consum cultural de novel·la, però el que seria adquisicions d'idiomes, d'informàtica, s'acosten per fer cursos etc. Però el consum de novel·les no ha variat.

- **Quines són les novel·les que us demanen més?**

Depèn de l'usuari. Vénen a demanar-nos les últimes novetats, els autors clàssics o de novel·la policíica. Dins de cada gènere els autors que són més reconeguts.

- **Varia al llarg de l'any, a les vacances per exemple?**

Durant les vacances tenim un servei de préstec molt més llarg.

- **Ha passat que es demanés molt una novel·la que es pensava que no tindria sortida o sempre la demanda va d'acord amb els èxits de vendes de la llibreria?**

No té res a veure amb les llibreries. Sí que ens vénen a demanar l'últim *best seller*, però tenim aquells clàssics que sempre han existit, que els diem *long sellers*, és a dir, aquells que han tingut vendes sostingudes al llarg dels anys. Potser aquesta és una de les funcions de les biblioteques, aquests *long sellers* a les llibreries van decaient, però a les biblioteques sempre en tenim.

- **El préstec de novel·les ha anat creixent, decreixent o continua igual que fa cinc anys, per exemple (que és quan va començar la crisi)?**

Aquesta biblioteca, a mesura que ha anat ampliant el seu públic, ha anat ampliant tots els seus usos. És a dir, que en general sí que s'ha incrementat la novel·la, però perquè s'han incrementat els públics, no perquè hi hagi hagut un fet diferencial entre la novel·la i altres serveis.

- **Quin perfil de lector va a la biblioteca a demanar una novel·la?**

Les franges de lectures de ficció van des dels 0 anys fins als 10-12. A partir d'aquí hi ha un buit molt important que no es torna a llegir una vegada els joves entren a la universitat. A partir d'aquí hi ha franges estables fins a la gent més gran. La franja d'adults on la ficció hi té més impacte és entre els de 40 i 60 anys. No et puc donar un perfil específic, però amb activitats relacionades amb la promoció de lectura el perfil sí que és de dona de mitjana edat, inquietes intel·lectualment però no amb un perfil marcat sociocultural.

- **Quin és el criteri per escollir les novel·les que es posaran a prestar?**

Que siguin novel·les noves, que siguin autors de referència, consultem en pàgines de literatura professional. No necessàriament anem a la crítica literària perquè hem de tenir de tot per tothom, no et pots restringir a la bona literatura. L'objectiu de les biblioteques és promocionar la lectura i, per tant, has de tenir tot un ventall de possibilitats.

- **Se'n fa publicitat?**

Etiquetem als llocs dels llibres el gènere de la novel·la per tal de què l'usuari pugui ser autònom.

- **Qui tria les novel·les?**

Hi ha una persona encarregada

- **Us heu proposat el servei de préstec d'e-books?**

Sí, però suposa una plataforma tecnològica que encara no tenim. De fet, crec en una convivència entre llibres electrònics i de paper, però encara no tenim un mercat editorial gaire fort.

- **Creus vàlida la idea que podrien substituir el paper?**

No, jo crec que anem a la convivència de sistemes com passa sempre amb tots els medis. La idea és a anar a la convivència del suport. Un dels tòpics bibliotecaris és que hi ha un

lector per a cada llibre i un llibre per a cada lector.

- **Es fan cercles de lectura en aquesta biblioteca? Des de quan? Quanta gent?**

Des del gener del 2006. Hi han inscrites 25 persones. Tenim diversos grups: actualment tenim el club de lectura general i el de ciència ficció però hem tingut també els clubs de lectura d'anglès, de filosofia etc. No va per edats, el perfil és heterogeni.

- **Quins elements consideres indispensables perquè una novel·la agradi al lector?**

Això depèn dels gustos. Personalment m'agrada que tingui un llenguatge molt directe, encara que la realitat sigui crua. Però això és com si li preguntes a algú per què li agrada un tipus de quadre. La lectura és un gust, és el plaer de la lectura. Tu li has de concedir un marge i no imposar-te una lectura.

- **I les lectures escolars?**

Són l'antiplaer. No és una bona manera per promocionar la lectura.

- **De quina manera s'hauria d'inculcar la lectura entre els joves?**

Això és molt difícil, perquè si no jo no perdria tants usuaris d'una franja i, de fet, és un fet que passa mundialment.

- **Què és el què fa que els joves es tornin a enganxar a les lectures a la universitat?**

La pressió social. Tens uns altres referents a nivell d'amistats.

- **Estaries a favor d'un ventall més ampli i no de la literatura elitista, per tant?**

Ja s'arribarà a l'alta literatura, però l'important és que tu creis aquest recorregut. No estic en contra de l'alta literatura. L'important és llegir.

Marta Serra

4 d'abril del 2012

- **El lector majoritari demana per un títol o un autor concret?**

Ens trobem amb els dos casos. Gent que ja et ve amb un títol concret, que acostumen a ser *best sellers* o novetats que han sorgit fa poc, i també gent que va molt perduda, que no té ni idea del que vol i et demana consell. Últimament em trobo gent que em demana alguna cosa per distreure's, lectura senzilla. Hi ha un públic molt fidel de les lectures històriques, això sí, i llavors un de molt molt gran de novel·la negra. També es demanen molt les lectures obligatòries, que sobretot són clàssics i gràcies a les escoles surten una mica.

- **Hi ha algú més que demani clàssics?**

Sempre queda algú que se'ls vol repassar però majoritàriament són escoles.

- **Què feu per intentar treure aquests llibres que costen més?**

Cada mes faig una selecció d'un tema de novel·les i les intentem treure del prestatge. Són novel·les que han sortit menys. A l'abril, per exemple, vam treure tots els premis Sant Jordi que tenim a la biblioteca, que el d'aquest any sí que surt, però no el de fa 10 anys. Al maig traurem una selecció de llibres de comarca (o que els autors en siguin o que al llibre en parlin) perquè tots els llibres relacionats amb Barcelona no costen gens de sortir.

- **El préstec de novel·les ha anat creixent, decreixent o continua igual que fa 5 anys, per exemple (que és quan va començar la crisi)?**

No ha pujat gaire. També depèn de la biblioteca. A aquesta li costa més sortir la novel·la que a la del centre de Granollers, Can Pedrals, perquè aquí vénen més estudiants i el perfil d'usuari allà és més propens a la novel·la. És a dir, que no ha pujat espectacularment però tampoc ha disminuït.

- **Quin perfil de lector va a la biblioteca a demanar una novel·la?**

Les novel·les juvenils surten força bé. Tenim un club de lectura que es diu la Penya dels Llibres i que funciona molt bé. Pel que fa als adults, jo veig molta gent d'uns 40 anys. Si t'hagués de donar un perfil seria una mare d'aquesta edat amb dos fills una mica petits (d'uns set o vuit anys)

- **Teniu club de lectura per gent gran?**

Tenim l'infantil de set a onze anys, el juvenil de dotze a setze i el d'adults. És una manera d'incentivar al públic a venir a la biblioteca.

- **Quin és el criteri per escollir les novel·les que es posaran a prestar?**

Amb la crisi ens han baixat molt el pressupost i aquesta biblioteca, al ser de barri, encara en tenim un de més ajustat que la de Can Pedrals. No podem comprar tot el que voldríem. Intentem fer una mica de literatura catalana, castellana i estrangera. Si en compro deu, set intentaré que siguin top vendes i tres de caire més alternatiu.

- **Per tant, aneu d'acord amb les llibreries.**

Sí, perquè són els llibres que surten.

- **Us heu proposat el servei de préstec d'e-books?**

Nosaltres seguim la línia de la diputació de Barcelona i es veu que el projecte encara surt bastant car. Sí que han fet algunes biblioteques pilot, de prova. El bibliobús, per exemple, una de Terrassa... Diferents models de biblioteca.

- **Creus vàlida la idea que podrien substituir el paper?**

Jo crec que no, que conviuran els dos. De moment no patim pas pel llibre en paper, ara, l'e-book és més còmode per certa gent.

- **Quins element consideres indispensables perquè una novel·la agradi al lector?**

Una trama ben pensada i construïda, original... a vegades és un cop de sort. Depèn del boca a orella, de l'editorial, de la difusió que se'n faci del llibre etc. Hi ha autors mediàtics que escriuen llibres horribles, però es venen a la immediatesa. Les novel·les si són bones es mantenen en el temps. Hi ha molta gent que demana coses molt senzilles, i això és important. Sovint fem pensar massa i em trobo amb moltes persones que em demanen lectures per desconnectar. Les històriques es demanen molt i els de ciència ficció sempre és un grup molt minoritari. Les romàntiques tenen una gran acollida entre les àvies. Llavors hi ha un corrent que es diu *chick lit* que sempre té molt bona acollida: la protagonista és una dona d'uns trenta anys, urbana que treballa i no té sort en l'amor. Amb aquest nou gènere el públic acostuma a assemblar-se a la protagonista i potser és el fet de sentir-se identificada que fa que tingui tirada. És molt la realitat d'avui en dia. Les d'humor no són les que surten més.

Lector i revisor-corrector

Xavier Cros

25 de juny del 2012

- **En què consisteix l'ofici de lector? Quines feines se t'atribueixen i què s'espera de tu?**

Jo treballo per una casa editorial francesa i tinc tres feines diferents: faig de lector, de revisor-corrector i dono consell de la literatura catalana.

Suposo que l'ofici de lector és el que et deu interessar més: Em proposen lectures que m'arriben des de diferents medis, ja sigui l'autor, l'editorial, un agent literari o el consell de l'editorial que proposa lectures, un equip. Jo estic dins l'equip de llengües romàniques i he de llegir llibres que han estat escrits en català, castellà, italià i en portuguès. No sóc l'únic lector, n'hi ha diversos. Llegeixo el llibre i en faig una fitxa de lectura, una ressenya. Hi ha d'haver una introducció de l'autor, biografia, publicacions i els premis que ha rebut, un petit resum de la història de la novel·la i una anàlisi d'estil i estructura. Al final hi fem una valoració en la qual no mirem tant la qualitat del llibre sinó la possibilitat del mercat.

- **Per tant, estariem parlant de màrqueting**

Sí. Posem per cas que m'arriba un llibre que ha tingut molt èxit a Espanya però que parla de la Duquessa de Alba. Per molt bé que estigui escrit aquest llibre, aquí a França no la coneix ningú, i per tant, hi ha una part cultural que s'ha de tenir molt en compte. A l'editorial, en un principi el que li interessa és si està ben escrit o no i, en el cas que ho estigui, si pot tenir sortida a França o no. És un criteri de qualitat però també evidentment de política econòmica. Hi ha altres casos com per exemple, ara s'està traduint *El quadern gris* de Josep Pla. Ja es va traduir fa 20 anys però les traduccions es refan i, a més a més, està exhaurida. Es refan perquè envelleixen malament, normalment. Per què es tradueix? Per raons econòmiques segur que no, perquè aquest llibre no el comprarà ningú o molt poca gent. Es fa per raons de prestigi perquè l'editorial li interessa tenir grans autors a les seves col·leccions.

- **I encara tens dues feines més.**

Una altra funció que faig són revisions de les traduccions. Les traduccions finals sempre

les ha de fer una persona amb la llengua materna que s'hagi traduït el llibre. Per contra, es demana que algú amb llengua materna de l'original, de l'obra traduïda, que rellegeixi i corregeixi la traducció per si hi ha falsos amics o falses lectures. Per exemple la traducció d'*El quadern gris*, la revisió, l'estic fent jo.

La tercera feina que faig és donar consell de la literatura catalana, tant de les novetats del sector editorial com dels premis o d'allò que jo trobi interessant. Això últim només m'ha passat dues vegades en quatre anys, és a dir, que no és gaire freqüent però pot passar. S'està publicant poc en llengua catalana perquè no hi ha grans obres que transcendeixin a nivell de qualitat.

- **En termes de quantitat de llibres, en quina llengua llegeixes més?**

En castellà. El portuguès i l'italià és una mica de reforç perquè l'equip és més petit.

- **Tinc entès que es llegeix molt en italià.**

Sí, per ser una llengua petita (amb molts menys parlants que el castellà) tenen un món editorial molt viu i una literatura molt important. Però jo treballo amb italià molt poc.

- **En quines dificultats et pots trobar?**

La dificultat més gran a l'hora d'escriure una fitxa és saber si, un cop trobat un bon llibre, aquest tindrà sortida o no i si pot agradar al públic francès o no. Per exemple, les lectures sud-americanes, n'arriben de molt bones, però tenen un to irònic i burlesc una mica vulgar, a vegades, i això al públic francès no acaba d'agradar.

- **Per tant, per tal que un llibre tingui sortida ha de concordar amb el país.**

Ha de ser un llibre molt ben escrit per ser internacional, que tothom la pugui entendre. Si utilitza estructures socials i culturals molt particulars i precises d'un país... Per exemple, anomenar constantment noms propis, de marques, famosos.. El lector que no sigui del país no entendreà res. S'ha de tenir en compte. La dificultat màxima està en trobar les bones novel·les, perquè la gran majoria són dolentes.

- **Què et fa dir que són bones o dolentes?**

D'entrada s'ha de ser un lector professional no un bon escriptor (és com ser un entrenador de futbol, que no cal que sigui un gran jugador de futbol, ha de saber entrenar, igual que un gran director de teatre, no ha de saber actuar, sinó dirigir) No és una cosa que es pugui aprendre o, si es pot aprendre, s'ha de llegir molt. Jo des que tinc tretze o catorze anys em llegeixo set, vuit, nou llibres per mes. Has de llegir molt. Què et fa dir que una

truita sigui salada o no, que uns macarrons estiguin cremats o que una casa caigui perquè els fonaments no estan ben construïts, què et fa dir que sigui un mal edifici, doncs perquè està caient. Amb la literatura és el mateix. Mal escrit vol dir que hi ha una sintaxi i una gramàtica que són errònies, que el ritme també ho és... Amb el què no em fico mai és amb el contingut. Si no t'interessa ho has de dir. Has de dir: "Aquest llibre està molt ben escrit però a mi, A MI (has de ser subjectiu), no m'agrada" però tot i així, si el llibre està ben escrit, per molt que no em commogui, no em digui res o fins i tot m'avorreixi, jo el defenso. M'ha passat amb un llibre d'un autor cubà que es diu *En el aire* que a mi el tema no m'acaba d'agradar, l'he defensat i espero que es tradueixi, i és la primera novel·la d'un tio que té 27 o 28 anys. Està tan ben escrita que jo l'he defensada: amb el contingut no cal posar-s'hi massa.

- **Per tant, els lectors us fixaríeu en temes sobretot de llengua.**

I de ritme també, però sobretot que estigui ben escrit.

- **Series partidari de descripció o acció?**

Ara estan de moda les novel·les més introspectives, més psicològiques. Barregen la ficció amb la realitat i que contenen periodisme i que, depenent de l'autor hi pot haver més o menys descripció. A mi no em preocupa, si és més o menys objectiva o hi ha més o menys descripció, i a l'editorial tampoc. Ara mateix estic llegint *La civilización del espectáculo* de Mario Vargas Llosa, aquest llibre és un assaig que opina que la cultura està en decadència. Jo no em ficaré amb l'anàlisi que faci ell sobre la civilització, però si que he opinat sobre l'estructura i a mi no m'acaba d'agradar. Al mateix temps l'aconsellaré perquè és el primer llibre que acaba d'escriure aquest senyor després del premi Nobel, i seria una rucada no publicar-lo! No només per raons econòmiques sinó, perquè el punt de vista d'aquest senyor interessa, encara que sigui equivocat. A més, es carrega Déu i sa mare però tindrà molt públic perquè ha guanyat el premi Nobel.

- **Et deixes influenciar per fonts externes a l'hora de jutjar una novel·la?**

Normalment, això de "googlejar" un autor o una novel·la no ho faig mai. Moltes vegades tampoc serviria de res perquè moltes de les novel·les que rebo estan a punt de ser publicades en espanyol però encara no ho han estat, vol dir que encara no hi ha ni ressenyes ni crítiques. El què si que faig és, un cop ja feta la fitxa i abans d'enviar-la, miro ressenyes o crítiques, però intento no modificar.

- **Compares els llibres que estàs llegint amb els anteriors de l'autor?**

Si l'autor ja ha estat publicat a la mateixa col·lecció, ha tingut una molt bona sortida i molt bones crítiques, evidentment és un punt a favor. Si el primer llibre ha sigut un fracàs i, en canvi, aquest sembla que pot estar molt bé, l'editorial segurament prendrà el risc si l'autor el defensa. Jo, el llibre, quan el rebo no sé si és una primera, una segona o una tercera lectura i no sé si el director de la col·lecció l'ha llegit abans o no. No sé si la meua opinió és la primera o la tercera. No tinc contacte amb altres lectors de l'equip editorial. És un intent de ser el màxim objectiu possible. Si jo sabés que un col·lega de l'editorial ja s'ha llegit el llibre i l'ha puntuat molt bé o molt malament, jo perdo objectivitat.

- **Creus que els possibles compradors del llibre es deixen influenciar?**

Hi ha diverses maneres per arribar a un llibre. Una és a través de la publicitat que pugui fer l'editorial, una altra, que és la més normal, és el boca-orella i després el de la premsa. A través dels mitjans de comunicació t'estan bombardejant constantment. Per tant, sí, evidentment que sí.

- **Si un llibre enganxa és perquè és bo?**

No. Si un llibre enganxa és perquè està ben estructurat, no perquè sigui bo.

- **Per què pot contenir errors?**

No, no. Parlem de *best sellers*, oi? Amb tot el respecte a aquest gènere, perquè hi ha molta literatura policíaca que està feta per enganxar i que estan molt ben escrits però també hi ha molta literatura de sèrie B... Els *best sellers*, que estan molt ben estructurats i la literatura és dolenta, no és perquè hi hagin petits errors, és perquè és una literatura senzilla, és a dir, l'únic que pretén és distreure i no aporta res. És com una pel·lícula d'acció, que no et deixa respirar ni un segon perquè no et desenganxis. Aquí, però, hi ha un mèrit, que és el saber crear una trama i una estructura perquè no t'avorreixi. Per tant, jo no parlaria de literatura bona o dolenta, sinó de llibres ben estructurats. Un autor que sap barrejar l'acció i la bona literatura és Pérez-Reverte.

- **Per tan, el llibre 10 seria un *best seller* amb moralina?**

No, no. Qualsevol llibre que intenti imposar un pensament fracassa sempre. Quan et parlo d'una literatura que transcendeix em refereixo que aporta algun manament o filosòficament o religiosament però no perquè te la imposi, sinó perquè d'una forma molt intel·ligent, a través de les accions d'un personatge i d'uns actes, tu et sentis identificat i

t'aporti alguna cosa. Que hi hagi l'intent de transcendir. A més de ser bonic que t'expliqui alguna cosa. El que tu m'estàs demanant és impossible. Si sabéssim la fórmula estaria ple de grans escriptors i de grans escriptors n'hi ha molt pocs. Les grans novel·les arriben molt de tant en tant. Jo penso que l'autor quan ho està fent no n'és conscient, tampoc. De fet, Cervantes, creia que la seva obra mestra era la *Galatea* i ell s'esforçava però no se'n sortia i a causa de les necessitats econòmiques va escriure una mica de pressa la primera part de *Don Quijote*. Ell no va pensar mai que arribaria als llibres d'història, la segona part la va escriure per matar-lo. Per tant, ni el mateix autor sap quan està escrivint una gran obra, per sort. La literatura és això, hi ha una part màgica que no podem controlar.

- **Alguna vegada t'has trobat pressionat pels aspectes comercials i els has posat per davant dels literaris?**

Pressionat no, aconsellat sí. És a dir, moltes vegades m'han dit si podia prestar una mica d'atenció a un llibre. No et diuen per quina raó, però et poden dir “això és important, sigues delicat”

- **I et podries trobar a l'inrevés, amb obres que ja les agafes amb una mica de menyspreu?**

No, jo tinc una sort com a lector; llegeixo obres que ja han estat publicades. Si fos un lector d'obres manuscrites suposo que rebria molta molta molta porqueria. Per tant, en el meu cas ja hi ha hagut un primer filtre. Tot i així podem rebre al dia més de cent llibres i no donem l'abast.

- **Quins elements consideres indispensables perquè una novel·la provoqui interès als possibles lectors?**

Això és molt difícil perquè cada lector és un món i cadascú viurà la novel·la segons la seva experiència. A més, aquí hi ha un dilema: la quantitat o la qualitat. Si parlem de que interessi al màxim de gent possible, parlem d'un tipus de novel·la molt senzilla (de ficció, d'acció,...) . Per mi aquesta és una novel·la que està condemnada a ser únicament didàctica.

- **I oblidada?**

Sí, s'oblidarà segur. Et podran quedar coses al cap, però no formarà part de la teva vida interior. Jo sé que estic fet de mil·lèsimes parts de moltes de les novel·les, de poesies i de la literatura que he llegit. La meua forma de parlar i de veure el món d'alguna manera

s'ha construït amb les lectures que he fet. No serà a través de *L'ombra del vent*, per posar-te un exemple. Pot estar molt ben escrita però a mi no m'interessa gens. Està molt ben estructurada i és molt intel·ligent, però jo no la recomanaré. Però atenció! Que està ben escrita. Per mi, perquè em provoqui interès a mi, no pot ser pretensiosa ni moralista, el menys artificial possible i que al mateix temps m'expliqui veritats, si pot ser d'una forma bonica (que no vol dir disfressada, sinó ben escrita). Per tant, m'ha d'aportar bellesa, continguts i una història que me la faci sentir encara que jo sigui molt aliè al que m'estigui explicant. És a dir, una novel·la més aviat psicològica. Però que no sigui *snob*, no vull cites literàries, sinó que a través d'una història simple et pugui fer sentir. Que no m'aporti informació, que m'aporti vivència. Una de les millors novel·les que he llegit ha sigut *Señales que precederan al fin del mundo* de Yuri Herrera. Aquesta és una novel·leta que té 120 pàgines. Explica la història d'una noia que se'n va d'un poblet de Mèxic encarregada per la seva mare per anar als Estats Units. Ha de travessar de forma il·legal la frontera per anar a buscar el seu germà, que ja fa massa temps que està allà. És tot el periple d'aquesta noia a través del món de la prostitució, de les drogues, del tràfic d'humans de les armes... és una forma completament diferent, amb una poesia increïble, de narrar un viatge. No és tant la història, sinó la forma, la força i la poètica amb al qual està narrada.

Agent literari

Pau Centellas

12 de juliol del 2012

- **En què consisteix l'ofici d'agent literari? Quines feines se t'atribueixen i què s'espera de tu?**

Vetllar pels interessos editorials i literaris dels autors. L'agent aconsegueix editor als autors i les millors condicions contractuals (de publicació) per els autors, negociant i discutint les propostes dels editors quan aquestes no afavoreixen els interessos dels autors.

- **Amb quines dificultats et pots trobar?**

Que cap editor no vulgui un llibre que tu representes, i també que les condicions que ofereix per publicar-lo no siguin bones.

- **És possible avui en dia per un autor de novel·les editar en grans editorials sense comptar amb un agent?**

Sí, sí és possible, tot i que és MOLT difícil.

- **Quin perfil d'editorial és l'adequada per a un autor novell?**

És fonamental que sigui l'editorial adequada per al tipus de llibre de què es tracti, no equivocar-se amb l'editorial, és a dir, saber quines perspectives té l'autor amb la seva carrera i trobar una editorial que, en principi, les pugui aconseguir.

- **Cada agent literari es dedica a un sector en concret de la literatura o no cal que es marqui un estil fixe?**

No cal, cadascú representa qui vol i normalment es tracta d'autors molt diferents i de gèneres molt diversos.

- **Consideres que és un ofici que va en augment, en decadència o que continua de la mateixa manera que quan va començar la crisi?**

Més o menys continua igual, la crisi afecta als guanys, però normalment es tracta d'empreses petites i, per tant, més flexibles a l'hora d'afrontar la crisi.

- **Els agents literaris opinen sobre el manuscrit? El poden arribar a modificar abans d'arribar a l'editorial?**

Això depèn de cada autor: n'hi ha que ho esperen de tu, i n'hi ha que esperen de tu que siguis un bon gestor. Normalment opinem i sí, podem arribar a modificar un manuscrit, bastant, de fet.

- **És un ofici que necessita tenir en compte la literatura i el negoci. En quin moment un és més important que l'altre?**

Cada cas és diferent. De vegades veus claríssim que es tracta d'un negoci, de vegades a l'inrevés –representes autors molt literaris que, en realitat, no aporten beneficis a

l'agència. I, en altres ocasions, ambdues coses van lligades.

- **Si un llibre enganxa és perquè és bo?**

Absolutament. Ara bé, què vol dir bo? A mi poden no agradar-me les novel·les de vampirs, puc pensar que són “literatura fàcil i de consum”. Però haig de saber valorar cada novel·la pel que és en si mateixa i amb respecte de la tradició i gènere en què s’hi inscriu. Comparar és perillós i sovint equivocat. Una novel·la enganxa perquè és bona, sempre i quan no pensem que “bona” és un concepte universal i unilateral.

- **Quins elements consideres indispensables perquè una novel·la provoqui interès als possibles lectors?**

Que transmeti eficaçment les passions humanes, que expliqui una història amb l’estil i la forma adequats, on “una història” vol dir la vida mateixa, la vida d’un personatge de ficció que ens parla com si el tinguéssim davant nostre, com si el que passa al llibre fos essencial a les nostres vides.

Enquestes

QUÈ LLEGIM?

Sexe:

Home

Dona

Edat: _____

Situació laboral

Ocupat/da

Busca la ocupació

Desocupat/da amb ocupació anterior

Estudiant

Feines de la llar

Jubilats i pensionistes

Altres:

Nivell formatiu

Sense estudis

Estudis obligatoris incomplets

Estudis obligatoris complets

Programes formació professional

Universitaris en curs

Universitaris finalitzats

Altres estudis post-obligatoris

Altres:

Què llegeixes normalment?

Assenyala com a màxim tres opcions

Llibres obligatoris d'escola / de formació

Novel·la policíaca

Novel·la romàntica

Ciència ficció i fantasia

D'humor

De relats breus

Poesia

Històrics

Assaig

Biografies

Altres:

En quin idioma llegeixes preferentment?

Català

Castellà

Anglès

- Francès
- Altres:

Els autors de la majoria de llibres que llegeixes són...

- catalans
- espanyols
- nòrdics
- anglesos
- Altres:

La majoria dels llibres que llegeixes...

Assenyala com a màxim dues opcions

- són comprats
- són de la biblioteca
- me'ls han regalat
- me'ls han deixat
- són e-books
- no llegeixo llibres
- Altres:

Quins elements consideres indispensables perquè una novel·la t'agradi?

Assenyala com a màxim dues opcions

- intriga
- amor
- humor
- fets reals / històrics
- fantasia / ciència ficció
- Altres:

Quantes novel·les llegeixes a l'any?

- 0 - 1
- 2 - 6
- 7 - 12
- 12 - 24
- més de 24
- Altres:

Quantes novel·les compres a l'any?

- 0 - 1
- 2 - 6
- 7 - 12
- 12 - 24
- més de 24
- Altres:

Prefereixes que els llibres siguin...

- llargs
- curts

- m'és indiferent
- Altres:

Què fa que llegeixis / compris una novel·la?

Assenyala com a màxim dues opcions

- la coberta
- la publicitat establerta (ràdio, TV, premsa,...)
- el boca-orella
- el consell del llibreter/a
- Altres:

Moltes gràcies per les teves respostes! :)

Articles i vídeos

TN migdia de TV3 20/4/12

El consum de llibres creix lentament i hi ha un augment de lectors en català, tot i que els percentatges encara són favorables a la llengua castellana (26'4% cat. - 68'1% cast.). El perfil de lector majoritari són dones entre 25 i 54 anys amb estudis. Els més venuts d'aquest Sant Jordi es preveu que siguin *L'avi de 100 anys que es va escapar per la finestra* de Jonas Jonasson en ficció en català, *El enredo de la bolsa y la vida* d'Eduardo Mendoza en ficció en castellà, *APM* en no ficció en català i *Haciendo majaradas diciendo tonterias* de Mario Vázquez en no ficció en castellà.

Als joves els agrada la novel·la realista, però pocs llegeixen habitualment. Recomanen *Paraules emmetzinades* de Maite Carrenza, *El llegat* (4t llibre de la saga *Eragon*) de Christopher Paolini, *Quantic love* de Fernàndez Vidal i *L'ocell de la revolta* (3r dels *Jocs de la Fam*) de S. Collins

324.cat > oci i cultura > 8/6/11

Edicions 62 celebra el 50è aniversari

"Edicions 62" celebra 50 anys convertida en una editorial emblemàtica que ha publicat 5.000 títols i amb un catàleg de més de 2.000 autors, 47 dels quals són premis Nobel.

El mecanoscrit del segon origen, de Manuel de Pedrolo, és l'obra més venuda de l'editorial, amb més d'un milió d'exemplars. Al seu catàleg, obres també clau com *Nosaltres, els valencians*, de Joan Fuster, la primera que va publicar el 12 de maig del 1962. És el primer títol per a una editorial que van crear Max Cahner i Ramon Bastardes, i que va haver de superar l'objectiu del govern del moment, que volia arraconar el català com un fet provincià.

Josep Maria Castellet, un altre històric de l'editorial, ho va recordar en declaracions al programa *Sentits*, de Catalunya Informació: "Volien mantenir-ho com una cultura provinciana, on l'ideal seria que els escriptors catalans escrivissin en català per a un públic i si podia ser que parlessin de Catalunya, de la sardana i del folklore. I jo crec que

per això vam tenir dificultats en l'edició de llibres estrangers que ens vam posar immediatament a traduir".

Edicions 62 ha commemorat aquest dijous l'aniversari amb un acte central a CaixaForum, on han assistit personalitats com el president Artur Mas, a més d'escriptors i editors. També s'ha editat un catàleg especial amb la coberta il·lustrada de Jaume Plensa i a l'octubre s'inaugurarà una exposició.

